

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060207

DOM
2016-08-30
Stockholm

Mål nr
M 8984-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2015-09-30 i mål nr M 683-14, se bilaga A

KLAGANDE OCH MOTPART

Älvräddarnas Samorganisation

KLAGANDE OCH MOTPART

Södra Skogsägarna ekonomisk förening

Ombud: M F

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Hallands län

2. Naturvårdsverket

3. Havs- och vattenmyndigheten

SAKEN

Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad produktion vid Södra Skogsägarnas anläggning i Värö i Varbergs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår Älvräddarnas Samorganisations yrkande om inhämtande av förhandsavgörande från EU-domstolen.

Dok.Id 1267110

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00	08-561 675 59	måndag – fredag
103 17 Stockholm		08-561 675 50		09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se		
		www.svea.se		

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår Älvräddarnas Samorganisations överklagande.

3. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast enligt följande.

- Villkor 11 upphävs.

- Avsnittet under rubriken ”D. Uppskjutna frågor” ändras så att även fastställandet av villkor för lagring av kemiska produkter inklusive farligt avfall skjuts upp.

- Avsnittet ”E. Utredningsföreskrifter” kompletteras med följande utredningspunkt.

E 4. Lagring av kemiska produkter inklusive farligt avfall

Klargör de tekniska, ekonomiska och miljömässiga/säkerhetsmässiga förutsättningarna för fullvolymsinvallning och andra säkerhetshöjande åtgärder som ger minst motsvarande skydd vid befintliga stora cisterner.

Utöver vad som i övrigt anges under rubriken ”Utförande och redovisning av ovanstående provotidsredovisningar” (s.9) ska för utredningspunkten E 4 samråd också ske med räddningstjänsten.

- Avsnittet ”F. Provisoriska föreskrifter” kompletteras med följande föreskrift.

P6. Det ska finnas skyddsanordningar såsom säkerhetsventiler, påkörningsskydd, uppsamlingsbrunnar, saneringsutrustning etc. mot ofrivilliga utsläpp från hantering och lagring av kemiska produkter inklusive farligt avfall.

Lagrings- och uppställningsplatser för flytande farligt avfall och kemiska produkter i behållare för små volymer - som IBC-behållare eller fat - ska

vara utformade på ett sådant sätt att minst volymen av den största behållaren samt 10 % av övrig lagrad volym kan innehållas inom en invallning under tak.

Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från ovan nämnda krav.

BAKGRUND

Mark- och miljödomstolen meddelade genom en deldom den 15 september 2014 Södra Cell AB tillstånd enligt 22 kap. 26 § miljöbalken till markberedningsåtgärder och byggnadsarbeten för vissa nya byggnader och cisterner, rivning av befintliga byggnadsdelar, grundläggningsarbeten för anläggningsdelar samt dragning av el- och rörledningar. I domen godkändes miljökonsekvensbeskrivningen och domstolen tog också ställning till tillåtligheten av ansökt verksamhet. Denna deldom har vunnit laga kraft.

I den nu överklagade deldomen lämnades tillstånd till produktion av 850 000 ton oblekt sulfatmassa per år med vissa villkor.

Mark- och miljööverdomstolen har genom ett beslut den 3 november 2015 bestämt att mark- och miljödomstolens förordnade om omedelbar verkställighet av den nu överklagade domen tills vidare inte ska gälla i fråga om villkor 11.

Av registreringsbevis från Bolagsverket framgår att Södra Cell Aktiebolag, 556072-7348, är upplöst genom fusion den 2 maj 2016 och att detta bolag har uppgått i Södra Skogsägarna ekonomisk förening, 729500-3789. Södra Skogsägarna ska sålunda anges som part i Mark- och miljööverdomstolen.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Älvräddarnas Samorganisation (Älvräddarna) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska upphäva den överklagade domen och avvisa eller avslå ansökan och i andra hand återförvisa målet till mark- och miljödomstolen där krav på rening av vattnet genom kemisk fällning ska föreskrivas som villkor för verksamheten. Älvräddarna har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

Södra Skogsägarna ekonomisk förening (Södra) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska upphäva villkor 11 i den överklagade domen och

i andra hand att frågan om behovet och den närmare utformningen av villkoret ska återförvisas till mark- och miljödomstolen.

Södra har i tredje hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska skjuta upp frågan om behovet av närmare villkor för förvaring av hälso- och miljöfarliga kemikalier under en provotid. Södra ska under provotiden gå igenom säkerhetsnivån vid sina cisterner, genomföra riskanalyser och lämna förslag till förbättringar. Utredningen ska inges till mark- och miljödomstolen inom tre år från att Mark- och miljööverdomstolens dom har vunnit laga kraft. Under provotiden ska följande provisoriska föreskrift gälla.

P6. För att minimera okontrollerade större utsläpp från cisterner innehållande hälso- och miljöfarliga kemiska produkter ska dessa vara försedda med ändamålsenliga säkerhetsanordningar (exempelvis fullvolymsinvallningar, spillinvallningar, dubbelmantlade cisterner, larm och påkörningsskydd).

Lagrings- och uppställningsplatser för kemiska produkter i IBC-behållare/fat och flytande farligt avfall ska vara utformade på ett sådant sätt att minst volymen av den största behållaren samt 10 % av övrig lagrad volym kan innehållas inom en invallning under tak.

Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från ovan nämnda krav.

Älvräddarna och **Södra** har bestritt varandras yrkanden.

Länsstyrelsen i Hallands län (länsstyrelsen) har yrkat att Älvräddarnas överklagande ska avslås.

Beträffande villkor 11 har länsstyrelsen framhållit följande. Villkoret bör fastställas vad gäller att skyddsanordningar såsom säkerhetsventiler, påkörningsskydd, uppsamlingsbrunnar, saneringsutrustning etc. ska finnas vid all lagring av flytande kemiska produkter och att flytande farligt avfall ska förvaras inom invallning. Det bör också fastställas i den del det gäller att mindre volymer av t.ex. IBC, Cipax, fat och liknande bör förvaras invallade under tak liksom att flytande kemikalier som får en ny eller ändrad placering ska förvaras i fullskaliga invallningar.

Frågan om tekniska och ekonomiska förutsättningar för fullskaliga invallningar för större befintliga cisterner bör utredas under en prøvotid enligt samma förutsättningar som för övriga uppskjutna frågor dock att denna utredning bör utföras även i samråd med räddningstjänsten. Kravet på att tillträde ska förhindras för obehöriga för samtliga hälso- och miljöfarliga kemiska produkter ska upphävas och frågan hanteras inom tillsynen.

Havs- och vattenmyndigheten har motsatt sig ändring av den överklagade domen.

Naturvårdsverket har avstått från att yttra sig i målet.

UTVECKLING AV TALAN

Älvräddarna

Tillåtligheten

I ett förhandsavgörande från EU-domstolen den 1 juli 2015, mål C-461/13 (Weserdomen), slås fast att myndigheter är skyldiga att inte ge tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av status eller när uppnående av god ekologisk status eller god ekologisk potential äventyras. Målet god status är enligt avgörandet tvingande för medlemsländerna. Inga till klassningen underliggande faktorer får försämrats, även om en sådan försämring inte leder till en lägre statusklassning.

Formuleringen ”är skyldiga att inte ge tillstånd” om det äventyrar uppnåendet av målen i Europaparlamentets och Rådets Direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten), dvs. de mål som ska nås år 2021 respektive 2027, visar att målen är bindande. Målen ska således numera ses som gränsvärdesnormer enligt 5 kap. 2 § första stycket punkten 1 miljöbalken. De ska beaktas vid tillståndsgivning oavsett att de ska nås vid ett senare tillfälle. Alternativt bör målet om god ekologisk status samt icke-försämringskravet ges direkt effekt. Det innebär att en ansökan ska

avslås med stöd av 2 kap. 9 § miljöbalken om exempelvis en utbyggnad inte kan ske med en bättre lokalisering, samtidigt som ansökan innebär en otillåten försämring eller hindrar normen från att efterföljas. Det borde i miljökonsekvensbeskrivningen ha visats att miljökvalitetsnormen, som numera är en så kallad gränsvärdesnorm, kommer att följas. Eftersom ansökan brister i denna del borde den ha avvisats.

Om Mark- och miljööverdomstolen anser sig förhindrade att bedöma miljökvalitetsnormer avseende ekologisk status som gränsvärdesnormer enligt 5 kap. 2 § första stycket 1 ska förhandsavgörande inhämtas från EU-domstolen. EU-domstolen ska höras i fråga om medlemstaterna är skyldiga att tillämpa Weserdomen, särskilt punkterna 50 och 70, så sätt att tillstånd inte kan medges trots att en sådan tolkning inte ryms inom nationell rätt.

Verksamheten innebär en ökad belastning av kväve och fosfor. Sökanden har inte på ett tillfredsställande sätt visat att miljökvalitetsnormen – och till den underliggande kvalitetsfaktorer – inte påverkas av den sökta verksamheten. Sökanden har inte heller visat att den sökta verksamheten inte äventyrar möjligheten att nå miljökvalitetsnormen år 2021. Det är klarlagt att miljökvalitetsnormen för Norra mellersta Hallands kustvatten inte kan följas med de villkor som meddelats. Verksamheten äventyrar därmed uppnåendet av miljökvalitetsnormen och riskerar att försämrade underliggande kvalitetsfaktorer varför tillstånd inte kan ges.

Mark- och miljödomstolen har inte beslutat om långtgående utsläppsreducerande krav utan satt den viktigaste frågan om bland annat tekniken för utsläppsreducerande åtgärder på provotid. Frågan är en av de viktigaste för tillståndsprövningen och den kan inte skjutas upp på det sätt som skett. Strängare krav än bästa möjliga teknik bör ställas. Om domstolen finner att användande av kemisk fällning innebär att den sökta verksamheten kan godtas med avseende på icke-försämringskravet och uppnåendet av miljökvalitetsnormen i tid, ska detta meddelas som villkor direkt genom en direktivskonform tolkning av 2 kap. 7 § andra stycket miljöbalken. Vid osäkerhet bör EU-domstolen tillfrågas om risken för försämring innebär att man ska gå utöver bästa möjliga teknik och tillämpa 5 kap. 2 § första stycket punkten 1 miljöbalken.

Södra*Utsläppen till vatten i förhållande till miljökvalitetsnormerna*

Massa- och pappersindustrin i Norden har genomgått stora strukturella förändringar under senare år, med nedläggning av flera bruk. Ett överskott av massaved förväntas inom närmaste framtid. Med en expansion av anläggningen kommer produktionskostnaden per ton att sjunka, samtidigt som anläggningen blir mer energieffektiv. Mängden förnybar energi som Södra kommer att producera motsvarar 300 vindkraftverk. Projektets investeringskostnad uppgår till ca 4 miljarder kronor. Den direkta effekten av projektet är ca 4 000 årsarbeten under en tioårsperiod. Under maj 2016 sker den slutliga installationen och inkopplingen, varefter den utökade verksamheten startar i juni 2016.

Utredningen i målet visar att projektet inte leder till någon påverkan på Klosterfjorden, att projektet inte leder till en försämring av någon enskild kvalitetsfaktor över någon klassgräns i Norra mellersta Hallands kustvatten samt att projektet inte leder till en försämring av någon enskild kvalitetsfaktor över någon klassgräns när det gäller Kattegatts utsjövatten.

Installationen av en ny bioreningsanläggning samt anläggning för filtrering av hela avloppet i projektet gör att utsläppen till vatten per ton massa kommer att minska. De specifika utsläppen under provotiden kommer med god marginal att vara inom det intervall som anger bästa möjliga teknik för framtida massafabriker inom EU (BAT-AEL). Produktionsökningen från högst 450 000 till 850 000 ton per år kommer trots den förbättrade reningen att leda till att totalutsläppen i ton per år kommer att öka. Utsläppsdata kan sammanfattas enligt följande.

	Tot-kväve	Tot-fosfor	TOC
<i>Utsläpp från befintlig fabrik</i>			
Totalutsläpp, t/år	131	9	2 750
Specifikt utsläpp, kg/ADt	0,29	0,02	6,1
BAT-AEL, kg/ADt, årsmedel	0,05 – 0,25	0,01 – 0,03	2,3 – 6,7
<i>Utsläpp från utbyggd fabrik*</i>			
Totalutsläpp, t/år	132 - 175	15 – 16	4 410 – 4 810
Specifikt utsläpp, kg/ADt	0,16 – 0,21	0,02	5,2 – 5,7

* Variationen i utsläppsnivå beror på om ECF- eller TCF-massa produceras

Avloppstuben från Södras fabrik är cirka 5 kilometer lång och den sista kilometern är försedd med en diffusor. Avloppsvattnet släpps på 15 – 17 meters djup i kustvattenförekomsten Norra mellersta Hallands kustvatten. Avloppsvattnet ger vid diffusorn en begränsad förhöjning av halten näringsämnen. Vattnet har låga halter av biologiskt lättillgängligt kväve, fosfor och TOC och har i analyser inte visat några effekter på kräftdjur och sebrafisk. Efter en utspädning på 14 gånger har avloppsvattnet inte heller några effekter på alger. De nya reningsstegen som kommer att installeras i projektet får till följd att avloppsvattnet kommer att innehålla mindre mängder suspenderade ämnen än det råvatten som tas in i verksamheten från Viskan. Det krävs minst 40 gångers spädning för att nå ned i en för recipienten normal variation av totalkväve och totalfosfor.

Vid oskiktade förhållanden – då avloppsvattnet når ytan – är primärutspädningen vid tuben ca 300 gånger och till följd av omgivande strömmar i recipienten späds plymen ytterligare. Halten av näringsämnen är nere i försumbara nivåer jämfört med bakgrundshalten innan havsvattnet når in över eventuella grundområden. Vid skiktade förhållanden – då avloppsvattnet lagras in vid språngskiktet – blir primärutspädningen cirka 70 gånger. Sekundärspädningen drivs huvudsakligen av skillnader i koncentration och i mindre omfattning av omblandning i vertikalled. Detta leder till att plymen breder ut sig lateralt med en totalspädning på över 1 000 gånger vid närmaste grundområden. Språngskiktets läge på 10 – 14 meters djup hindrar upptransport av

vattnet till grundområden. Genom de starka strömmarna sker inte någon kontinuerlig deposition av partiklar på grunda bottenar.

I recipientområdet är syreförhållandet i bottenvattnet goda, klorofyllhalterna låga och siktdjupet stort. Samtliga vattenkvalitetsparametrar varierar mellan ”god” och ”hög” status. Förekomsten av fastsittande makroalger i recipientområdet och i Klosterfjorden uppvisar ”god” eller ”hög” status. Kvalitetsfaktorn för bottenfauna bedöms emellertid som ”måttlig”. Den samlade ekologiska statusen bedöms därför också som ”måttlig”. Miljökvalitetsnormerna för Norra mellersta Hallands kustvatten är att god ekologisk status ska uppnås till år 2021 och att god kemisk status ska bibehållas med undantag för kvicksilver och PBDE, för vilka tidsfrist över obestämd tid har getts. Verksamheten medför inte utsläpp som kan påverka den kemiska statusen.

Det är således bottenfaunan som är av störst intresse. Dess status på den provpunkt som ligger närmast utsläppet har generellt varit högre än på mer avlägsna lokaler. Det talar för att det inte är sannolikt att Södras verksamhet bidragit till den negativa utvecklingen av statusklassningen. Fytoplanktontätheten har minskat sedan 1990-talet, vilket lett till minskad sedimentation och sämre tillgång på föda för bottenjuren och därmed minskad rekrytering vilket kan förklara varför BQI-index har försämrats efter år 2000. Den långsiktiga minskningen av fytoplankton korrelerar väl med en signifikant minskande trend för kvävehalten.

Den ökade produktionen kommer att leda till utsläpp av TOC och fosfor i samma nivå som under 1990-talet. Det finns inga indikationer på att vattenkvaliteten och de övriga faktorerna påverkats på ett märkbart sätt under 1980- och 1990-talen. Den planerade produktionsökningen bör därför inte leda till märkbara konsekvenser för recipientens tillstånd och således ingen försämring av någon enskild kvalitetsfaktor. De kvalitetsfaktorer som primärt skulle kunna påverkas av utsläpp från Södras verksamhet är halterna av kväve och fosfor. Halterna av närsalter varierar stort mellan år och årstider i recipienten. Vattenutbytet är stort i Norra mellersta Hallands kustvatten och påverkas starkt av utsjöområdet. Avloppsvattnet medför ingen mätbar höjning av halterna av näringsämnen, annat än i direkt anslutning till själva utsläppspunkten.

Den aktuella utsläppsökningen av kväve motsvarar 0,1 – 0,2 procent av bidraget från svenska vattendrag till Kattegatt. I förhållande till den totala belastningen på Kattegatt utgör den 0,03 procent av kvävebelastningen och ca 0,003 procent av fosforbelastningen. Även i förhållande till vattenförekomsten Norra mellersta Hallands kustvatten är ökningen av utsläpp av näring från verksamheten liten i relation till andra källor.

Sammanfattningsvis tyder undersökningsresultat på att bedömningen från ”god” till ”måttlig” status för bottenfauna beror på minskad övergödning. Det finns i vart fall inget stöd för att Södras utsläpp har relevans för kvalitetsfaktorns utveckling. Då ingen mätbar påverkan av utsläppen sker på de fysikalisk-kemiska parametrarna som påverkar bottenfauna finns det inte någon risk för att Södras utsläpp skulle påverka bottenfaunan. Även om verksamheten inte kommer att leda till en påvisbar påverkan eller statusförsämring i recipienten kommer Södra under provotiden att ha målet att reducera utsläppen av näringsämnen så långt möjligt, bland annat genom trimning och optimering av nya reningssteg.

Villkor 11

Södra motsätter sig meningarna 2 och 3 i villkor 11. Villkoret har fått en allmän utformning som inte är anpassad till den aktuella typen av verksamhet. Det är otydligt och svårtolkat samt behövs inte. Det är inte heller relevant utifrån omständigheterna i det aktuella fallet eller rimligt vid en bedömning enligt 2 kap. miljöbalken. Södras åtaganden och det allmänna villkoret, villkor 1, är tillräckliga. Villkoret berördes aldrig vid prövningen i mark-och miljödomstolen. I andra hand yrkar Södra därför att föreskrivandet av villkor återförvisas dit så att Södra får möjlighet att bemöta frågorna i första instans och så att remissinstanserna får möjligheter att lämna synpunkter.

Villkoret är otydligt genom att det bland annat anger att Södra ska ha fullvolymsinfallningar utan att precisera vilka produkter som ska omfattas av kravet. Fullvolymsinfallningar för exempelvis processkemikalier skulle kräva tid för planering och installation samt medföra oacceptabla arbetsmiljörisker. Det är inte praktiskt möjligt att efterkomma villkoret vad gäller fullvolymsinfallningar på de cirka

200 cisterner som finns på bruket. En del cisterner finns inom byggnader varför invallningar skulle behöva ta i anspråk vägar som går runt byggnaderna. Höga invallningar är inte alltid den bästa lösningen då de innebär en arbetsmiljörisk och har orsakat allvarliga olyckor förut. Hellre bör andra lösningar hittas utifrån förutsättningarna för varje enskild cistern. Cisterner för processkemikalier är dessutom knappast lagringscisterner eftersom det sker ett konstant in- och utflöde.

Det är orimligt att föreskriva att alla invallningar ska vara avloppslösa och försedda med tak. Invallningarna på bruket kontrolleras dagligen varför de inte kommer att kunna fyllas med regn. Alla kemikalier på bruket består av minst 50 procent vatten, varför det inte heller finns risk för farliga reaktioner med regnvatten. Kostnaden för tak kan uppgå till miljoner. Södra motsätter sig därför denna kostnad som inte synes fylla någon funktion.

Det är inte relevant att föreskriva att lagringsplatser för inköpta kemiska produkter och farligt avfall ska vara utformade så att tillträde för obehöriga förhindras, när hela fabriksområdet är inhägnat. Det är oklart vad som är hälso- och miljöfarliga kemikalier och oklart om samma krav ska ställas i de fallen farliga kemikalier endast förekommer i mycket utspädd koncentration i en viss cistern.

Södra kan godta att frågan om villkor för lagring av kemiska produkter skjuts upp så som länsstyrelsen yrkat, men anser i så fall att villkoret som helhet ska sättas på provotid. Kravet på förvaring så att tillträde för obehöriga förhindras bör så som länsstyrelsen anfört utgå och frågan hanteras inom tillsynen.

Länsstyrelsen

Tillåtligheten

Frågan om den utökade verksamhetens tillåtlighet avgjordes genom mark- och miljödomstolens deldom den 15 september 2014. Den domen har vunnit laga kraft, och frågan om tillåtligheten bör inte kunna prövas i detta skede.

Totalutsläppen till vatten från verksamheten bör inte tillåtas öka. Länsstyrelsen bedömer att det finns reningsteknik som möjliggör detta. Kemisk fällning är därvid intressant att utreda vidare. Utsläppen bör begränsas så att uppnåendet av miljökvalitetsnormen inte motverkas. Då verksamheten är den enskilt största punktkällan längs Hallandskusten är det angeläget att krav på långtgående reningsåtgärder ställs.

Villkor 11

Det bör finnas ett villkor för tillståndet som reglerar hantering av hälso- och miljöfarliga kemiska produkter och flytande farligt avfall. Oklarheter angående vilka kemiska produkter som omfattas eller är undantagna bör preciseras i villkoret. Det bör inte göras någon åtskillnad på lagringscisterner för processkemikalier och för andra kemikalier. Uppehållstiden ska inte vara avgörande för hur skyddsanordningar utformas utan snarare mängden kemikalier vid varje tillfälle, kemikaliernas egenskaper och riskerna av eventuella olyckor.

Eftersom det saknats tydliga uppgifter om vilka farliga ämnen och vilka mängder av dessa som omfattas av ansökan, har det inte gått att avgöra vilka risker som finns förknippade med hantering av kemiska produkter. Länsstyrelsen har utan framgång efterfrågat en utredning om möjligheten att invalla befintliga cisterner med flytande kemiska produkter.

Skyddsanordningar, såsom säkerhetsventiler, påkörningsskydd, uppsamlingsbrunnar, saneringsutrustning etc. ska finnas vid all lagring av flytande kemiska produkter. Flytande farligt avfall ska förvaras inom invallning och flytande kemikalier som får ändrad placering eller som tillkommer i verksamheten bör förvaras i fullskaliga invallningar enligt villkoret. Även mindre volymer såsom IBC, Cipax, fat och liknande bör förvaras invallade under tak. Villkor om ovanstående bör kunna meddelas direkt.

Däremot är länsstyrelsen tveksam till om fullskaliga invallningar är möjliga eller rimliga för större befintliga cisterner. För dessa bör det göras en bedömning i varje enskilt fall efter att Södra har utrett de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för

invallningar. Södra bör göra en risk- och konsekvensutredning med befintliga skyddsåtgärder och eventuella behov av ytterligare skyddsåtgärder. Det behövs även en rimlighetsavvägning eftersom alla flytande kemiska produkter inte nödvändigtvis måste invallas för en säker förvaring. Det kan finnas andra lämpliga skyddsåtgärder. En provotidsutredning i den delen bör genomföras i samråd med räddningstjänsten.

Villkoret bör upphävas vad gäller att tillträde ska förhindras för obehöriga och den frågan bör hanteras inom tillsynen. Särskilt farliga kemiska produkter med vissa egenskaper bör vara inlåsta, medan det för andra är tillräckligt att de förvaras inom inhägnat fabriksområde.

Havs- och vattenmyndigheten

Weserdomen innebär att ekologisk status ska ha samma effekt som en gränsvärdesnorm. Så länge vattenmyndigheten inte beslutat om undantag enligt 4 kap. 11 § förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, och den sökta verksamheten riskerar att bidra till en icke tillåten försämring får verksamheten inte tillåtas, alternativt måste så stränga krav ställas på verksamheten att den kan bedrivas utan att någon försämring sker. Havs- och vattenmyndigheten delar Älvräddarnas ståndpunkt att domen innebär att miljökvalitetsnormerna för vatten numera ska ses som gränsvärdesnormer.

Mark- och miljödomstolen angav i deldomen den 15 september 2014 tydligt att man i den fortsatta prövningen var oförhindrad att ställa stränga krav på långtgående – även dittills i målet inte beskrivna – skyddsåtgärder liksom på sådana begränsningar av ansökt verksamhet, omfattande exempelvis fördelningen mellan TCF- och ECF-massa, som kunde anses rimliga.

Under huvudförhandlingen inför den nu överklagade domen enades parterna om att frågan om slutliga villkor för utsläpp till vatten skulle skjutas upp under en provotid. Parterna var däremot inte överens om vad som var ett önskvärt och realistiskt mål för utsläppsreduktioner och vad en provotidsföreskrift skulle innehålla.

En begränsning av de totala utsläppen av organisk substans och närsalter till nivåer som motsvarar de lägsta värdena i BAT-AEL intervallen skulle kunna innebära mindre utsläpp än vad befintligt tillstånd medger. Kemisk fällning av processavloppet ska utredas under provotiden. De olika blekningsmetoderna har olika utlakningseffekter när det gäller närsalter, varför det kan finnas skäl att överväga en reglering av förhållandet mellan produktion av TCF- och ECF-massa.

Generellt bör frågor som utgör en förutsättning för ställningstagandet i tillåtlighetsfrågan inte sättas på provotid. I detta specifika fall har det dock varit motiverat att sätta frågan om reningsteknik på provotid eftersom det är nödvändigt att ge Södra möjlighet att öka produktionen och få erfarenheter av drift och verkningar. Det övergripande syftet med provotiden är att få underlag som kan ge slutliga villkor med strängare utsläppskrav. Havs- och vattenmyndigheten bedömer att det kommer att finnas möjlighet att genom villkor begränsa utsläppen till vatten så att påverkan på vattenmiljön blir godtagbar och inte innebär en försämring.

Sammanfattningsvis anser Havs- och vatten myndigheten att mark- och miljödomstolen med anledning av Weserdomen har utvidgat utrymmet i 2 kap. 7 § första stycket miljöbalken på ett sådant sätt att de får anses ha tolkat den svenska bestämmelsen i ljuset av EU-rätten.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har hållit huvudförhandling i målet. Remissyttrande har inhämtats från Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Varbergs kommun.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Varbergs kommun

Villkor 11 berör förhållanden utöver vad som avhandlades i mark- och miljödomstolens huvudförhandling och medför i vissa stycken längre gående krav än vad som kan anses rimligt. Nämnden anser att det finns skäl att upphäva detta villkor och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen i den delen. Då bör behovet och

den närmare utformningen av villkoret belysas samtidigt som Södra och remissinstanserna ges möjlighet att lämna synpunkter.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Prövningens omfattning

Mark- och miljööverdomstolen tar inledningsvis upp frågan om prövningens omfattning mot bakgrund av att Älvräddarna i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva den överklagade domen och avslå eller avvisa Södras ansökan.

Av 22 kap. 26 § första stycket miljöbalken framgår att på yrkande av sökande får mark- och miljödomstolen i särskild dom avgöra frågan om verksamhetens tillåtlighet om frågan inte enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § ska prövas av regeringen. Av andra stycket samma paragraf framgår att om domstolen funnit att verksamheten är tillåtlig och om verksamhetens snara genomförande är angeläget, får domstolen i särskild dom meddela tillstånd till de arbeten som behöver utföras.

Såsom tidigare angetts under rubriken ”**BAKGRUND**” meddelade mark- och miljödomstolen med stöd av ovan nämnda bestämmelse en deldom den 15 september 2014 där Södra gavs tillstånd att utföra ett antal åtgärder. Vidare godkändes miljökonsekvensbeskrivningen och domstolen tog också ställning till tillåtligheten av ansökt verksamhet. Deldomen har vunnit laga kraft.

Angående förhållandet mellan den ovan nämnda deldomen om bland annat tillåtligheten och den prövning som mark- och miljödomstolen har haft att göra i den nu överklagade domen har mark- och miljödomstolen i den överklagade domen (s. 76) angett följande.

”Mark- och miljödomstolen har genom deldomen den 15 september 2014 tagit ställning till tillåtligheten av ansökt verksamhet och för denna behövliga åtgärder samt godkänt miljökonsekvensbeskrivningen. Att verksamheten har beslutats vara tillåtlig

innebär att bolaget kommer att få tillstånd till den sökta verksamheten med den huvudsakliga processutformning och kapacitet som bolaget angivit. Domstolen kan emellertid i denna dom komma att begränsa verksamheten mer eller på annat sätt än enligt ansökan. Det kan således komma att ställas andra krav på processutformningen och användningen av produktionsutrustningen, samt fler och strängare villkor än bolaget föreslagit.”

Älvräddarna har i Mark- och miljööverdomstolen yrkat att domstolen ska upphäva den överklagade domen och avvisa eller avslå bolagets ansökan. Såsom grund för sitt yrkande har Älvräddarna anfört att mark- och miljödomstolen inte på ett korrekt sätt beaktat kraven på icke försämring i ramdirektivet för vatten och att miljö kvalitetsnormerna, mot bakgrund av Weserdomen, ska betraktas som gränsvärdesnormer. Ett korrekt beaktande av detta förhållande hade, enligt Älvräddarna, inneburit att ansökan skulle avslagits eller avvisats.

Fråga uppkommer därför om prövningens omfattning här i Mark- och miljööverdomstolen, dvs. om Mark- och miljööverdomstolen i sin prövning i detta mål är bunden av mark- och miljödomstolens tidigare bedömning av tillåtligheten eller om domstolen kan pröva Älvräddarnas yrkande om att bolagets ansökan ska avslås eller avvisas, som ju med nödvändighet måste innefatta en prövning av tillåtligheten.

Länsstyrelsen har i denna fråga anfört att den anser att den utökade verksamhetens tillåtlighet redan avgjorts av mark- och miljödomstolens deldom den 15 september 2014. Den domen har vunnit laga kraft och frågan om tillåtlighet bör, enligt länsstyrelsen, inte kunna prövas i detta skede.

I rättsfallet NJA 2013 s. 613 prövade Högsta domstolen betydelsen av en tidigare dom om tillåtlighet i ett mål om tillstånd till täkt där kraven på prövningen enligt EU:s art- och habitatdirektiv (rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) aktualiserades. Domstolen uttalade att en uppdelning av prövningen inte får leda till att tillstånd meddelas utan att samtliga frågor som ska ingå i tillståndsprövningen verkligen blir samlade bedömda i något skede. Av domen framgår också att tolkningen och tillämpningen av reglerna om en särskild tillåtlighetsdom i 22 kap. 26 § miljöbalken, som föreskriver att frågan om en verksamhet är tillåtlig kan

avgöras genom särskild dom, måste anpassas till de krav som kan följa av unionsrätten.

Mark- och miljööverdomstolen finner att den tidigare i detta mål meddelade tillåtlighetsdomen är rättsligt bindande i de frågor som har prövats genom den domen, men att den inte hindrar att nya omständigheter eller krav enligt unionsrätten som kan påverka bedömningen av tillåtligheten nu prövas i tillståndsdomen (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 30 oktober 2015 i mål nr M 9616-14).

De nya omständigheter som i detta mål framkommit vid tillståndsprövningen och som kan vara av betydelse för tillåtligheten gäller ändrade krav på grund av miljökvalitetsnormerna såsom dessa tolkats i Weserdomen (se nedan). Mark- och miljööverdomstolen anser sig mot denna bakgrund, och med beaktande av vad som uttalats i Högsta domstolens ovan nämnda avgörande, inte förhindrad att i denna dom även ta ställning till tillåtligheten och således pröva Älvräddarnas yrkande om att avslå eller avvisa bolagets ansökan.

Rättsliga utgångspunkter och inhämtande av förhandsavgörande

Genom ramdirektivet för vatten åläggs medlemsstaterna att vidta åtgärder så att miljökvalitetsnormerna nås. Direktivet formulerar två grundläggande skyldigheter för medlemsstaterna i artikel 4.1 a i) och ii). Den ena är att genomföra alla åtgärder som är nödvändiga för att förebygga en försämring av aktuell ytvattenstatus, oavsett hur bra eller dålig denna är. Den andra är att skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster så att ”god” kemisk och ekologisk ytvattenstatus uppnås i vattenförekomsterna. Direktivet medger medlemsstaterna att göra undantag från dessa krav.

I Weserdomen slås fast att medlemsstaterna är skyldiga att inte ge tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av en ytvattenförekomsts status eller äventyra uppnående av god status vid den tidpunkt som anges i direktivet. EU-domstolen slår fast att det föreligger en försämring så snart statusen hos minst en av de

ekologiska kvalitetsfaktorerna blir försämrade med en klass, även om denna försämring inte leder till en försämring av klassificeringen av ytvattenförekomsten som helhet.

Mark- och miljödomstolen har i den överklagade domen (s. 85) dragit slutsatsen att ett ökat utsläpp i nivå med bolagets villkorsförslag för utsläpp av näringsämnen och organisk substans skulle riskera att försämma vattenförekomstens status, eller i vart fall försvåra att god ekologisk status kan uppnås till år 2021 på ett sätt som inte är tillåtet enligt EU-domstolens avgörande. Domstolen har vidare anfört att ramdirektivet för vatten inte implementerats i svensk rätt på ett sätt som inrymmer den tolkning av försämringsförbudet som EU-domstolen ger uttryck för.

Älvräddarna har gjort gällande att ramdirektivet för vatten – efter den precisering som det fått genom Weserdomen – ska ges direkt effekt, eller att miljöbalkens bestämmelser ska ges en tolkning som är konform med detta. Om Mark- och miljööverdomstolen inte delar denna uppfattning, yrkar Älvräddarna att ett förhandsbesked inhämtas från EU-domstolen i frågan om medlemsstaterna är skyldiga att tillämpa Weserdomens förtydligande av ramdirektivet, även om en sådan tolkning inte skulle rymmas inom svensk rätt.

Mark- och miljööverdomstolen har en skyldighet att så långt möjligt tolka den nationella rätten i enlighet med vad som följer av EU-rätten. Enligt Mark- och miljööverdomstolens uppfattning ger 2 kap. miljöbalken utrymme för tolkningar som är förenliga med kraven i ramdirektivet för vatten och dess förtydligande genom Weserdomen. EU-rättsligt konforma tolkningar är alltså möjliga. Det finns därmed inte något behov av att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen enligt Älvräddarnas yrkande. Älvräddarnas yrkande om förhandsavgörande ska därför avslås.

Älvräddarnas överklagande

Inledningsvis finner Mark- och miljööverdomstolen att den i målet aktuella miljökonsekvensbeskrivningen tillsammans med övrig utredning uppfyller kraven i miljöbalken varför det inte finns skäl att avvisa ansökan på den grunden. Älvräddarnas yrkande i den delen ska således avslås.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att Södra bedriver en omfattande verksamhet vid Värö bruk och att denna utgör en betydande punktkälla när det gäller belastningen på vattenrecipienten av organiskt material, kväve och fosfor. Den genom den överklagade domen tillståndsgivna produktionsökningen på nära 90 procent innebär också att mängden utsläpp i ton per år – åtminstone under provotiden - kommer att öka i förhållande till vad som gällt enligt tidigare tillstånd, även om de specifika utsläppen i kilogram per ton producerad massa kommer att minska.

Den vattenförekomst som är recipient för utsläppet från bruket, Norra mellersta Hallands kustvatten, är stor till yta och volym samtidigt som den har en stor vattenomsättning. Utsläppet från bruket sker på 15 – 17 meters djup via en avloppstub som den sista kilometern är försedd med diffusor. Dessa förhållanden medför en kraftig utspädning av utsläppet inom ett kort avstånd från tuben. Halterna av bland annat kväve och fosfor i recipienten når således snabbt bakgrundsnivåerna. Vid en bedömning av förutsättningarna för att klara gällande miljökvalitetsnormer i Norra mellersta Hallands kustvatten, finner Mark- och miljööverdomstolen att varken nuvarande utsläpp eller de ökade utsläpp som kan förekomma under provotiden bör kunna medföra en försämrade klassificering av kvalitetsfaktorn ”näringsämnen” som nu är klassad som god. Domstolen bedömer inte heller att utsläpp från bruket i enlighet med det överklagade tillståndet innebär någon försämring av förutsättningarna att höja status från måttlig till god vad gäller kvalitetsfaktorn bottenfauna. Även om det kan finnas svårigheter att uppnå god ekologisk status hos vattenförekomsten, är det således inte den tillståndsgivna verksamheten vid bruket som äventyrar detta, och tillstånd till verksamheten hindras därmed inte av gällande miljökvalitetsnormer. Frågan om icke-försämringskravet i ramdirektivet för vatten aktualiseras alltså inte i detta mål.

Det förhållandet att utspädningsförhållandena i vattenförekomsten medför att brukets haltbidrag av främst kväve och fosfor i förekomsten som helhet blir litet, innebär inte att utsläppet från bruket är oväsentligt från miljösynpunkt. Det är i stället en konsekvens av att bruket utgör en av ett mycket stort antal utsläppskällor som gemensamt påverkar förhållandena i vattenrecipienten. Som påpekades inledningsvis är det fråga om en förhållandevis stor källa. Det är de olika utsläppskällorna (naturliga

såväl som antropogena) som tillsammans bygger upp bakgrundshalterna av föroreningar.

Även om bestämmelserna om miljökvalitetsnormer i detta fall inte leder till krav på långtgående begränsningar av utsläppen till vatten, kan alltså en tillämpning av miljöbalkens övriga hänsynregler (främst 2 kap. 3 § och 2 kap. 7 § första stycket) leda till sådana krav. Det är därför enligt Mark- och miljööverdomstolens mening ett lämpligt förfarande att i enlighet med den överklagade domen skjuta upp avgörandet av vilka villkor som ska gälla för utsläppen till vatten i avvaktan på en utredning om bland annat de tekniska, ekonomiska och miljömässiga förutsättningarna för ytterligare skyddsåtgärder.

Sammantaget finner Mark- och miljööverdomstolen att det inte finns skäl att avslå eller avvisa ansökan eller att återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för att nu fastställa slutliga villkor för utsläppet till vatten. Älvräddarnas överklagande ska således avslås.

Villkor 11

Södra har yrkat att villkoret ska upphävas helt, alternativt att frågan ska återförvisas till mark- och miljödomstolen för prövning. I sista hand har Södra godtagit att frågan om villkor för förvaring av kemiska produkter skjuts upp. Länsstyrelsen har ansett att villkoret fått en i vissa delar oklar utformning vilket försvårar tillsynen, men att slutliga villkor i vissa delar bör kunna fastställas redan nu. Älvräddarna har motsatt sig ändring av villkoret.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i länsstyrelsens bedömning att det är motiverat att för en verksamhet av det aktuella slaget föreskriva villkor beträffande lagring av kemiska produkter. Det saknas dock tillräckligt underlag för att nu slutligt ta ställning till vilka krav som ska gälla i alla de delar som regleras genom villkor 11. Särskilt frågan om i vilken utsträckning det ska krävas fullvolymsinvallning för befintliga större cisterner, eller vilka försiktighetsmått som annars är motiverade för sådana cisterner, behöver utredas ytterligare. Det finns därför skäl att skjuta upp frågan

om villkor för lagring av kemiska produkter inklusive farligt avfall. För att den slutliga regleringen av frågan om skyddsåtgärder vid lagring av kemiska produkter ska kunna bli så ändamålsenlig som möjligt, är det enligt Mark- och miljööverdomstolens mening lämpligast att skjuta upp frågan i dess helhet.

Som provisorisk föreskrift bör gälla dels den första meningen i det överklagade villkoret 11 som gäller vissa skyddsanordningar, dels den föreskrift om lagring av kemikalier i små volymer om vilken Södra och länsstyrelsen i huvudsak är ense. Södra och länsstyrelsen är vidare ense om att frågan om att förhindra tillträde för obehöriga bör lösas inom tillsynsarbetet och Mark- och miljööverdomstolen har inte någon annan uppfattning.

Sammantaget ska således Södras första- och andrahandsyrkanden avslås och tredjehandsyrkandet bifallas på det sätt som framgår av domslutet. I domslutet anges endast ändringarna i den överklagade domen. Av detta följer att den nu uppskjutna frågan om skyddsåtgärder vid lagring av kemiska produkter inklusive avfall i de delar som inte specificerats särskilt ska utföras och redovisas på det sätt som är föreskrivet på s. 9 i den överklagade domen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2016-09-27

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Anna Tiberg, tekniska rådet Anna-Lena Rosengardten samt hovrättsråden Gösta Ihrfelt, referent, och Ingrid Åhman.

Föredragande har varit Helen Agah.

Rättelse/komplettering

Deldom, 2015-09-30

Rättelse, 2015-10-05

Beslutat av: rådmannen Gunnar Bergelin

Den provisoriska föreskriften F 5. avseende buller ska gälla för ljudnivån utomhus vid bostäder, belägna på ett avstånd av 600 meter eller mer från anläggningsområdet.

Rättelse, 2015-10-14

Beslutat av: rådmannen Gunnar Bergelin

4. Utsläppsvärdena som anges i villkor 3 ska fastställas...

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-09-30
meddelad i
Vänernsborg

Mål nr M 683-14

SÖKANDE

Södra Cell AB, 556072-7348

Ombud: M F

SAKEN

Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad produktion Södra Cell ABs anläggning i Värö, Varbergs kommun
Verksamhetskod: 21.10

DOMSLUT

A. Tillstånd – verkställighet

Mark- och miljödomstolen meddelar Södra Cell AB (nedan bolaget) tillstånd enligt miljöbalken att, vid bolagets anläggning i Värö i Varbergs kommun, tillverka blekt sulfatmassa intill en årlig produktion av högst 850 000 ton per år.

Verksamheten enligt detta tillstånd ska ha satts igång senast tre år från det att denna dom har fått laga kraft. Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk.

Detta tillstånd får tas i anspråk även om domen inte fått laga kraft.

B. För tillståndet ska gälla följande villkor.

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ansökningshandlingarna och i övrigt uppgett eller åtagit sig i målet.

Dok.Id 299418

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070	Hamngatan 6	0521-27 02 00	0521-27 02 30	måndag – fredag
462 28 Vänernsborg		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		08:00-16:00

Utsläpp till luft

2. Utsläpp av *gasformigt svavel* från *sodapannan, mesaugnen och med starka gaser* som facklas eller släpps ut oförbrända får inte överstiga 100 ton per år.
3. Utsläpp av *gasformigt svavel* från *övriga källor* i processen, och som inte omfattas av villkor 2, får som årsmedelvärde inte överstiga 0,10 kg svavel per ton massa.
4. Utsläppsvärdena ska fastställas genom beräkningar och genom mätningar som representerar olika vanligen förekommande drifts- och väderförhållanden; både sådana som eftersträvas och icke önskvärda, inom ramen för vad som är mättekniskt möjligt. Minst fyra mätningar ska göras per år men om mätningarna visar på en stabil nivå väsentligt under begränsningsvärdet får tillsynsmyndigheten medge att mätfrekvensen minskas till lägst två per år. Mätvärden ska tillsammans med uppgifter om driftförhållanden m.m. ligga till grund för en beräkning av årsutsläppen. Hur årsutsläppsuppgifter tas fram ska mer i detalj bestämmas inom ramen för kontrollprogrammet.
5. *Starka gaser* ska förbrännas i sodapanna alternativt i mesaugn till minst 98 % av tiden när sodapanna och/eller mesaugn är tillgänglig.
6. Utsläpp av *TRS* (totalt reducerat svavel) från *sodapannan* får inte överskrida 10 mg S/m³ normal torr gas vid 6 % O₂ under mer än 1 % av drifttiden per månad under minst tio av kalenderårets månader. Under resterande två månader ska ett överskridande medföra att bolaget ska vidta omedelbara och tillräckliga åtgärder för att värdet ska klaras samt snarast möjligt informera tillsynsmyndigheten om överskridandet och om planerade eller vidtagna åtgärder.
7. Utsläpp av *TRS* från *mesaugnen* får inte överstiga 50 mg S per Nm³ vid 6 % O₂, under mer än 10 % av drifttiden per månad under minst tio av ett kalenderårs månader. Under resterande två månader ska ett överskridande medföra att bolaget ska vidta omedelbara och tillräckliga åtgärder för att värdet ska klaras samt

snarast möjligt informera tillsynsmyndigheten om överskridandet och om planerade eller vidtagna åtgärder.

8. Utsläpp av *stoft från sodapannan* får som årsmedelvärde inte överstiga 35 mg per Nm³ vid 6 % O₂.
9. Utsläpp av *stoft från mesaugnen* får som årsmedelvärde inte överstiga 25 mg per Nm³ vid 6 % O₂.
10. Utsläpp av *stoft från barkpannan* får som årsmedelvärde vid drift inte överstiga 20 mg per Nm³ vid 6 % O₂. Begränsningsvärdet ska gälla från och med 1 januari 2016.

Kemikalier

11. Skyddsanordningar, såsom säkerhetsventiler, påkörningsskydd, uppsamlingsbrunnar, saneringsutrustning etc., mot ofrivilliga utsläpp vid hantering och lagring av hälso- och miljöfarliga kemiska produkter inklusive farligt avfall, ska finnas. Lagrings- och uppställningsplatser för hälso- och miljöfarliga kemiska produkter och flytande farligt avfall ska vara utformade på ett sådant sätt att minst volymen av den största behållaren samt 10 % av övrig lagrad volym kan innehållas inom en invallning. Invallningar ska vara avloppslösa och ska förses med tak eller annat skydd mot nederbörd. Förvaring ska ske på ett sådant sätt att tillträde förhindras för obehöriga. Tillsynsmyndigheten får medge avsteg från ovannämnda krav om motsvarande säkerhetsnivå kan nås på annat sätt.
12. Det får i produktionen inte användas sådana kemiska produkter för vilka det saknas dokumenterad kunskap om risken för olägenheter för hälsa och miljö på grund av dålig nedbrytbarhet, akut och kronisk toxicitet och potential för bioackumulering. Tillsynsmyndigheten får för en enskild produkt medge undantag från kravet på dokumenterad kunskap och anstånd från tidskravet.

Avfallsfrågor

13. Åtgärder ska fortlöpande vidtas för att minimera mängden avfall som uppkommer i verksamheten. Avfallet ska sorteras och i första hand återvinnas. Avfallet, inbegripet farligt avfall, ska förvaras och hanteras på sådant sätt att eventuellt läckage kan samlas upp och så att damning, spridning av avfall eller andra olägenheter inom området undviks. Vid förvaring utomhus ska avfall som kan ge upphov till förorening vara skyddat från nederbörd. Förvaring av farligt avfall i fast form ska ske i tät behållare under tak. Flytande avfall, se villkor 11.
14. Vid eventuellt användande av tätskikt av konstgjort material i bolagets deponier ska, för att förebygga skador på tätskiktet, över- och underliggande material inte innehålla grovt eller skarpkantat material.
15. Bolaget ska upprätthålla den godkända säkerheten för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 1 och 2 fullgörs, på totalt 2 500 000 kr.
16. Bolaget ska upprätthålla den godkända säkerheten för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 3 fullgörs, på totalt 11 500 000 kr. Storleken på säkerheten kan revideras med 8 580 000 kr när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten.
17. Bolaget ska upprätthålla den godkända säkerheten för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 4a fullgörs, på totalt 7 000 000 kr. Storleken på säkerheten kan revideras med 5 250 000 kr när sluttäckningen är utförd och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten. Det vid varje tid aktuella säkerhetsbeloppet ska så länge behovet av säkerheten kvarstår indexberäknas efter konsumentprisindex, där året för tillståndsdomen utgör bas. Revidering av säkerhetens storlek utifrån index ska göras vart femte år från och med det år domen vinner laga kraft.
18. Innan etapp 4b tas i anspråk ska bolaget lämna förslag på säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten fullgörs. Etapp 4b får inte tas i

anspråk förrän säkerhet ställts och har godkänts av domstolen. Det vid varje tid aktuella säkerhetsbeloppet ska så länge behovet av säkerheten kvarstår indexberäknas efter konsumentprisindex, där året för tillståndsdomen utgör bas. Revidering av säkerhetens storlek utifrån index ska göras vart femte år från och med det år domen får laga kraft.

19. Då etapp 4b tas i anspråk ska detta skriftligen meddelas tillsynsmyndigheten.

20. Senast tre månader innan en deponietapp sluttäcks ska bolaget till tillsynsmyndigheten redovisa hur sluttäckningen kommer att genomföras. Redovisningen ska innehålla uppgifter om sluttäckningens utformning och metod samt eventuellt tidplan för arbetet.

21. Lakvattnet från deponin ska samlas upp och ledas till fabriakens processavlopssystem. För bestämning av lakvattens- och föroreningsmängd från deponin ska utrustning för kontinuerlig mätning och registrering av flödet samt automatisk och flödesproportionell provtagning av lakvattnet användas.

Energihushållning

22. Bolaget ska successivt vidta åtgärder för att minska energianvändningen i tillverkning och hjälpprocesser. Åtgärderna ska baseras på en kartläggning och en plan för energihushållning. En första kartläggning och energihushållningsplan ska ges in till tillsynsmyndigheten senast den 30 september 2016.

Därefter ska kartläggning och energihushållningsplan revideras fortlöpande i en takt som innebär att hela verksamheten ska ha gått igenom var femte år.

Redovisning av genomförda åtgärder jämförda med planen ska redovisas årligen i samband med miljörapport. Avvikelser från planen som inte är obetydliga ska motiveras. Tillsynsmyndigheten får bestämma att revidering av kartläggning och plan samt redovisning får ske i annan takt än den ovan angivna.

Kontroll, nedläggning m.m.

23. Ett förslag till program – i vilket beskrivs hur besiktning och kontroll, såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, frekvens och utvärderingsmetod, ska ske av verksamheten och utsläpp från denna – ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att denna dom vunnit laga kraft. Kontrollprogrammet ska också avse kontroll av deponin och dess eventuella påverkan på dricksvatten i omgivningen.
24. Bolaget ska i god tid före en nedläggning av hela eller delar av verksamheten inge en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten för godkännande. I planen ska anges hur nödvändiga åtgärder vidtas vid avvecklingen för att undvika föroreningsrisker och för att återställa anläggningar m.m. till ett från miljösynpunkt tillfredsställande skick.
25. Bolaget ska utan dröjsmål till tillsynsmyndigheten anmäla eventuella planer på att avsluta hela eller delar av verksamheten. Bolaget ska därefter i samråd med tillsynsmyndigheten undersöka om marken inom de områden som berörs av förändringen är förorenad. Resultaten av undersökningen ska ligga till grund för en efterbehandlingsplan som ska redovisas tillsynsmyndigheten för godkännande.
26. Den av bolaget upprättade statusrapporten ska kompletteras och inges till tillsynsmyndigheten för godkännande senast den 31 december 2015.
27. Den av bolaget upprättade säkerhetsrapporten ska kompletteras med avseende på vad som föranleds av ansökan och inges till tillsynsmyndigheten senast den 31 december 2015.

C. Delegation

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela villkor om kontroll av verksamheten samt av utsläpp och påverkan från denna.

D. Uppskjutna frågor

Med stöd av 22 kap. 27 § första stycket miljöbalken skjuter mark- och miljödomstolen upp fastställandet av slutliga villkor för utsläpp till **vatten**, utsläpp till luft av **kväveoxider från sodapanna, mesaugn och barkpanna** samt **buller**.

E. Utredningsföreskrifter

Mark- och miljödomstolen ålägger bolaget att under prövotiden genomföra följande utredningar m.m.

E 1. Utsläpp till vatten

a. Klargör tekniska och ekonomiska förutsättningar för att, trots ökad produktion, begränsa de totala utsläppen av *organisk substans och närsalter* till nivåer som motsvarar de lägsta värdena i aktuella BAT-AEL-intervall (tabell 1 under BAT-slutsats 19 i Kommissionens genomförandebeslut av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU). I ev. brist på tekniskt möjliga åtgärder för att uppnå nödvändig utsläppsreduktion ska utredningen också omfatta kompensationsåtgärder.

b. Klargör miljömässiga, tekniska och ekonomiska förutsättningar för *kemisk fällning* av processavloppsvattnet. Bedömningar av teknik och kostnader ska inbegripa teknik för återvinning av fällningskemikalier.

c. Klargör miljömässiga, tekniska och ekonomiska förutsättningar för att anordna uppsamling av *släckvatten* upp till en volym av 300 m³ i syfte att, efter släckningsinsats, kunna provta och göra bedömningar inför beslut om behandling och utsläpp eller bortskaffande.

d. Undersök förekomst av *tungmetaller och andra miljögifter i elfilterstoft* från sodapannan och utvärdera förekomst med avseende på risker för miljö förknippade härmed. Beskriv vad bolaget redan gör samt vilka förut-

sättningar som finns för att minimera utsläpp av föroreningar med elfilterstoft genom att finna alternativa sätt för bortskaffande, genom ytterligare behandling före utsläpp eller genom komplettering av reningsanläggning och -processer.

e. Klargör miljöpåverkan i recipienten gällande främst närsalter och syreförbrukande ämnen men också ev. andra miljöstörande ämnen i de marina miljöer som bäst indikerar påverkan.

E 2. Utsläpp till luft

a. Klargör tekniska och ekonomiska förutsättningar för att ytterligare begränsa utsläppen av kväveoxider från sodapannan och mesaugnen. Åtgärder som övervägs ska omfatta förbränningstekniska åtgärder, såsom styrning och reglering, åtgärder för att åstadkomma goda och jämna driftbetingelser, intrimningsåtgärder samt därutöver för sodapannan överväga olika former av ammoniaktilförsel. Om bolaget identifierar påtagliga säkerhetsrisker med någon åtgärd får tillsynsmyndigheten medge att aktuell del av utredningen avbryts.

b. Klargör förutsättningarna att begränsa utsläppen av kväveoxider från barkpannan genom kvävereduktion med eller utan katalysator.

E 3. Buller

Klargör vilka bullernivåer som slutligen kan klaras efter planerad ombyggnad och vidtagna bullerskyddsåtgärder. Redogör dessutom för förutsättningarna att därutöver minska buller utomhus vid bostäder nattetid till 40 dB(A) resp. 45 dB(A) ekvivalentvärden som begränsningsvärde för alla bostäder i verksamhetens omgivning. Med ekvivalentvärden avses de värden som erhålls då mätning utförs i enlighet med Naturvårdsverkets remissversion från 2005 av ”Metod för immissionsmätning av externt industribuller”. Utred och beskriv dessutom vilka momentana bullernivåer som kan uppkomma nattetid och dess orsaker samt förutsättningarna för att be-

gränsa dessa till högst 55 dB(LA_{max}), nattetid utomhus vid samtliga bostäder i brukets närhet. Om någon av utredningsnivåerna framstår som orimliga att nå för de bostäder som bolaget äger i verksamhetens närhet får, för dessa, utredningen avse en annan, högre målnivån som tillsynsmyndigheten medger.

Utförande och redovisning av ovanstående prövotidsutredningar

Utredningarna ska utföras i samråd med tillsynsmyndigheten och dessutom för utredningsföreskriften E 1 a, b och d samt E 2 med Naturvårdsverket och slutligen för utredningsföreskriften E1 a, b och d också med Havs- och vattenmyndigheten. Bolaget ska i god tid inför samråd ge samrådsmyndigheterna ett program för hur bolaget avser att genomföra respektive utredning.

Redovisningen av utredningarna ska innehålla tekniska beskrivningar av möjliga åtgärder samt miljö- och kostnadsmässiga effekter samt förslag till åtgärder med tidplaner och förslag till slutliga villkor.

Vid redovisning av kostnader för utredda och föreslagna åtgärder ska beräkningar av investerings- samt drift- och underhållskostnader jämte underlag till dessa redovisas tydligt och på lämplig detaljnivå. Vid den ekonomiska värderingen av utredda åtgärder ska en kalkylränta om 3,5 % tillämpas.

Bolagets förslag till begränsningsvärden för utsläpp m.m. ska grundas på en statistisk analys av uppmätta värden jämte en beskrivning av orsaker till sådana värden som avviker från dem som kan anses representera normala och önskvärda förhållanden. Förslag till begränsningsvärden i slutliga villkor ska utformas i enlighet med gällande praxis för begränsningsvärden.

Redovisning av utredningarna ska inges till mark- och miljödomstolen senast inom tre år från den dag denna dom fått laga kraft i aktuell del. Dock ska utredning E 2 b ges in till domstolen inom ett år.

F. Provisoriska föreskrifter

Under provotiden och till dess mark- och miljödomstolen beslutat annat gäller följande provisoriska föreskrifter.

Utsläpp till luft

1. Utsläpp av *kväveoxider* (NO + NO₂ angivet som NO₂) från *sodapannan* under senast gångna 12 månader får inte överstiga 1 200 ton. Om utsläppet under en kalendermånad överstiger 1,4 kg/ton producerad massa ska bolaget utan dröjsmål vidta åtgärder för att överskridandet ska upphöra och inte upprepas samt underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och om vidtagna eller planerade åtgärder.
2. Utsläpp av *kväveoxider* (NO + NO₂ angivet som NO₂) från *mesaugnen* under senast gångna 12 månader får inte överstiga 250 ton. Om utsläppet under en kalendermånad överstiger 0,4 kg/ton producerad massa ska bolaget utan dröjsmål vidta åtgärder för att överskridandet ska upphöra och inte upprepas samt underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och om vidtagna eller planerade åtgärder.
3. Utsläpp av *kväveoxider* (NO+NO₂ angivet som NO₂) från *barkpannan* får som medelvärde under drifttid för senast gångna 12 månader inte överstiga 100 mg/MJ.

Utsläpp till vatten

4. Om innehållet av föroreningar i utsläppet av processavloppsvatten som medelvärde för senast gångna 3 månader överstiger nedan angivna värden ska bolaget utan dröjsmål vidta åtgärder för att överskridandet ska upphöra och inte upprepas samt underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och om vidtagna eller planerade åtgärder.

Parameter	Begränsningsvärde
TOC (totalt organiskt kol)	6,2 kg/ton massa
SÄ GF/A (suspenderade ämnen)	30 mg/liter
P-tot (totalfosfor)	0,03 kg/ton massa
N-tot (totalkväve)	0,25 kg/ton massa

AOX (organiskt adsorberbara halogener)	0,2 kg/ton ECF-massa
Klorat	0,3 kg/ton ECF-massa

Buller

5. Om ljudnivån utomhus vid bostäder överstiger nedan angivna värden ska bolaget utan dröjsmål vidta åtgärder för att överskridandet ska upphöra och inte upprepas samt underrätta tillsynsmyndigheten om överskridandet och om vidtagna eller planerade åtgärder.

ekvivalent ljudnivå

55 dB (A) dagtid (kl. 07.00 - 18.00),

50 dB (A) kvällstid (kl. 18.00 - 22.00) samt

43 dB (A) nattetid (kl. 22.00 - 07.00),

momentan ljudnivå

60 dB (A) nattetid (kl. 22.00 - 07.00).

Om bullret innehåller impulsljud eller hörbara tonkomponenter ska ovanstående ekvivalenta ljudnivå sänkas med 5 dB(A)-enheter.

Högre ljudnivåer än ovan angivna får uppstå endast i samband med renblåsning av ångsystem. Då sådana planeras ska omkringboende som riskerar att drabbas av högre nivåer än ovan angivna informeras på lämpligt sätt.

Tillkommande verksamhet ska om möjligt dimensioneras så att bullerkraven för nyetablerad verksamhet enligt Naturvårdsverkets allmänna råd (AR 1978:5) om externt industribuller kan innehållas.

Kontroll ska ske genom immissionsmätning eller närfältsmätning i kombination med beräkning. Kontroll ska ske med intervall som tillsynsmyndigheten bestämmer. Närfältsmätning i kombination med beräkning eller immissionsmätning ska utföras enligt de mätstrategier som anges i Naturvårdsverkets remissversion från 2005 av ”Metod för immissionsmätning av externt industribuller” eller de riktlinjer som kan

komma i dess ställe samt i övrigt i enlighet med vad som anges i Naturvårdsverkets remissversion från 2009 ” Mål för begränsning av Externt Industribuller, Handbok till Naturvårdsverkets Allmänna Råd om externt industribuller”. Ekvivalentnivå avser tidsrymd som anges i ovan nämnda rapporter.

YRKANDEN

Södra Cell AB har yrkat att mark- och miljödomstolen ska lämna bolaget tillstånd enligt miljöbalken att tillverka blekt sulfatmassa intill en årlig produktion av högst 850 000 ton per år på sätt som har angetts i den tekniska beskrivningen, bilaga A1 och A2, samt i enlighet med ansökningshandlingarna i övrigt.

Södra Cell AB har vidare yrkat att

- mark- och miljödomstolen ska förordna att tillståndet, enligt 22 kap. 28 § 1 st. miljöbalken, får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft,
- att det nya tillståndet ska anses ha tagits i anspråk när tillståndshavaren skriftligen meddelat tillsynsmyndigheten att det nya tillståndet tas i anspråk och att igångsättningstiden bestäms till tre år från det att tillståndsdomen har vunnit laga kraft samt att
- mark- och miljödomstolen ska godkänna miljökonsekvensbeskrivningen.

TIDIGARE TILLSTÅND

Södra Cell ABs nuvarande grundtillstånd meddelades av Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, i deldom av den 10 juli 2003 (mål nr M 333-02). Södra Cell AB erhöll då tillstånd att tillverka blekt sulfatmassa intill en årlig produktion av högst 450 000 ton på vissa villkor.

Slutliga villkor i den prövningen föreskrevs därefter i domar 2006 och 2008.

I detta mål meddelade mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 26 § 1 och 2 st. miljöbalken i dom den 15 september 2014 bolaget tillstånd att utföra följande åtgärder.

- Markberedningsåtgärder och byggnadsarbeten för nya byggnader och tillhörande cisterner i berörda fabriksavdelningar inom industriområdet (t.ex. renseri, massafabrik, återvinning och kemikalieberedning);
- Rivning av befintliga byggdelar;
- Grundläggningsarbeten för anläggningsdelar;

- Dragning av nödvändiga el- och rörledningar.

Vidare godkändes miljökonsekvensbeskrivningen.

ANSÖKAN

Bolaget har i sammandrag redovisat sin ansökan enligt följande.

Lokalisering

Södra Cells anläggning är belägen på Väröhalvön, inom fastigheterna X, Y och Z, cirka 20 km norr om Varberg och cirka 5 km nordväst om Viskans utlopp i Kattegatt. Vattenförsörjningen sker från Viskan.

Den närmaste omgivningen består i huvudsak av Södra Timber AB:s sågverksanläggning Södra Timber Värö (STV) och jordbruksmark. Närmaste samhälle är Limabacka, som är beläget cirka 2 km från anläggningen. Drygt 600 m sydväst om fabriksområdet finns ett flertal sommarstugor. Norr om fabriksområdet ligger en tomatodling och Lahalls kraftstation. Vid den nordöstra gränsen till STV:s sågverksområde äger och driver Varberg Energi två vindkraftverk. För närmare beskrivning av omgivningsförhållandena, se miljökonsekvensbeskrivningen.

Planbestämmelser och Natura 2000

De områden som både idag och fortsättningsvis kommer att nyttjas för verksamheten, omfattas av detaljplan för industriändamål. Såväl den befintliga som den ansökta verksamheten är förenlig med gällande detaljplan. Verksamheten strider inte mot antagen översiktsplan.

Något tillstånd enligt 7 kap. 28 § miljöbalken krävs inte eftersom den befintliga verksamheten inte påverkar miljön i något Natura 2000-område. Inte heller den ansökta verksamheten kommer att medföra sådan påverkan.

Verksamhetsutövare

Verksamheten vid Värö Bruk bedrivs av Södra Cell som ägs av Södra Skogsägarna ekonomisk förening (Södra). Södra har 50 000 sydsvenska skogsägare som medlemmar. Södras uppgift är att trygga avsättningen av skogsråvara och främja lönsamheten i medlemmarnas skogsbruk. Medlemmarna äger tillsammans 36 000 skogsgårdar som omfattar mer än hälften av den privat ägda skogen i södra Sverige. Koncernen består av fyra affärsområden: Södra Skog, Södra Cell, Södra Timber och Södra Interiör. Genom koncernens affärsverksamhet får medlemmarna avsättning för sin skogsråvara som förädlas till pappersmassa, trävaror, interiörträprodukter och förnybar energi. Verksamheten sysselsätter ca 3 500 personer.

Södra Cell har tre anläggningar: Mönsterås, Mörrum och Värö som totalt producerar 1 450 000 ton blekt pappersmassa per år.

Skäl för ansökan

Konkurrensen i pappers- och massaindustrin har kontinuerligt ökat genom att efterfrågan på tryckpapper har minskat. Det har lett till ett stort antal nedläggningar av pappersbruk i Sverige och Norge (totalt 11 stycken), varav ett antal ligger geografiskt sett nära Södra Cells anläggning vid Värö.

Från att ha varit en region med underskott på massaved kommer det inom en relativt snar framtid att uppstå ett överskott. Utan en snabb kapacitetsutveckling i Sverige kommer detta överskott att exporteras till andra länder i Europa, som snart kan stå redo att ta över produktionen av massa när de svenska producenterna saknar förmåga. Södra Cell ser att det är nu det finns möjligheter att satsa på en utveckling av bolagets anläggning vid Värö. Detta är ett tillfälle som inte kommer att bestå. Om investeringen förskjuts tidsmässigt blir det också osäkert om den överhuvudtaget kommer att genomföras. Den dag andra anläggningar i världen har fyllt den lucka som nu finns kommer förutsättningarna att genomföra investeringen att minska, eftersom det är svårare att motivera ett investeringsbeslut när konkurrensen redan har ökat.

Södra Cell ser därför möjligheter, förutsättningar och behov för verksamheten vid Värö att expandera. En sådan expansion är också nödvändig för att kunna göra verksamheten vid Värö långsiktigt konkurrenskraftig och därigenom säkerställa verksamhetens bestånd. Konkurrenskraften och lönsamheten bestäms i hög grad av produktionskostnaden i förhållande till andra anläggningar. Med en expansion vid Värö kan produktionskostnaden per ton massa sjunka på grund av lägre fasta kostnader per ton och möjligheter till en ännu mer energieffektiv anläggning. Anläggningen vid Värö har ett mycket gott strategiskt läge. Vid de större investeringar som tidigare har genomförts förutsågs möjligheten till en framtida expansion. Investeringarna gjordes på ett sådant sätt att anläggningen i flera delar redan är förberedd för en expansion.

Södra Cell måste för att vara fortsatt konkurrenskraftiga även kontinuerligt anpassa sin produktion till de krav som kunderna efterfrågar.

Södra Cells anläggning vid Värö producerar idag TCF-blekt massa, men samtidigt växer kontinuerligt efterfrågan på ECF-blekt massa och ECF-metoden utgör idag den helt dominerande metoden att bleka massa. Bolaget behöver således ha möjlighet att kunna bleka med ECF-metoden i framtiden för att inte tappa marknadsandelar på sikt. Ur miljösynpunkt får dessa metoder idag anses likvärdiga (jfr bilaga B .13). Vidare söker Bolaget tillstånd för att även ha möjlighet att tillverka textilmassa.

Anläggningen i Värö har också gått från att vara en energikonsument till att idag bli en stor producent av förnybar energi. År 2012 levererades 450 GWh förnybar energi från anläggningen i form av elektricitet, fjärrvärme, torkad bark, tallolja m.m. Denna energiproduktion beräknas under år 2014 kunna uppgå till 750 GWh genom bl.a. den nya pelletsanläggningen som tagits i bruk under 2014. Det innebär att anläggningen idag i mycket stor utsträckning också har blivit en anläggning för produktion av förnybar energi.

Genom de ansökta produktionsökningarna kommer verksamheten kunna producera

1 600 GWh förnybar energi per år till externa användare. Det motsvarar det årliga energibehovet för 80 000 villor.

Detta är möjligt genom att anläggningen har ett mycket gott strategiskt läge med anslutning av fjärrvärme till Varberg, avsättning till STVs sågverk, anslutning till närliggande tomatodling och ett kontinuerligt strategiskt arbete för att finna positiva synergieffekter av att det uppkommer värme och bioenergi inom anläggningen som kan nyttjas i andra delar av samhället.

Den planerade utökningen av verksamheten beräknas leda till i genomsnitt ytterligare 400 årsarbeten under 10 år. Därutöver tryggas anställningen för de ca 330 st anställda som för närvarande arbetar vid anläggningen för lång tid framöver. Bara till följd av anläggningsarbetena kommer mer än 800 entreprenörer att vara verksamma med ombyggnationer under två års tid. Det aktuella projektet är av sådan storlek och omfattning att det kommer att få regionalpolitisk betydelse ur sysselsättningssynpunkt.

Sammanfattningsvis är det aktuella projektet en av de största industrisatsningarna i södra Sverige under den senaste 10-årsperioden. Det är av mycket stor betydelse för Södra Cells fortsatta utveckling och för samhället i stort. Se vidare avsnitt 1 i teknisk beskrivning.

Verksamheten är tillståndspliktig enligt 9 kap. 6 § miljöbalken jämte 9 kap. 1 § miljöprövningsförordningen (2013:251) med verksamhetskod 21.10. Den ansökta verksamheten innefattar även andra delar som var för sig är tillståndspliktiga såsom befintlig pelletsanläggning och befintlig deponi.

Befintlig verksamhet

Verksamheten, massaproduktion genom sulfatprocess, påbörjades år 1972. Fabriksområdet är ca 64 ha. Under 2012 och 2013 producerades 419 000 respektive 428 000 ton TCF-blekt massa. Tillverkningsprocessen och samtliga befintliga anläggningsdelar beskrivs utförligt i bilaga A.I.

Råvatten till verksamheten hämtas från Viskans utlopp till Kattegatt.

Planerade förändringar av verksamheten

För att möjliggöra den ansökta produktionsökningen och för att ha möjlighet att även kunna producera ECF-blekt massa samt textilmassa behöver det genomföras ett antal förändringar i verksamheten, som innefattar:

- Nytt renseri
- Nytt kokeri
- Ny turbinhall
- Utbyggnad av biorening
- En ny vedgårdsterminal
- Ny klordioxidanläggning

Dessa, och andra nödvändiga förändringar i befintliga anläggningsdelar, samt andra processförändringar, beskrivs i detalj i den tekniska beskrivningen bilaga A.2.

Bolaget har redovisat produktionsförhållanden och processteg för massatillverkning och utförligt redogjort för BAT-slutsatser och de ”BREF-document” som gäller för sådan verksamhet samt redogjort för miljökonsekvenser av den ansökta verksamheten. Bolaget har vidare redovisat utsläppen till luft och vatten, buller, val och hantering av kemikalier, energihushållning, avfalls- och hushållningsfrågor, transporter, förorenade områden samt olycks- och säkerhetsfrågor (se bilaga till protokollet, aktnote 66).

Bolagets villkorsförslag

Bolaget har slutligen föreslagit att följande villkor ska gälla för verksamheten när den nya anläggningen har färdigställts (senast den 31 oktober 2016). Fram till dess ska nuvarande villkor fortsätta att gälla för verksamheten såsom de har angetts i ansökan avsnitt 6.3, om inte särskilt anges i villkoret nedan att det ska börja gälla

vid viss angiven tidpunkt. Villkor 21 i avsnitt 6.3 i ansökan ska dock inte gälla efter det att elfilter har installerats på barkpannen.

1. Verksamheten – inbegripet åtgärder för att minska vatten- och luftföroreningar samt andra störningar för omgivningen – ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har uppgett eller åtagit sig i målet, såvida inte annat framgår av denna dom.
2. Den ekvivalenta ljudnivån på grund av Bolagets verksamhet får utomhus på ett avstånd av 600 m från anläggningsområdet inte överstiga:

55 dB(A) under vardagars dagtid (kl. 07-18)

43 dB(A) nattetid (kl. 22-07)

50 dB(A) under övrig tid

Om hörbara toner förekommer ska de angivna värdena sänkas med 5 dB(A)-enheter. Nattetid får momentanvärdena som riktvärde uppgå till maximalt 55 dB(A).

Om värdena överskrids vid mätning ska åtgärder vidtas så att värdena kan innehållas vid uppföljande mätning vid tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

3. Det får i produktionen inte användas sådana kemiska produkter för vilka det saknas dokumenterad kunskap om risken för olägenheter för hälsa och miljö på grund av dålig nedbrytbarhet, akut och kronisk toxicitet och potential för bioackumulering. Tillsynsmyndigheten får för en enskild produkt medge undantag från kravet på dokumenterad kunskap och anstånd från tidskravet.
4. Bolaget ska i god tid före en nedläggning av hela eller delar av verksamheten på fastigheten X inge en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten för godkännande. Avsikten med åtgärderna i planen ska vara att säkerställa

att nödvändiga åtgärder vidtas för att undvika föroreningsrisker och att återställa fastigheten i ett från miljösynpunkt tillfredsställande skick.

5. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten lämna förslag till reviderat kontrollprogram inom tre månader från det att tillståndet togs i anspråk. En komplettering av säkerhetsrapporten ska ske senast 31 december 2015.

Utsläpp till vatten

6. Utsläppet till vatten får vid normal drift inte överstiga följande månadsmedelvärden:

- Totalt organisk kol (TOC) 6,2 kg/ton massa
- Totalt suspenderat material (TSS) 1,0 kg/ton massa
- Totalkväve (tot-N) 0,25 kg/ton massa
- Totalfosfor (tot-P) 0,030 kg/ton massa
- AOX 0,2 kg/ton ECF massa (beräknad på 30 dygns produktion)
- Klorat 0,3 kg/ton ECF massa (beräknad på 30 dygns produktion)

Uttag av prov ska ske kontinuerligt och flödesproportionellt.

Utsläpp till luft

7. Utsläpp till luft får vid normal drift inte överstiga följande utsläppsvärden

Från sodapanna

- Svaveldioxid 50 mg/m³ ntg vid 6 % O₂
(dygnsmedelvärde)
- Svaveldioxid 10 mg/m³ ntg vid 6 % O₂
(årsmedelvärde)
- TRS 3 mg S/m³ vid 6 % O₂
(årsmedelvärde)
- Stoft 35 mg/m³ vid 6 % O₂
(månadsmedelvärde)

Från övriga källor

- Totalt red. Svavel

0,10 kg S/ton massa

Utsläppet ska kontrolleras genom minst fyra mätningar per år. För det fall mätningarna visar på stabil nivå väsentligt under begränsningsvärdet får tillsynsmyndigheten efter begäran från bolaget medge ändringar i mätfrekvensen.)

Från mesaugn

- Svaveldioxid

15 mg/m³ ntg vid 6 % O₂
(månadsmedelvärde)

- TRS

5 mg S/m³g vid 6 % O₂
(årsmedelvärde)

- Stoft

25 mg/m³ ntg vid 6 % O₂
(månadsmedelvärde)

- Kväveoxider

0,4 kg/ton massa

Från barkpannan

- Stoft

20 mg/m³ vid 6 % O₂
(månadsmedelvärde vid barkförbränning för att minska lagret. Om barkpannan endast används för start och stopp av anläggningen gäller en stofthaltsmätning inom 700 driftstimmar)
Villkoret för barkpannan ersätter nuvarande tillståndsvillkor när elfiltret är idrifttaget.

8. Starka gaser ska förbrännas i sodapanna alternativt i mesaugn till minst 98 % av tiden när sodapanna och/eller mesaugn är tillgänglig.

Energihushållning

9. Bolaget förpliktigas att upprätthålla ett energiledningssystem enligt standarden SS-EN ISO 50 001:2011 eller standard av motsvarande slag.

Deponering av avfall

10. Vid eventuellt användande av tätskikt av konstgjort material ska, för att förebygga skador på tätskiktet, över- och underliggande material inte innehålla grovt eller skarpkantat material.
11. Bolaget ska upprätthålla den godkända säkerheten för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 1 och 2 fullgörs, på totalt 2 500 000 kronor.
12. Bolaget ska upprätthålla den godkända säkerheten för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 3 fullgörs, på totalt 11 500 000 kr. Storleken på säkerheten kan revideras med 8 580 000 kronor när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten.
13. Bolaget ska upprätthålla den godkända säkerheten för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 4a fullgörs, på totalt 7 000 000 kronor. Storleken på säkerheten kan revideras med 5 250 000 kronor när sluttäckningen är utförd och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten. Det vid varje tid aktuella säkerhetsbeloppet ska så länge behovet av säkerheten kvarstår indexberäknas efter konsumentprisindex, där året för tillståndsdomen utgör bas. Revidering av säkerhetens storlek utifrån index ska göras vart femte år från och med det år domen vinner laga kraft.
14. Innan etapp 4b tas i anspråk ska bolaget lämna förslag på säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten fullgörs. Etapp 4 b får inte tas i anspråk förrän säkerhet ställts och har godkänts av domstolen. Det vid varje tid aktuella

säkerhetsbeloppet ska så länge behovet av säkerheten kvarstår indexberäknas efter konsumentprisindex, där året för tillståndsdomen utgör bas. Revidering av säkerhetens storlek utifrån index ska göras vart femte år från och med det året domen vinner laga kraft.

15. Då etapp 4b tas i anspråk ska detta skriftligen meddelas tillsynsmyndigheten.
16. Lakvattnet från deponin ska uppsamlas och ledas till fabriken processavlopssystem. För bestämning av lakvatten- och föroreningsmängd från deponin ska utrustning för kontinuerlig mätning och registrering av flödet samt automatisk och flödesproportionell provtagning på lakvattnet användas.
17. Kontrollprogrammet ska innefatta kontroll av deponin. I kontrollprogrammet ska ingå kontroll av dricksvattenbrunnar i området.
18. Senast tre månader innan en deponietapp sluttäcks ska bolaget till tillsynsmyndigheten redovisa hur sluttäckningen kommer att genomföras. Redovisningen bör innehålla uppgifter om sluttäckningens utformning och metod samt eventuellt en tidsplan för arbetet.

Förslag till provotid

Bolaget föreslår att mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken under en provotid uppskjuter avgörandet av vilka slutliga villkor som ska gälla för utsläpp av kväveoxider från sodapannan och barkpannan.

Ul. Under provotiden ska Bolaget utreda möjligheterna att begränsa utsläppen av kväveoxider från sodapannan efter idrifttagande genom förbränningstekniska åtgärder, intrimningsåtgärder och dosering av ammoniakgaser. I den del det identifieras säkerhetsrisker med någon åtgärd behöver åtgärden inte utredas under provotiden. Om det identifieras säkerhetsrisker med någon åtgärd får tillsynsmyndigheten medge undantag från krav på utredning i den delen.

U2. Vidare ska Bolaget under prövotiden utreda möjligheterna att begränsa utsläppen av kväveoxider från barkpannan med SNCR. Bolaget ska utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna samt de miljömässiga konsekvenserna av att installera SNCR.

Bolaget ska inom tre år från det att tillståndet togs i anspråk redovisa resultaten av undersökningarna till mark- och miljödomstolen samt lämna förslag till eventuella åtgärder och slutliga villkor.

Följande ska gälla som provisoriska föreskrifter fram till dess annat beslutas:

Pl. Utsläpp till luft från sodapannan får vid normal drift inte överstiga följande utsläppsvärden:

- Kväveoxider 200 mg/m³ ntg vid 6 % O₂
(månadsmedelvärde)
- Kväveoxider 1,4 kg NO₂/ton massa
(månadsmedelvärde)

P2. Utsläpp till luft från barkpannan får vid normal drift inte överstiga följande utsläppsvärden:

- Kväveoxider 100 mg NO₂/MJ tillfört
bränsle (månadsmedelvärde)

Förslag på kontroll

För barkpannan mäts kväveoxider kontinuerligt med ett Maihak 715-IR-instrument (eller liknande) med konverter CGO K extraktivt och utvärderas enligt kraven i NO_x-avgiftssystemet. Stoft från barkpannan mäts gravimetriskt en gång per månad vid barkförbränning för att minimera barklagret och efter 700 timmars drifttid för övrig drift av barkpannan.

För samtliga övriga villkorsförslag anges mätmetoder för att kontrollera utsläppen och dess frekvens i bilaga B15 till ansökan.

Kommentarer kring villkorsskrivningen

Domstolen bör i domen påpeka att de föreskrivna värdena föreskrivs som begränsningsvärden enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen, samt att det åligger verksamhetsutövaren att omedelbart informera tillsynsmyndigheten och vidta åtgärder för att verksamheten återigen ska bedrivas så att begränsningsvärdena åter följs jämlikt 1 kap. 9 § industriutsläppsförordningen.

Domstolen bör i domen också erinra tillsynsmyndigheten om den skyldighet som denna har att kräva att verksamhetsutövaren vidtar alla lämpliga kompletterande åtgärder som den anser vara nödvändiga för att villkoren åter ska följas om begränsningsvärdena inte följs (artikel 8 i IED-direktivet). Vidare att verksamhetsutövare har en skyldighet att upphöra med driften av anläggningen om överträdelsen av tillståndsvillkoren innebär en omedelbar fara för människors hälsa eller hotar att medföra betydande skadeverkningar för miljön och fram till dess villkoren åter följs (jämlikt artikel 8 i IED-direktivet). Domstolen bör överväga om ett sådant haverivillkor bör föreskrivas i domen. Med ett sådant villkor kan inte någon situation anses oreglerad på sätt som hävdats.

Bolaget vill även uppmärksamma domstolen på att utsläppsnivåerna i några villkorsförslag har skärpts i förhållande till tidigare villkorsförslag. Det är möjligt när villkoren formuleras så att de avser den normala driften. Villkoren kommer då att reglera den tekniska prestandan som Bolaget är skyldigt att ha. Om domstolen väljer att låta villkoren omfatta samtliga driftfall måste utsläppsnivåerna i villkoren höjas eftersom de ska täcka de onormala driftförhållanden då utsläppen normalt sett blir högre. Det visar att utsläppsvillkoren i sådana fall kommer att vara mindre effektiva att styra mot en minimering av utsläppen och en sådan konstruktion betonar istället att sätta en gräns för det maximala utsläppet. Samtidigt kommer det aldrig att finnas några garantier för att villkoren kan innehållas om det inträffar ett onormalt driftförhållande.

Om en sådan situation inträffar är det mer effektivt från miljöskyddssynpunkt att betona verksamhetsutövarens skyldighet att kontakta tillsynsmyndigheten och att vidta åtgärder som innebär att villkoret åter kan följas. Bolagets föreslagna villkors-

utformning ger bättre förutsättningar för att nå minskade utsläpp och stämmer också överens med IED-direktivets och industriutsläppsförordningens krav på hur begränsningsvärden ska utformas och fungera.

I ett par fall har alternativa villkor för samma parameter tagits bort, eftersom det i den slutliga versionen av BREF-dokumentet klargjordes att ett av alternativen kan väljas.

Bolaget har också lämnat förslag till konstruktion av villkoren som innebär att dessa blir gällande först när anläggningen och dess reningsutrustning är färdigställd.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen i Hallands län har bl.a. anfört följande.

Allmänt

Södra Cell AB ansöker om att få öka sin årliga produktion från högst 450 000 ton blekt sulfatmassa till högst 850 000 ton. Länsstyrelsen är positiv till bolagets arbete med energieffektivisering och produktion av förnyelsebar energi.

Tecknen på övergödning har minskat i Kattegatt under senare år, men arbetet med att minska belastningen måste fortsätta för att säkerställa att den positiva utvecklingen fortsatt går åt rätt håll.

Länsstyrelsen anser att utsläppen till vatten bör begränsas så att miljökvalitetsnormen inte försämras vad gäller den ekologiska statusen för berörda vattenförekommster. Länsstyrelsen anser att målet för den nya industrianläggning som byggs bör vara att de totala utsläppen till luft och vatten minskar, även om produktionen nästan fördubblas.

Bolaget bör lämna in ett nytt förslag till kontrollprogram till tillsynsmyndigheten. Om tillstånd till blekning med klordioxid medges bör kontrollprogrammet särskilt innehålla förslag på kontroll av utsläpp i recipienten av klorater och dioxiner, bl.a. ansamling av dioxin och andra miljögifter i fisk och skaldjur.

Formulering av slutliga villkor

De villkor som idag är utformade som riktvärden bör ändras till begränsningsvärden, enligt Mark- och miljööverdomstolens praxis. Villkor med begränsningsvärden ska enligt Mark- och miljööverdomstolen även innehålla uppgifter om mätmetod, mätfrekvens och. utvärderingsmetod.

Mark- och miljööverdomstolen redovisar i sina principiella domar 2009-01-29, M 1303-07 och M 3792-07, att det är viktigt att villkor är tydliga och därför ska begreppet riktvärden utmönstras och ersätts av begreppet begränsningsvärden.

Länsstyrelsen anser att det inte bör stå "under normal drift" i ett villkor som anger ett begränsningsvärde, t.ex. för totalt utsläpp till vatten eller luft. Villkoret blir rättsosäkert eftersom det är oklart om driften har varit normal eller inte. Det finns inget som reglerar under hur lång tid en industri får drivas med "onormal drift". Denna typ av villkor ser ut som BAT-AEL (BAT Associated Emission Levels). BAT-AEL är slutsatser med utsläppsvärden som motsvarar bästa tillgängliga teknik. I BAT-referensdokumenten beskrivs bästa tillgängliga teknik med hjälp av värden för utsläpp, s.k. BAT-AEL. Dessa gäller vid normal drift då reningsutrustning m.m. fungerar.

Det svenska systemet för prövning av miljöfarlig verksamhet har inte ändrats genom industriutsläppsdirektivet (IED). Det svenska systemet bygger på tillståndsprövning där frågan om kravnivå i tillståndsvillkoren tar sin utgångspunkt i 2 kap. 3 § miljöbalken och en avvägning görs enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. BAT-slutsatsernas utsläppsvärden kommer att gälla parallellt med tillståndsvillkoren.

Bolaget anger att de aktuella utsläppsvärdena i det föreslagna BREF-dokumentet innehåller flera långtidsvärden såsom årsmedelvärden. Bolaget har utformat sina villkorsförslag som månadsmedelvärden. Länsstyrelsen anser att det kan vara i strid med industriutsläppsdirektivet. I samband med en tillståndsprövning kan frågan om alternativvärden enligt 1 kap. 15 § industriutsläppsförordningen prövas av domstolen.

Utsläpp till luft

Länsstyrelsen anser att målet för den nya fabriksanläggning som byggs bör vara att de totala utsläppen till luft minskar, även om produktionen nästan fördubblas. Länsstyrelsen anser att föreslagna villkor för utsläpp till luft kan accepteras som prøvotidsvillkor under förutsättning att de gäller som riktvärden under all drift, inte bara vid normal drift. Barkpannans utsläpp kan komma att regleras av BAT-slutsatser, av förordningen om stora förbränningsanläggningar, samt av villkor i ett tillstånd. Eftersom BAT-slutsatserna och förordningen om stora förbränningsanläggningar endast gäller under normal drift, måste de totala utsläppen till luft också regleras av villkor i ett tillstånd.

Länsstyrelsen anser att det är positivt att möjligheten att minska utsläppet av kväveoxider till luft från sodapannan och barkpannan utreds av bolaget under en prøvotid.

Barkpannan

Södra Cell AB kommer att installera ett elfilter på barkpannan under år 2015. Bolaget föreslår villkor för barkpannan med avseende på stoft ($20 \text{ mg/m}^3 \text{ ntg}$) och kväveoxider (100 mg/MJ tillfört bränsle). I kompletteringen daterad 2014-05-12 sägs att bolaget återkommer senare i ärendet med förslag till närmare villkorsskrivning.

Bolaget säger i kompletteringen daterad 2014-05-12 att möjligheten att använda reningstekniken SNCR för att minska utsläppet av kväveoxider, förbättras om barkpannans drift framöver blir mer kontinuerlig under sommarmånaderna. Bolaget anser att frågan bör diskuteras vidare under prövningen.

Om utsläpp av stoft och kväveoxider från barkpannan minskar enligt bolagets redovisning, har Länsstyrelsen inget att invända mot bolagets förslag att använda barkpannan mer kontinuerligt under sommaren för att elda bark.

Stora förbränningsanläggningar

I kompletteringen daterad 2014-05-12, sid 14, sägs att barkpannan har en installerad effekt som är mindre än 50 MW och därmed är under gränsen för stora förbränningsanläggningar. Länsstyrelsen har uppfattat att eftersom skorstenen är gemen-

sam för barkpannan och sodapannan, så räknas barkpannan som en stor förbränningsanläggning och omfattas av reglerna i förordningen (2013:252) om stora förbränningsanläggningar. Om barkpannan omfattas av reglerna i förordningen om stora förbränningsanläggningar måste barkpannan klara de begränsningsvärden som anges i förordningen. Begränsningsvärdena i förordningen gäller under normal drift och inte under start och stopp, eller under perioder med haveri eller driftstörning i reningsutrustningen. För befintliga anläggningar skärps dagens krav från och med den 1 januari 2016.

Starka gaser

Utsläpp av svavel till luft via facklan anges vara 76 ton S per år vid utbyggd fabrik. Om en vitlutsskrubber installeras reduceras utsläppet av svaveldioxid från facklan med 50 %. En vitlutsskrubber reducerar de starka gaser som innehåller svavelväte (H_2S) och metylmerkaptaner, men har liten effekt på dimetylsulfid och dimetyldisulfid. Bolaget åtar sig i kompletteringen daterad 2014-05-12 på sid. 19 att installera en vitlutsskrubber för de starka gaserna före reservbrännaren "facklan".

Länsstyrelsen anser att en vitlutsskrubber bör installeras före facklan för att minska utsläppet av svaveldioxid och luktande ämnen som svavelväte.

Kontroll av utsläpp till luft

Det är viktigt att kontrollen av utsläpp till luft både görs enligt gällande standard, men också på så sätt att det överensstämmer med mätperioder som anges i BAT-slutsatserna för massaindustrin.

I Naturvårdsverkets föreskrifter om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter (NFS 2000:15) sägs att för mätning, provtagning och analys ska verksamhetsutövaren använda de metoder som framgår av föreskrifter, domar eller tillståndsbeslut. I övriga fall ska verksamhetsutövaren använda metoder enligt svensk eller internationell standard.

Utsläppet av stoft från den nya mesaugnen har mätts efter drifttagandet den 1 juni 2014. Villkoret ser ut att klaras med god marginal, men mätningen är inte enligt standard p.g.a. mätpunktens utformning. Mark- och miljödomstolen bör i kommande dom meddela om mätning av stoft från mesaugnen kan göras på det sätt som bolaget har redovisat för tillsynsmyndigheten.

Utsläpp till vatten

Länsstyrelsen anser att målet för den nya fabriksanläggning som byggs bör vara att de totala utsläppen till vatten minskar, även om produktionen nästan fördubblas. Under en provotid bör en reningsanläggning byggas som ger så låga utsläpp som möjligt till havet. Bolaget redovisar olika alternativa reningstekniker för vatten. Länsstyrelsen anser att ett av de alternativ som ger lägst utsläpp till recipienten bör väljas om inte bolaget kan visa att den metoden är tekniskt och ekonomiskt orimlig. Länsstyrelsen anser att alternativ 5 med kemisk fällning bör utredas ytterligare. Bolaget säger i kompletteringen daterad 2014-05-12, sid. 32, att det kan finnas skäl att utreda möjligheterna att införa en kemisk fällning i ett separat fällningssteg samt att detta får diskuteras under den kommande provningen.

Länsstyrelsen anser att föreslagna villkor för utsläpp till vatten, som halten i kg per ton massa, kan accepteras som provotidsvillkor under förutsättning att de gäller som riktvärden under all drift, inte bara vid normal drift.

Länsstyrelsen anser att sökandens utsläpp till vattenförekomsten Norra Mellersta Hallands kustvatten bör begränsas så att den ekologiska statusen som uppgår till måttlig status, inte motverkas att uppnå miljökvalitetsnormen god status vid angiven tidpunkt. Vidare ska inte utsläppet till vattenförekomsten bidra till att den ekologiska statusen försämras, det s.k. icke-försämringskravet (4 kap. 2 § vattenförvaltningsförordningen). Länsstyrelsen anser därför att det är angeläget att krav på långtgående reningsåtgärder ställs för den planerade utökade verksamheten för att minimera ökning av utsläppen. Detta speciellt med tanke på att Södra Cell Värö är den enskilt största punktkällan längs Hallandskusten.

Länsstyrelsen anser fortfarande att ett av det reningsalternativ som ger lägst utsläpp till recipienten bör väljas om inte bolaget kan visa att den metoden är tekniskt och ekonomiskt orimlig. Detta bör utredas under en provotid. Länsstyrelsen anser att alternativet med kemisk fällning är mycket intressant.

Klorater och dioxin

Länsstyrelsen förordar att total klorfri blekning (TCF) är den teknik som används även i fortsättningen, men yrkar inget förbud för blekning med klordioxid (ECF).

Kontroll av utsläpp till vatten

Länsstyrelsen anser att nuvarande omfattning av recipientkontroll av kustvattnet ska fortgå med några tillägg. Den ena är att kompletterande mjukbottenfaunaprovtagning ska göras i det absoluta närområdet till utsläppstuben. Den andra är att den filmdokumentation av utsläppstub och omgivande botten som görs även ska svara på hur stort område som årligen täcks av vita fläckar (vilket är tecken på syrebrist) på bottensedimentet i närområdet till utsläppstuben.

Om tillstånd ges till blekning med klordioxid (ECF) vid Södra Cell Värö bör kontroll av utsläpp i recipienten av klorater, dioxiner och ev. andra miljögifter starta minst ett år innan. Kontrollen bör omfatta totala mängder och halter i utgående avloppsvatten samt ansamling av dioxin och andra miljögifter i fisk och skaldjur.

Buller

I ansökan sägs att Södra Cell kommer att vidta de bullerdämpande åtgärder som behövs för att nå ner till 43 dB(A) vid de mätpunkter som ligger 600 meter från anläggningen. Bolaget föreslår som villkor för verksamheten att den ekvivalenta ljudnivån på grund av bolagets verksamhet utomhus på ett avstånd av 600 meter från anläggningsområdet inte får överstiga 55 dB(A) under vardagars dagtid (kl. 07-18), 43 dB (A) nattetid (kl. 22-07) samt 50 dB(A) under övrig tid.

På sid. 36 i miljökonsekvensbeskrivningen, bilaga B, sägs att kostnaden uppskattas till ca 5 MSEK för att sänka den ekvivalenta ljudnivån till 45 dB(A) vid samtliga bostäder. Bolaget kommer att genomföra dessa åtgärder i samband med utbyggnad-

den av verksamheten. Länsstyrelsen anser att det inte framgår om detta gäller de permanentbostäder och det tjugotal fritidshus som ligger inom 600 meter från anläggningen.

Länsstyrelsen anser att i ett nytt tillstånd bör det finnas bullervillkor även för de bostäder som ligger närmare än 600 meter från anläggningen. Det är tre permanenthus med externa ägare, ett permanenthus som Södra Cell äger, samt ett tjugotal sommarstugor. Ljudnivån 45 dB(A) borde kunna klaras nattetid vid alla dessa bostäder.

Villkoret bör utformas så att den ekvivalenta ljudnivån inte gäller för hela tidsperioden dag, natt eller övrig tid, utan under kortare perioder då den mest bullrande verksamheten förekommer vid anläggningen. Den riktvärdesliknande formuleringen i bolagets förslag till bullervillkor bör inte accepteras.

På sid. 48 i bilaga B anges att höga ljudnivåer uppstår vid renblåsningen av ångsystemet. Det bör framgå av tillståndet om dessa höga ljudnivåer regleras av bullervillkoret eller ej. Länsstyrelsen bedömer att renblåsningen är svår att göra utan att ljudnivåer över de föreslagna villkoren överskrids. Bolaget har inte yrkat något undantag från bullervillkoren vid dessa arbeten.

Kontroll av buller

Kontroll av bullervillkoret bör göras genom närfältsmätningar och beräkningar, samt genom immissionsmätningar, enligt bolagets förslag.

Säkerhetsrapport

Länsstyrelsen anser att det finns brister i säkerhetsrapporten som gör att den inte kan ligga till grund för en fullvärdig säkerhetsprövning. Länsstyrelsen bedömning är att säkerhetsrapporten, med kompletteringar, inte uppfyller de krav på innehåll som föreskrivs. Det som inte uppfylls är delar av 6 och 9 §§ i Sevesoförordningen 1999:382, 4-9 och 11 §§ i SRVFS 2005:2, samt flertalet av punkterna i bilaga 1-3 till SRVFS 2005:2. Då säkerhetsrapporten är en central del av ansökningshandling-

arna i den integrerade miljö- och säkerhetsprovningen enligt miljöbalken för en verksamhet som kommer att omfattas av den högre kravnivån enligt Sevesolagen, är Länsstyrelsens uppfattning att ansökan behöver kompletteras ytterligare innan tillstånd ges till verksamheten.

För tillståndsprövning krävs en fullständig säkerhetsrapport. Det saknas stöd i såväl miljöbalken som i annan lagstiftning för att kraven på säkerhetsrapporten skulle vara lägre när provningen avser en ny anläggning där den slutliga processlösningen inte är utformad ännu. Miljööverdomstolen har, bland annat i mål M 4994-01 och M 4747-01, fastställt att det är samma krav på detaljeringsgrad oavsett om säkerhetsrapporten används som underlag vid tillståndsprövning eller i det fortlöpande säkerhetsarbetet som Sevesolagen föreskriver. Länsstyrelsen är medveten om svårigheterna med att sammanställa en säkerhetsrapport när utformning av anläggningen inte är klar. Men övergripande risker, handlingsprogram, riskanalys för befintlig anläggning och en översiktlig utformning av den nya anläggningen, cisterners ungefärliga placering, volym och innehåll och vilka risker som förknippas med anläggningen borde vara uppgifter som bolaget redan nu känner till.

Säkerhetsrapporten ska baseras på den kommande fabriksutformningen och de volymer som kommer att hanteras. I säkerhetsrapporten anges en produktion på 450 000 ton, men i ansökan anges en produktion på 850 000 ton. Det går inte att veta om säkerhetsrapporten och risker med verksamheten baseras på nuvarande produktion eller om den är anpassad till kommande produktionsökning och således om alla risker med en utökad verksamhet är identifierad. Det är kommande produktionsökning som risker och åtgärder ska baseras på, inte nuvarande produktion.

Om domstolen anser att tillstånd ska ges trots en säkerhetsrapport som inte uppfyller lagkraven, bör en komplett säkerhetsrapport lämnas in till länsstyrelsen minst sex månader innan anläggningen tas i drift. Bolaget har föreslagit tre månader vilket är för kort tid.

Släckvattenhantering

Utöver säkerhetsrapporten saknas det redovisning av släckvattenhantering. Bolaget har inte visat hur de kommer att omhänderta eventuellt förorenat släckvatten utan enbart vart släckvattnet tar vägen. Att leda det ut till havet utan någon kontroll på vad det innehåller är inte lämpligt. Det bör finnas uppsamlingsdammar som kan omhänderta större mängder släckvatten under en längre tid. Detta för att innehållet ska kunna analyseras innan det släpps ut i havet.

Farliga ämnen

Mängderna av aktuella ämnen stämmer inte. Det uppges två olika nivåer på ämnen, jmf tabell sid 27 och tabell sid 2 i bilaga D.7.A.

Det saknas beskrivning av fysikaliska, kemiska och toxikologiska egenskaper för de produkter som hanteras. Bolaget har enbart hänvisat till säkerhetsdatablad.

I tabell på sidan 2-3 i bilaga D.7.A framgår det inte vilka mängder av exempelvis diesel, tallolja och råttolja som bolaget hanterar. Det framgår inte heller vilka mängder klordioxid som kan finnas i anläggningen.

Möjliga scenarier för allvarliga kemikalieolyckor

Det saknas risker som rör yttre händelser, exempelvis åsknedslag, brand och storm. Vad händer vid en brand på Södra Timber? Riskbedömningen är bristfällig. Bolaget har inte beskrivit dominoeffekter om det händer olyckor på anläggningen. Det finns inte heller med vilka konsekvenser det blir av ett ”worst case” eller vilka detta skulle kunna motsvara. Bolaget har nämnt ett ”worst case”, men inte vilka områden som skulle kunna påverkas. Bolaget har enbart med ett fåtal identifierade risker. Det framgår inte vilka områden som kan komma att påverkas om det händer en olycka.

Det saknas en beskrivning av vilka förebyggande åtgärder som vidtagits för att begränsa identifierade risker.

Den interna planen för räddningsinsatser är inte kopplad till identifierade risker. Det framgår inte heller vilka åtgärder som bolaget genomför om det händer en olycka och vilka resurser som bolaget har att tillgå, innan räddningstjänsten är på plats.

Förslag på information till allmänheten saknas i säkerhetsrapporten.

Det saknas en sammanfattning där det framgår att risker i verksamheten är identifierad och att förebyggande åtgärder är vidtagna för en tolerabel nivå.

Handlingsprogrammet

Handlingsprogrammet saknar grundläggande uppgifter såsom beskrivning av organisationen, tydliga mål och allmänna handlingsprinciper, roll och ansvarsfördelning, utbildningsbehov och upplägg. Det är en massa hänvisningar till företagsinterna sidor och inte ett komplett dokument.

Andra faktorer i omgivningen som kan påverka säkerheten

Bolaget ska ta hänsyn till andra faktorer i omgivningen som kan påverka säkerheten, särskilt närheten till andra Sevesoverksamheter. Beskrivning bör finnas avseende Lahalls reservkraftsverk och Ringhals kärnkraftverk som båda är Sevesoverksamheter. Om det inte finns några risker från dessa anläggningar som kan påverka Södra Cell Värö bör detta framgå. Det framgår inte heller om närliggande verksamheter skulle kunna påverka anläggningen, t.ex. Södra Timber Värö.

Plan för räddningsinsatser

Länsstyrelsen bedömer att den interna planen för räddningsinsatser inte uppfyller Sevesolagstiftningens krav. Den interna planen för räddningsinsatser ska innehålla beskrivningar av identifierade scenarier och vilka åtgärder som ska vidtas för att begränsa följderna av dessa.

Statusrapport

I den komplettering som inkom 2014-05-12, sid 64, meddelar bolaget att ytterligare provtagning på mark och grundvatten genomförs, samt att de kommer att inges i

målet så snart de är färdigställda. Länsstyrelsen har inte fått del av denna komplettering.

Deponin

Enligt 25 a och 25 c §§ 22 kap. miljöbalken (MB) ska bl.a. en dom innehålla totala mängder när det gäller lagring, återvinning och bortskaffning av avfall. Vidare krävs enligt 34 och 35 §§ 15 kap. MB ekonomisk säkerhet för fullgörandet av de skyldigheter som gäller för deponeringsverksamhet.

Det framgår i lagstiftningen att en förteckning av bl.a. vilka avfallsslag och mängder som ska hanteras på deponin ska anges. Det framgår även att en dom ska innehålla uppgifter om vilken av deponiklasserna som tillståndet avser.

Minst årlig mängd, deponiklass och totalhöjden på deponin bör preciseras i tillståndsmeningen.

Vidare ska en dom för deponeringsverksamhet innehålla villkor som behövs i fråga om åtgärder före och under driften samt de villkor som kan behövas i fråga om avslutning av deponin. Följande villkor föreslås för deponin:

- Bolaget ska ha en godkänd ekonomisk säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 1 och 2 fullgörs, på totalt 2 500 000 kronor. Säkerheten ska indexuppräknas.
- Bolaget ska ha en godkänd säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten vid etapp 3 fullgörs, på totalt 11 500 000. Storleken på säkerheten kan revideras med 8 580 000 kronor när sluttäckningen är utförd och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten. Säkerheten ska indexuppräknas.
- Bolaget ska ha en ekonomisk säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten fullgörs, på totalt 7 000 000 kronor vid etapp 4a. Storleken på säkerheten kan revideras med 5 250 000 kronor när sluttäckningen är utförd

och när sluttäckningen är godkänd av tillsynsmyndigheten. Säkerheten ska indexuppräknas.

- Innan etapp 4b tas i anspråk ska bolaget lämna förslag på säkerhet för de skyldigheter som gäller för att verksamheten fullgörs. Etapp 4b får inte tas i anspråk förrän säkerhet ställts och har godkänts av tillsynsmyndigheten.
- Deponins tipsår ska hållas så små som möjligt. Förslagsvis bör högst 3 ha av deponin stå utan täckning.
- Bolaget ska verka för att omgivande vegetation bibehålls i den utsträckningen som krävs för att ge erforderligt insynskydd.
- Restprodukter/avfall som används för konstruktionsändamål utanför anläggningen bör dokumenteras och redovisas för tillsynsmyndigheten med avseende på mottagare, mängder, platser, användningsområde o.s.v. Avfall som används utanför den egna anläggningen ska först godkännas av tillsynsmyndighet.
- Vid eventuellt användande av tätskikt av konstgjort material ska, för att förebygga skador på tätskiktet, över- och underliggande material inte innehålla grovt eller skarpkantat material.
- Då etapp 4a respektive 4b tas i anspråk ska detta skriftligen meddelas tillsynsmyndigheten.
- Sluttäckning av deponin etapp 3, 4a och 4b ska uppfylla kriterierna för deponin för icke-farligt avfall.
- Lakvattnet från deponin ska samlas upp och ledas till industrins processavloppsvattensystem.
- För bestämning av lakvatten- och föroreningsmängd från deponin ska utrustning för kontinuerlig mätning och registrering av flödet samt automatisk och flödesproportionell provtagning på lakvattnet användas.
- Kontrollprogram för deponin ska upprättas av utomstående sakkunnig på deponier. I kontrollprogrammet ska kontroll av dricksvattenbrunnar i området ingå.
- Senast tre månader innan en deponietapp sluttäcks ska bolaget till tillsynsmyndigheten redovisa hur sluttäckningen kommer att genomföras. Re-

dovisningen bör innehålla uppgifter om sluttäckningens utformning och metod samt eventuellt en tidplan för arbetet.

Deponin omfattas av industriutsläppsförordningen. I nuläget finns enbart den BREF som beslutades under IPPC direktivet och ny BREF håller för närvarande på att tas fram i en process som väntas pågå under ytterligare ca 1-2 år.

Bolagets bemötande

Kontrollprogram med förslag på kontroll av utsläpp i recipienten av klorater och dioxiner

Bolaget kommer att lämna in ett sådant förslag till kontrollprogram inom tre månader från det att tillståndet tagits i anspråk (se Bolagets villkorsförslag 5). Kontrollprogrammet kommer innefatta erforderliga rutiner för analys av AOX, klorat och dioxiner. Det bör dock noteras att innehållet av klorater är begränsat och att det inte ligger på nivåer som kan medföra skada (se tidigare ingiven Bilaga B.8 s. 11-13). När det gäller dioxin så föranledde den tidigare klorgasblekningen utsläpp från skogsindustrin. Sedan skogsindustrin gick över till syrgasblekning med efterföljande bleksekvens med modern klorgasfri (ECF), alternativt totalt klorfri (TCF) blekning, och införde biologisk rening i början av 2000-talet, bildas inget dioxin (eller i vart fall under detektionsgränsen).

Bolagets villkorskonstruktion och formuleringen ”under normal drift”

Länsstyrelsen hävdar att Bolagets föreslagna villkorskonstruktion är rättsosäker, eftersom det är oklart om driften varit normal eller inte. Bolaget menar att det istället är tvärtom. Att föreskriva villkor som innebär att en verksamhetsutövare ska ansvara även för samtliga onormala driftsförhållanden leder typiskt sett till en rättsosäkerhet för den enskilde, eftersom denne då ska ansvara för situationer som ligger utanför dennes kontroll. Genom IED infördes teknikrelaterade krav, dvs. krav på vilken teknisk prestanda som en verksamhetsutövare är skyldig att ha. Den tekniska prestandan ska uppfylla vissa värden (BAT-AEL) och utvärdering ska enligt IED ske mot normal drift.

Att EU genom IED valde denna väg med krav på teknisk prestanda och inte krav på total mängd utsläpp innebär inte att verksamhetsutövaren har befriats från skyldigheter vid onormal drift, eller att miljön inte skulle vara skyddad från utsläpp vid onormal drift. Tvärtom följer det av 1 kap. 9 § industriutsläppsförordningen (2013:250) att verksamhetsutövaren omedelbart ska underrätta tillsynsmyndigheten om begränsningsvärdet inte följs och vidta de åtgärder som behövs för att verksamheten återigen ska bedrivas så att begränsningsvärdet följs. Tillsynsmyndigheten har sedan en skyldighet att agera jämlikt artikel 8 i IED, vilket innebär att myndigheten ska kräva att verksamhetsutövaren vidtar alla lämpliga kompletterande åtgärder som den behöriga myndigheten anser är nödvändiga för att villkoren åter ska följas. Om en överträdelse av tillståndsvillkoren innebär en omedelbar fara för människors hälsa eller hotar att omedelbart medföra betydande skadeverkningar för miljön ska driften av anläggningen, eller en relevant del av denna, upphöra fram till dess att villkoren åter följs.

Verksamhetsutövarens skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten enligt 1 kap. 9 § industriutsläppsförordningen är straffsanktionerad enligt 1 kap. 34 § industriutsläppsförordningen och 29 kap. 5 § p. 2 miljöbalken. För det fall villkoren i fortsättningen skulle utformas på det sätt som länsstyrelsen föreslår kommer verksamhetsutövaren även att ha en straffsanktionerad skyldighet att ansvara för utsläpp som sker vid onormal drift. Det innebär att vi får en straffsanktionerad skyldighet att rapportera straffsanktionerade villkorsöverträdelser. En sådan ordning skulle mycket tydligt strida mot förbudet mot "self-incrimination" enligt artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Med detta menas en rätt för den som anklagas för brott att inte behöva belasta sig själv genom att göra erkännanden eller tillhandahålla belastande material. Länsstyrelsen anser att Bolagets förslag kan vara i strid med IED. Det är inte riktigt. Det är istället den av länsstyrelsen förespråkade ordningen som kan vara i strid med IED i sig. Bolagets förslag är helt anpassade till IED:s utformning (jfr även 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen).

För det fall mark- och miljödomstolen skulle välja att utforma villkoren så att de innefattar även de onormala driftsförhållandena måste haltnivåerna höjas och anpassas till detta faktum. Nivån kan inte sättas på den lägre nivå som reningsutrustningen klarar av vid normal drift utan måste anpassas till den nivå som gäller även när reningsutrustningen inte fungerar, vid s.k. onormal drift (som bl.a. omfattar start- och stoppsituationer samt haverisituationer). De svenska villkorskraven kommer således inte att relatera till anläggningens tekniska prestanda. Med en sådan utformning kommer det framstå som att det ställs lägre krav på svenska företag än vad som hade varit fallet om man hade följt den utformning av villkoren som följer av IED.

Utsläpp till luft och kontroll av utsläpp till luft

De senaste 40-årens miljöarbete har lett till stora utsläppsminskningar från svensk skogsindustri genom en kontinuerlig utveckling av bästa möjliga teknik. Bolaget tillämpar och kommer även fortsättningsvis att tillämpa den bästa möjliga tekniken för att reducera utsläppen så långt som möjligt. Bolaget har redan idag installerat all den teknik som anses vara bästa möjliga teknik för pappers- och massabruk enligt det nyligen antagna BREF-dokumentet. Det går inte längre att uppnå några stora utsläppsreduktioner på samma sätt som gällde i början av miljöteknikutvecklingen, då kommersiellt applicerbar teknik som kan åstadkomma detta inte finns tillgänglig. Det kommer inte att vara tekniskt möjligt att minska de totala utsläppen till luft när produktionen nästan fördubblas.

Bolaget är berett att acceptera provotidsvillkor för utsläpp av kväveoxider till luft från sodapanna och barkpanna. Det föreligger en viss osäkerhet om hur långt processtekniska åtgärder kan minska bildningen av kväveoxider i den ombyggda sodapannan. När det gäller utsläpp av stoft, svaveldioxid och TRS är förväntade resultat av bästa möjliga teknik klarlagda och någon provotidsutredning är inte motiverad. När det gäller villkorens närmare utformning hänvisas till tidigare avsnitt.

Länsstyrelsen anser att barkpannans utsläpp också måste regleras av ett villkor som gäller totala utsläpp till luft, eftersom BAT-slutsatserna och förordningen om stora förbränningsanläggningar endast gäller under normal drift. Länsstyrelsen påpekar att Bolaget har åtagit sig att inkomma med ett förslag till villkor för barkpannan avseende stoft. Länsstyrelsen anser också att förordning om stora förbränningsanläggningar är tillämplig på barkpannan trots att den har en installerad effekt som är under 50 MW.

I enlighet med vad som anförts ovan motsätter sig Bolaget ett sådant villkor för totala utsläpp. Det finns inte heller något behov av ett sådant villkor. Situationen lämnas inte oreglerad vid onormal drift när det gäller stora förbränningsanläggningar, se 18-20 §§ förordningen (2013:252) om stora förbränningsanläggningar. Motsvarande krav kan, för det fall det anses föreligga behov, föreskrivas av mark- och miljödomstolen (jfr. artikel 14.1 f i IED).

Vidare är bolaget och länsstyrelsen överens om att bolaget ska installera en vitlutsskrubber för de starka gaserna före reservbrännaren ”facklan”.

Bolaget anser att frågan om mätning av stoft från mesaugnen utgör en mätteknisk fråga som bäst hanteras inom ramen för tillsynen.

Utsläpp till vatten och kontroll av utsläpp till vatten

Bolaget hänvisar till vad som har anförts avseende motsvarande fråga om utsläpp till luft.

Kemisk fällning

Bolaget har låtit utreda frågan om kemisk fällning, Bilaga D.I. Utredningen visar att kemisk fällning inte är miljö- och energimässigt motiverat och därmed inte kan anses utgöra bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 § miljöbalken. Det är också orimligt jämligt 2 kap. 7 § miljöbalken utifrån en kostnads- och nyttoanalys.

Bolaget anser att bästa möjliga teknik är utredd. Det finns inte behov av att föreskriva en särskild prøvotidsutredning. Föreslagna villkor ligger inom ramen för vad som utgör BAT-AEL.

Länsstyrelsen anser att den nuvarande omfattningen av recipientkontroll av kustvattnet ska fortgå med några tillägg.

Bolaget har inte några invändningar emot länsstyrelsens resonemang, men anser att frågan om denna recipientkontroll kan hanteras inom ramen för kontrollprogrammet. Förslag till nytt kontrollprogram kommer att inlämnas till tillsynsmyndigheten inom tre månader från det att tillståndet tagits i anspråk.

Buller

Bolaget har föreslagit ett villkor om 43 dB(A) 600 meter från anläggningen i enlighet med tidigare villkorsformulering, med en skärpning om 2 decibel. Det är sannolikt att ljudnivån om 45 dB(A) kommer kunna klaras vid samtliga bostäder (med undantag från de byggnader som är i Södras ägo) med de omfattande skyddsåtgärder som Bolaget har åtagit sig att genomföra. Det är emellertid inte klarlagt att så kommer att ske. Vissa av bostäderna ligger relativt nära. Om det ska föreskrivas ett villkor på sätt som länsstyrelsen har föreslagit måste det först under en prøvotid utredas vilka resultat som uppnås när anläggningen är ombyggd och de bullerdämpande åtgärderna som Bolaget har föreslagit har vidtagits. Bullervillkor bör inte omfatta de byggnader som Södra äger eller disponerar. Frågan har också varit uppe till bedömning i nyligen genomförd tillståndsprövning och det finns inte skäl att nu göra en ny bedömning i förhållande till den bedömning som gjordes då.

Mark- och miljööverdomstolen har i sin praxis gällande begränsningsvärden ifrågasatt riktvärdenas karaktär av icke-bindande målvärden. De aktuella värdena är inte målvärden. Bolaget är skyldigt att innehålla begränsningsvärdena. Bullerkällorna är inte homogena och buller kan plötsligt komma att öka i samband med att exempelvis en fläkt är på väg att gå sönder eller vid normalt slitage på motorer eller dylikt.

Bolaget kommer inte att vid varje givet tillfälle kunna garantera att begränsningsvärdet innehålls, eftersom Bolaget kommer att bli medvetet om det överskridna värdet först i samband med att överskridandet sker (till följd av ett klagomål eller till följd av periodisk kontroll). Bolaget har då en ovillkorlig skyldighet att vidta åtgärder som säkerställer att villkorsnivån uppnås vid en bestämd tidpunkt som fastställs av tillsynsmyndigheten. Villkorskonstruktionen i kombination med tillsynsmyndighetens möjliga tillsynsåtgärder anger således inom vilken tid tillståndshavaren ska börja vidta åtgärder och inom vilken tid åtgärderna ska ha en sådan effekt att värdet innehålls. Underlåter sedan verksamhetsutövaren att vidta åtgärder inom den av tillsynsmyndigheten föreskrivna tiden kan det föreligga en villkorsöverträdelse.

När det gäller momentanvärden nattetid anser Bolaget att det inte går att tillämpa villkoret som ett begränsningsvärde, utan här är en riktvärdesliknande konstruktion nödvändig. Varje tillfälligt ljud över en viss nivå kan inte anses utgöra en villkorsöverträdelse. En sådan ordning skulle vara alltför rättsosäker och alltför sträng för den enskilde. Det går inte att helt förebygga sådana höga tillfälliga ljud, det går däremot att aktivt arbeta mot att förebygga riskerna för att det inträffar. Villkoret kommer således inte i denna del att vara straffsanktionerat, men det innebär inte att villkoret i denna del är innehållslöst. Tvärtom kan tillsynsmyndigheten komma med kompletterande krav på försiktighetsmått som förebygger risken för att det momentana värdet ska komma att överskridas för det fall myndigheten anser att Bolagets förebyggande arbete inte är tillräckligt.

Säkerhetsrapport

Bolaget har nu uppdaterat säkerhetsrapporten med mer detaljerade fakta som har framkommit om hur den utbyggda fabriken kommer att utformas. Det nya förslaget till säkerhetsrapport finns i Bilaga D.7. Då säkerhetsrapporten bör vara ett "levande dokument" som förändras i förhållande till verksamhetens utveckling och nya kunskaper kommer Bolaget att uppdatera säkerhetsrapporten innan den slutliga fabri-

ken tas i drift. Uppdatering och rapportering till MSB och länsstyrelsen kommer att ske senast den 1 april 2016.

Deponin

Bolagets ansökan innehåller uppgifter om mängder för lagring, återvinning och bortskaffande av avfall. Bolaget anser inte, i enlighet med vad som har angetts i yttrandet den 13 maj 2014 (s. 1), att mängden som deponeras behöver anges i själva tillståndsmeningen. Mängden avfall som avses att deponeras framgår att Bilaga B.9 (s. 14). När det gäller de maximala mängder avfall som kan komma att lagras och återvinnas på anläggningen så är det inte helt enkelt att ange exakta mängder vid ett enskilt tillfälle och hur mycket som totalt kan komma att återvinnas, eftersom en stor del av avfallet utnyttjas som bränsle (energiåtervinns). Det kan även leda till svåra gränsdragningsproblem om något ska utgöra ett avfall eller en biprodukt (såsom bark). Tidigare meddelade tillståndsdömmar för verksamheten har inte innehållit tillståndsmeningar med dessa uppgifter och inte heller andra tillstånd för liknande anläggningar. Bolaget har dock låtit uppskatta den maximala mängden farligt avfall som kan komma att lagras vid ett och samma tillfälle till 50 ton.

Bolaget har inte några invändningar i sak mot länsstyrelsens villkorsförslag, men anser att vissa av villkoren är överflödiga då kraven redan följer av generella föreskrifter och i något fall är villkorsförslaget så vagt formulerat att det inte är uppföljningsbart och kontrollerbart. Bolaget delar dock länsstyrelsens uppfattning att det finns skäl att behålla tidigare villkor om säkerhet för etapp 1, 2 och 3. Bolaget kan även acceptera att säkerheten ska indexuppräknas men föreslår en annan utformning (se villkorsförslag i avsnitt 3). Det finns inte behov av att indexuppräknas beloppet för etapp 1, 2 och 3, eftersom sluttäckningen är utförd eller ligger nära i tiden. Inflationen kommer inte att hinna påverka kostnaden för sluttäckning i nämnvärd omfattning för etapp 3. När sluttäckningen är utförd kommer det kvarvarande säkerhetsbeloppet att täcka återstående kostnader med bred marginal och det saknas därmed behov av indexuppräkning förutom för etapp 4.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har anfört följande.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har inget att erinra mot att det söka tillståndet ges.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har vidare anfört att domstolen, i samråd med tillsynsmyndigheten, bör överväga om ett särskilt villkor behövs för tidpunkten för inlämnandet av den uppdaterade säkerhetsrapport som kommer att upprättas med hänsyn taget till den slutliga utformningen av den nya anläggningen.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har inget att invända mot bolagets åtagande att senast den 1 april 2016 lämna in en uppdaterad säkerhetsrapport. Dock räcker det med att säkerhetsrapporten lämnas till tillsynsmyndigheten, dvs. länsstyrelsen.

Bolagets bemötande

Bolaget har uppdaterat säkerhetsrapporten. Säkerhetsrapporten ska förnyas när det finns skäl för det och minst var femte år enligt 11 § lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Mot denna bakgrund bör det inte finnas ett behov av ett särskilt villkor. Bolaget har åtagit sig att lämna in en uppdaterad säkerhetsrapport senast den 1 april 2016.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Varbergs kommun har anfört följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ställer sig positiv till att tillstånd ges till befintlig och utökad verksamhet vid Södra Cells anläggning i Värö i enlighet med den ansökan om tillstånd som bolaget inkommit med. En förutsättning för nämndens ställningstagande är de åtaganden om olika typer av skyddsåtgärder som bolaget gör i sin ansökan. Därutöver anser nämnden att nedanstående synpunkter ska beaktas i samband med prövning av ansökan och vid utformning av tillståndsvillkor för verksamheten.

Utsläpp till vatten

Bolaget producerar idag endast TCF (Totally Chlorine Free) blekt massa. Man önskar nu att kunna producera även ECF (Elementary Chlorine Free) massa i den omfattning som efterfrågan kräver. Man uppskattar att växling mellan blekmetoderna kommer att ske 1-2 gånger per månad. Vid produktion av ECF massa räknar man med att utsläppen till vatten av TOC (Total Organic Carbon) ökar men utsläppen av N (kväve) minskar något i förhållande till när TCF massa framställs. Vid ECF blekning används klordioxid. Därför tillkommer utsläpp av AOX (klorerad organisk substans) och klorat vid sådan produktion. Dock i väldigt små mängder i förhållande till den metod med klorgasblekning som tillämpades fram till 1993. Nämnden anser ändå att de möjligheter som står till buds för att minimera utsläppen av AOX och klorat bör tillämpas. Eftersom utsläppen av dessa ämnen är som störst vid byte av process från TCF- till ECF blekning bör särskild ansträngning göras för att minska utsläppen då. Metoden med temporär dosering av natriumbisulfit efter bioreningen som bolaget själv nämner bör övervägas vid dessa tillfällen. Bolaget anger att båda bärarstegen i bioreningen av avloppsvatten kommer att förses med kloratreduceringszoner vilket är positivt.

Naturvårdsverket har i kompletteringsrundan begärt ytterligare information i ett antal frågor som gäller alternativet att använda kemisk fällning som tertiärt steg efter biologisk rening av processavloppsvattnet. Bolaget anger att enda möjligheten att klara en sträng tillämpning av BAT-AEL-intervallen (bäst kända teknik) för rening av avloppsvatten för parametrarna TOC, N-tot och P-tot är att komplettera bioreningen med kemisk fällning. ÅF anger i sin rapport Alternativ för framtida extemrening att lägst utsläpp till vatten kan uppnås med kemisk fällning som tertiärt reningssteg. Vid tillämpning av kemisk fällning uppstår dock en problematik kring omhändertagandet av det slam som uppkommer i processen. I bolagets miljörapport för 2013 framgår att man överskridit riktvärdet för utsläpp av suspenderat material (Susp GF/A) under åtta månader och TOC under 3. Samlat innebär ovanstående att ett tillstånd för verksamheten bör innehålla krav på tertiär rening av avloppsvattnet. Alternativet kemisk fällning bör övervägas.

Utsläpp till luft

Den planerade utökningen av verksamheten kommer att innebära ökade utsläpp av bl.a. svaveldioxid, kväveoxider och stoft till luft. För svaveldioxid svarar bolaget för en betydligt större andel i omgivande luft än vad som är fallet för kväveoxid och stoft. Bolaget svarar för ett depositionstillskott av svavel på 20-25 % i närområdet. Inte minst ur lokal synpunkt är det därför viktigt att utsläppen av svaveldioxid från verksamheten minimeras. För att minska utsläppet av svaveldioxid åtar sig bolaget att installera en vitlutsskrubber för de starka gaserna före reservbrännaren (facklan). Man kan därigenom åstadkomma en reducering av svaveldioxidutsläppet från facklan med 50 % . Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser positivt på denna åtgärd.

Bolaget ligger förhållandevis väl till när det gäller utsläpp av kväveoxider från sodapannan. Det är ändå viktigt att försöka minimera utsläppen ytterligare om möjligt. Nämnden anser därför att bolaget bör utreda ytterligare hur kväveoxidutsläppen från sodapannan på bästa sätt kan reduceras till en nivå under de 150 mg/m³ ntg vid 3 % O₂ som man anger som nuvarande normalvärden. Bolaget bör även åläggas att vidare utreda möjlig teknik, till exempel SNCR, för att minska utsläppen av kväveoxider från barkpannan.

Buller

Nämnden anser att bolagets villkorsförslag kan godtas.

Det ej elektrifierade stickspåret från Västkustbanan ut till Södra Cell ägs av Varbergs kommun. Spåret används dock endast för transporter till och från Södras anläggning. Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser det därför rimligt att betrakta denna järnvägssträcka som en del av Södra Cells verksamhet. De villkor som ställs för verksamheten när det gäller buller bör därför även gälla för transporterna på denna järnväg. Nämnden anser vidare att det bör fastställas i villkor att alla transporter till och från Södra Cell med lastbil, som bolaget har rådighet över, inte får gå via väg 845 utan ska dirigeras via E6 och väg 850. Detta för att förhindra en förhöjd bullernivå längs väg 845 där det ligger fler bostäder.

Kemikalier

Bolaget har till ansökan bilagt en rapport från P&B Brandkonsult AB, Riskutredning cisterner. I rapporten redovisas ett stort antal åtgärder som bör vidtas för att minska risken för utsläpp av kemikalier från cisterner. Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser att det bör ställas krav på att bolaget genomför de förslag på åtgärder som finns sammanställda i rapporten.

Bolagets bemötande*Utsläpp till vatten*

Bolaget avser att tillämpa en metod med temporär dosering av natriumbisulfit för att minimera utsläppen av AOX och klorat.

Utsläpp till luft

Bolaget förväntar sig något ökade utsläpp av kväveoxider i och med att fabriken energieffektivitet förbättras genom att luttorrhalten ökar till 80 %. Bolaget godtar naturvårdsverkets förslag till provotid i denna fråga och avser att genomföra försök med gasformig ammoniak i syfte att utreda om det är möjligt att reducera utsläppet av kväveoxider. Bolaget har även åtagit sig att senast under en provotid genomföra försök med SNCR-teknik vid förbränning i barkpannan.

Buller

Bolaget delar inte Miljö- och hälsoskyddsnämndens bedömning såvitt avser att betrakta det stickspår av järnvägen från Västkustbanan som endast trafikeras av transporter till och från Södras anläggning. Trafiken på järnvägen kan inte betraktas som en del av buller från verksamheten. Det är inte Bolaget som har den formella rådigheten över järnvägen och när det gäller buller från infrastruktur är det inte samma typ av bullerriktvärden som är tillämpliga.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har vidare anfört att alla transporter till och från Södra Cell som bolaget har rådighet över inte får gå via väg 845 utan ska dirigeras via E6 och väg 850. I bolagets verksamhetssystem finns en rutin som ställer krav på att de virkestransporter som sker i Södras regi inte får använda väg 845 utan E6 vid

transporter till och från Varberg. Bolaget kan åta sig att ställa samma krav internt om det blir aktuellt att transportera massa med lastbil.

Kemikalier

Bolaget åtar sig att genomföra de aktuella åtgärderna enligt rapport från P&B Brandkonsult AB, Riskutredning cisterner. Några av åtgärderna kan dock bli inaktuella genom att exempelvis en cistern tas ur drift eller om det visar sig inte tekniskt genomförbart. Detta kan hanteras inom ramen för tillsyn och det allmänna villkoret.

Naturvårdsverket har bl.a. anfört följande.

Naturvårdsverket yrkar att mark- och miljödomstolen fastställer följande slutliga villkor.

Utsläpp till luft

1. Utsläpp av gasformigt svavel från sodapannan, mesaugnen och med starka gaser som facklas eller släpps ut oförbrända får sammantaget inte överstiga 100 ton per år.

Naturvårdsverket anför följande angående villkorsförslag nr 1. Naturvårdsverket kan konstatera att den villkorskonstruktion som förordas har använts i ett flertal avgöranden från mark- och miljödomstolen (se t.ex. SCA Östrand, Östersunds tingsrätt, mark- och miljödomstolens deldom den 16 februari 2011 i mål nr M 1718-09 samt Södra Cell AB Mörrum, Växjö tingsrätt, miljödomstolens deldom den 19 december 2008 i mål nr M 712-07, M 468-99 och M 603-99). Naturvårdsverket vidhåller att villkoret bör avse all drift.

Bolaget bör också motivera varför reduktionen av svavel från vitlutsskrubbern endast bedöms uppgå till 50 %. Vad skulle krävas tekniskt och ekonomiskt för att öka verkningsgraden till 75 respektive 90 %?

2. Utsläpp av gasformigt svavel från övriga källor i processen som inte omfattas av föregående villkor (diffusa svaga gaser) får som årsmedelvärde inte överstiga 0,10 kg S/ton massa. Utsläppet ska kontrolleras genom minst fyra mätningar per år.

För det fall mätningarna visar på en stabil nivå väsentligt under begränsningsvärdet får tillsynsmyndigheten efter begäran från bolaget medge en mätfrekvens på två mätningar per år.

Naturvårdsverket anför följande angående villkorsförslag nr 2. Bolagets förslag till villkor kan inte godtas. Det är oklart vad som ska betraktas som normal drift. Bolaget har föreslagit ett månadsmedelvärde, vilket enligt Naturvårdsverket förutsätter minst två mätningar per månad. Bolaget anger dock att mätning enligt befintligt kontrollprogram endast sker under sommarperioden.

Naturvårdsverket vidhåller att villkoret ska gälla vid all drift. Villkor rörande svaga gaser som meddelats för andra bruk under senare år reglerar all drift. I Mark- och miljööverdomstolens dom för Obbola (MÖD 2012:21) har domstolen fastslagit ett villkor för all drift som ett medelvärde från fyra mättillfällen under ett kalenderår. Med den villkorskonstruktionen menar Mark- och miljööverdomstolen att osäkerheter som enstaka mätningar kan innebära uppvägs, så att ett begränsningsvärde kan föreskrivas. Även Södra Cell AB Mörrum har villkor med begränsningsvärde med medelvärde av fyra mätningar per år (Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolens deldom den 31 januari 2012 i mål nr M 712-07).

Den av Naturvårdsverket föreslagna utsläppsnivån för begränsningsvärdet är betydligt högre än vad bolaget har redovisat som förväntat utsläpp i ansökan (0,1 respektive 0,01 kg S/ton). Naturvårdsverket bedömer därför att det finns förutsättningar att föreskriva ett slutligt villkor och att ingen provotid behövs.

3. Utsläpp av TRS (totalt reducerat svavel) från sodapannan får inte överstiga 10 mg/m³ ntg mer än 1 % av drifttiden per månad. Villkoret är uppfyllt om minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret klarar begränsningsvärdet.
4. Utsläpp av TRS (totalt reducerar svavel) från mesaugnen får inte överstiga 50 mg/m³ ntg mer än 10 % av drifttiden per månad. Villkoret är uppfyllt om minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret klarar begränsningsvärdet.

Naturvårdsverket anför följande angående villkorsförslag nr 3 respektive 4. Syftet med Naturvårdsverkets villkorförslag 3 och 4 är att begränsa risker för luktproblem från sodapannan och mesaugnen. Som bolaget konstaterar bör inte luktproblem uppkomma vid halter av svavelväte under 10 mg/Nm^3 . Villkorsnivåerna tycks emellertid i sig inte vålla svårigheter för bolaget. Eftersom bolaget avser att installera TRS-mätare på de två enheterna (sodapanna och mesaugn), med avsikten att kontrollera luktande ämnen, justerar Naturvårdsverket villkorsförslagen så att svavelväte ersätts med TRS. Enligt Naturvårdsverket fyller den föreslagna villkorskonstruktionen sin funktion för att begränsa luktincidenter. Genom villkor med månadsmedelvärden vid normal drift uppnås inte detta syfte.

5. Utsläpp av kväveoxider ($\text{NO} + \text{NO}_2$ som NO_2) från mesaugnen får inte överstiga 250 ton per år. Kväveoxidutsläppen får som månadsmedelvärde inte överstiga 0,4 kg/ton massa. För begränsningsvärdet som ska beräknas som månadsmedelvärde gäller att minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret ska klara begränsningsvärdet för att detta ska anses uppfyllt.

Naturvårdsverket anför följande angående villkorsförslag nr 5. Naturvårdsverket vidhåller att villkoret bör gälla all drift.

6. Utsläpp av stoft från sodapannan får som årsmedelvärde inte överstiga 35 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 .
7. Utsläpp av stoft från mesaugnen får som årsmedelvärde inte överstiga 25 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 .
8. Utsläpp av stoft från barkpannan får som årsmedelvärde inte överstiga 20 mg/Nm^3 vid 6 % O_2 .

Naturvårdsverket anför följande angående villkorsförslag nr 6, 7 och 8. Naturvårdsverket vidhåller att villkoren bör gälla all drift.

Uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter

Naturvårdsverket yrkar att mark- och miljödomstolen skjuter upp frågan om slutliga villkor för utsläpp av kväveoxider från sodapannan och barkpannan samt för utsläpp till vatten och energi under en provotid och att domstolen beslutar om följande utredningar och provisoriska föreskrifter. Naturvårdsverket konstaterar att bolaget godtar provotider för att undersöka möjligheterna att begränsa utsläpp av kväveoxider från sodapanna och barkpanna. Naturvårdsverket medger en provotid på tre år för vattenutsläppen och NO_x från sodapannan samt ett år för barkpannan.

Utsläpp till luft

UL. 1 Bolaget ska utreda möjligheterna att begränsa utsläppen av kväveoxider från sodapannan efter idrifttagandet genom förbränningstekniska åtgärder, intrimningsåtgärder och dosering av ammoniakgaser. Utredningen, inklusive förslag till slutliga villkor, ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast ett år efter idrifttagandet. Om det identifieras säkerhetsrisker med någon åtgärd får tillsynsmyndigheten medge undantag från kravet på utredning i den delen.

UL. 2 Bolaget ska utreda förutsättningarna att begränsa utsläppen av kväveoxider från barkpannan. Bolaget ska utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna samt de miljömässiga konsekvenserna av att installera ett SNCR med och utan katalysator. Utredningen, inklusive förslag till slutliga villkor, ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast ett år efter lagakraftvunnen dom.

PL. 1 Utsläpp av kväveoxider (NO + NO₂ som NO₂) från sodapannan får under provotiden och till dess annat beslutats inte överstiga 1 100 ton per år och 1,4 kg/ton massa som månadsmedelvärde. Om utsläppet under en kalendermånad överskridit ovanstående månadsmedelvärde ska bolaget så snart detta konstaterats underrätta tillsynsmyndigheten och därefter skyndsamt redovisa vilka försiktighetsåtgärder och andra skyddsåtgärder som bolaget vidtagit och ämnar vidta med anledning av överskridandet.

PL. 2 Utsläpp av kväveoxider från barkpannan får som årsmedelvärde under prövotiden och till dess annat beslutats inte överstiga 100 mg/MJ.

Utsläpp till vatten

UV. 1 Bolaget ska tillsammans med de av bolaget i ansökan föreslagna vattenreningsåtgärderna utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna samt de miljömässiga konsekvenserna av kemisk fällning av det biologiskt behandlade processavloppsvattnet. Utredningen, inklusive förslag till slutliga villkor, ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast tre år efter lagakraftvunnen dom.

PV. 1 Utsläpp av COD, SÄ GF/A, P-tot och N-tot, AOX och klorat får under prövotiden och till dess annat beslutats inte överstiga nedanstående begränsningsvärden. Om utsläppet under ett kvartal överskridit kvartalsmedelvärdet ska bolaget så snart detta konstaterats underrätta tillsynsmyndigheten och därefter skyndsamt redovisa vilka försiktighetsåtgärder och andra skyddsåtgärder som bolaget vidtagit och ämnar vidta med anledning av överskridandet.

<i>Parameter</i>	<i>Kvartalsmedelvärde</i>
TOC	6,2 kg/ton massa
SÄ GF/A	30 mg/liter
P-tot	0,03 kg/ton massa
N-tot	0,25 kg/ton massa
AOX	0,2 kg/ton ECF-massa
Klorat	0,3 kg/ton ECF-massa

Uttag av prov ska ske kontinuerligt och flödesproportionellt.

Energi

UE. 1 Bolaget ska utreda möjligheterna att öka avsättningen av bark och möjligheterna att framställa och sälja pellets av bark så att överskottsbarken inte behöver eldas sommartid. Bolaget ska också undersöka de tekniska och ekonomiska förutsättningarna och de miljömässiga konsekvenserna av att använda bark som bränsle i mesaugnen. Utredningen, inklusive förslag till slutliga villkor för att begränsa drif-

ten av barkpannan sommartid, ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast ett år efter lagakraftvunnen dom.

Grunder och utveckling av talan

Utsläpp till luft

Naturvårdsverket bedömer att det finns skäl att begränsa utsläppet av svavel och kväveoxider från anläggningen. Nuvarande villkorsutformning för svavelutsläpp kan behållas. Det befintliga villkor 10 i gällande tillstånd behöver dock justeras om ansökt utökning av verksamheten sker. Bolaget har i ansökan åtagit sig att installera vitlutsskrubber för de starka gaserna som annars skulle ledas till facklan. Därmed kan utsläppen från facklan hållas på oförändrad nivå jämfört med dagens utsläpp. Som en följd av detta bedömer Naturvårdsverket att utsläpp av gasformigt svavel från sodapanna, mesaugn och med de starka gaser som facklas eller släpps ut oförbrända inte bör tillåtas överstiga 100 ton/år.

När det gäller utsläpp av gasformigt svavel från övriga källor i processen (diffusa svaga gaser) har bolaget föreslagit 0,10 kg/ton massa som månadsmedelvärde vid ”normal drift”. Naturvårdsverket anser dock att villkor alltid bör innefatta samtliga driftförhållanden. Genom att föreskriva ett årsmedelvärde istället för ett månadsmedelvärde bedömer Naturvårdsverket att utsläppsnivån 0,10 kg/ton massa är möjlig att innehålla.

Verksamheten ger även upphov till utsläpp av svavelväte från sodapannan och mesaugnen. Dessa utsläpp regleras för närvarande av villkor 13 och 14 i nuvarande tillstånd. Naturvårdsverket anser att dessa villkor bör gälla även fortsättningsvis. Villkorsutformningen bör dock anpassas till Mark- och miljööverdomstolens praxis om begränsningsvärden.

Beträffande utsläpp av kväveoxider från mesaugnen har bolaget föreslagit ett villkor på 0,4 kg/ton massa vid ”normal drift”. Av bolagets redovisning av utsläppsnivåer vid sökt alternativ framgår att utsläppen av kväveoxider förväntas uppgå till 220 ton per år. Naturvårdsverkets föreslagna villkor utgår i likhet med vad som anförts ovan

från att villkor alltid ska innefatta samtliga driftförhållanden samt Mark- och miljööverdomstolens praxis om begränsningsvärden.

När det gäller utsläpp av kväveoxider från sodapannan har bolaget i sitt villkorsförslag utgått från dagens utsläpp och antagandet att en ökad torrhalt på svartluten kommer att leda till ökade utsläpp, vilket sammantaget skulle uppgå till 1,2 kg/ton massa. I villkorsförslaget har därutöver lagts en säkerhetsmarginal upp till 1,4 kg/ton massa vid ”normal drift”.

De utsläppsvärden (BAT-AEL) som anges för sodapannor i BAT-slutsatserna i det nu offentliggjorda BREF-dokumentet för massa- och papperstillverkning anger 1,0-1,6 kg/ton (1,0-1,7 kg/ton för lövved) utifrån en torrhalt på svartluten på 75-83 %. En möjlig åtgärd för att begränsa kväveoxidutsläppen ytterligare är att dosera ammoniak. Bolaget anför i kompletteringarna att man bedömer riskerna för korrosion vid dosering av ammoniak i gasform som mindre än då ammoniak i vattenlösning används. Bolaget framför att man är tveksam till användning av ammoniakgas men anger att detta också grundar sig på att man förväntar sig en låg utsläppsreduktion.

Mot bakgrund av att sodapannan kommer att utgöra den största utsläppskällan för kväveoxider och att den planerade ombyggnaden är omfattande föreslår Naturvårdsverket att frågan om slutliga villkor för utsläpp av kväveoxider från sodapannan skjuts upp under en provotid. Under provotiden ska bolaget bygga om pannan, ta den i drift och trimma in anläggningen så att utsläppen av kväveoxider minimeras och närmar sig den nedre delen av BAT-intervallet. Bolaget bör också genomföra försök med ammoniakgasdosering för att närmare undersöka vilka reduktioner som kan uppnås.

Beträffande utsläpp av kväveoxider från barkpannan medger bolaget att förutsättningarna att begränsa kväveoxidutsläppen med SNCR-teknik har förbättrats. Bolaget uppger vidare att man anser att frågan ”bör diskuteras vidare under prövningen”. Mot denna bakgrund föreslår Naturvårdsverket att även frågan om slutliga villkor vad gäller utsläpp av kväveoxider från barkpannan skjuts upp under en provotid.

Under provotiden godtas bolagets föreslagna utsläppsnivå 100 mg/MJ som årsmedelvärde.

När det gäller utsläpp av stoft från sodapannan, mesaugnen och barkpannan föreslår Naturvårdsverket slutliga villkor utifrån av bolaget föreslagna utsläppsnivåer, men som ska gälla vid all drift.

Utsläpp till vatten

Mark- och miljödomstolen har tidigare konstaterat att utsläppen av kväve och fosfor från verksamheten inte är obetydliga. I målet har också konstaterats att de aktuella vattenförekomsterna inte uppfyller miljökvalitetsnormen god ekologisk status på grund av övergödningsproblematiken.

Naturvårdsverket har efterfrågat ett reningsalternativ där en mer strikt tillämpning av BAT-intervallen används.

För att nå ner till nivåerna 3,3 kg TOC/ton massa, 0,1 kg N-tot/ton massa samt 0,02 kg P-tot/ton massa behöver det av bolaget föreslagna reningsalternativet kompletteras med en kemisk fällning och flotation för det biologiskt renade vattnet. Det skulle för TOC innebära en total utsläppsnivå liknande den nuvarande, för kväve en minskning och för fosfor en viss ökning jämfört med dagens nivå.

I bolagets ansökan redovisas olika alternativa reningskoncept. Alternativ 5 avser kemisk fällning av det biologiskt renade vattnet. Av avsnitt 10, tabell 28, framgår att en stor andel av kostnaden för ett sådant alternativ kommer att gälla kemikalieförbrukningen.

Naturvårdsverket anser att Södra Cell AB bör använda reningstekniken kemisk fällning. Reningstekniken kemisk fällning används vid Iggesunds bruk. Denna rening fungerar väl, med avskiljningsgrader på; susp 70 %, TOC nära 70 % N-tot ca 70 % och P-tot ca 90 %. Utsläppen av AOX halveras över det kemiska steget.

Även när det gäller Iggesunds bruk är den stora driftskostnaden för rening med kemisk fällning kemikalieförbrukningen. Till detta kommer kostnaden för slamhanteringen. I dagsläget används det avvattnade slammet efter torkning som täckningsmaterial på brukets egen deponi. För att sänka kemikaliekostnaden och kostnaden för slamhantering genomförs vid Iggesunds bruk för närvarande ett projekt med syfte att återvinna fällningskemikalierna. Resultatet av projektet hittills är att man framgångsrikt i satsvisa försök lyckas återvinna upp till 90 % av fällningskemikalien. Projektet fortskrider och en fullskaleanläggning bedöms kunna offereras under våren 2015.

Fällningskemikalien utgör ca 30 % av slammet vilket innebär att om en återvinning tillämpas, minskar slammängden betydligt och därmed även kostnaderna för kvittblivning. Med återvinning av fällningskemikalien ökar också möjligheterna till en ekonomiskt och miljömässigt förbättrad framtida användning av slammet, t.ex. i form av förbränning eller som jordförbättringsmedel.

I det nu aktuella målet framför Södra Cell AB en rad negativa möjliga effekter av införande av kemisk fällning. Bolaget gör gällande att en ny panna skulle behöva installeras och att en ansevärd mängd biomaterial måste användas för att få slammet hanterbart. Naturvårdsverket kan dock konstatera att dessa befarade negativa effekter inte har uppkommit vid Iggesunds bruk. Där har man hittills valt att inte bränna kemslammet, utan utnyttjar det som konstruktionsmaterial vid den egna deponin. Bolaget motsätter sig inte en mer detaljerad utredning av förutsättningarna för kemisk fällning.

Naturvårdsverket bedömer mot bakgrund av ovanstående, samt de starka miljömässiga skäl som finns att minska belastningen av näringsämnen i recipienten att bolaget under en provotid närmare bör utreda de tekniska ekonomiska förutsättningarna och de miljömässiga konsekvenserna av att det biologiskt reade vattnet genomgår ytterligare rening genom kemisk fällning.

Mot bakgrund av vattenkvaliteten i recipienten som senast år 2021 ska uppnå god ekologisk status bedömer Naturvårdsverket att det saknas förutsättningar att öka

utsläppen av närsalter utan att först ha tillgång till resultaten av ovanstående utredning. När resultaten av utredningen har redovisats ska dessa ligga till grund för en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken. Fram till dess bör utsläppsnivåerna inte tillåtas överstiga vad Naturvårdsverket har angett i förslag till provisorisk föreskrift för utsläpp till vatten.

Utsläpp till vatten - kostnader

Bolaget har utrett möjligheterna att installera kemisk fällning och flotation. I utredningen dras slutsatsen att en ny barkpanna måste installeras för att förbränna de stora mängder slam som bedöms uppkomma. I utredningen finns även en kostnadsnyttoanalys redovisad.

Den avgörande faktorn för utfallet av genomförd kostnadsnyttoanalys är behovet av en ny panna. Av den totala investeringen utgör pannan 83-91 % av kostnaden. Om åtgärden att bygga ny panna kan undvikas blir investeringskostnaden en helt annan.

När det gäller driftkostnaden kan konstateras att fällningskemikalier är en stor post (cirka 40 %). Ytterligare en stor post rör värdet av bark. Bolaget har i ansökan uppgett att man förväntar sig ett överskott av bark som periodvis är svårt att hitta avsättning för. Samtidigt finns ett behov av ånga producerad av bark under i vart fall delar av året. En av förutsättningarna i den nu redovisade utredningen är att befintlig barkpanna endast är avsedd att användas vid start och stopp av fabriken. Detta överensstämmer inte med vad som angivits på andra ställen i provningsunderlaget.

Naturvårdsverket önskar att bolaget mer utförligt utvecklar vilken andel av barkeldningen som verkligen innebär en ytterligare kostnad för bolaget.

Vidare kan konstateras att underhållskostnaden (som är en väsentlig del av driftkostnaden) uppskattas till 2 % av investeringskostnaden. Som angivits ovan är den helt dominerande investeringen den nya barkpannan. Utan en sådan skulle då även underhållskostnaden minska från storleksordningen 20 MSEK till ca 2 MSEK. Den totala driftkostnaden skulle då bli betydligt lägre än vad som angivits.

Värdering av utsläpp till vatten

När det gäller värderingen av ökad miljöbelastning (kg/ton) kommer på motsvarande sätt den ekonomiska kalkylen att se helt annorlunda ut vid ett alternativ med betydligt mindre slam, som dessutom inte innehåller så mycket metaller och sulfat. Till detta kan läggas att Naturvårdsverket ställer sig undrande till bolagets bedömning av svavelutsläppet. Svavlet i kemslammet torde förekomma i form av sulfat, vilket inte kan värderas på samma sätt som svavel, som blir försurande svaveldioxid.

I den kostnadsnyttoanalys som genomförts har ansatts "nyttovärden" av minskade utsläpp. Angivna värden är 70 SEK/kg N_{red} , 490 SEK/kg P_{red} och 12 SEK/kg TOC_{red} .

Naturvårdsverket gjorde i samband med en tidigare tillståndsprövning av Värö bruk en motsvarande värdering. I ett yttrande daterat den 6 februari 2008 till Miljödomstolen i Vänersborg redogjorde Naturvårdsverket för vilket nyttovärde de aktuella utsläppsparametrarna bedömdes ha i det aktuella ärendet.

Naturvårdsverket bedömde då att "nyttovärdet" skulle sättas i samma nivå som framtagna marginalkostnader för andra åtgärder för att begränsa utsläpp av kväve till Kattegatt. Bedömningen gjordes att marginalkostnaden/nyttovärdet skulle sättas till 100-200 SEK/kg N_{red} . Det konstaterades dock att för att nå framtida miljömål och vattenkvalitetsmål kan ytterliga åtgärder med högre marginalkostnader behövas.

Sedan den tillståndsprövningen ägde rum har Vattenmyndigheterna beslutat om miljökvalitetsnormer för vatten och förtydliganden i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen (2004:660) gjorts.

Vad som är ett rimligt nyttovärde är osäkert. Värdet torde dock knappast ha minskat. Nyttovärdet kan mycket väl vara betydligt högre än vad som använts i den rapport bolaget hänvisar till.

Förväntade utsläppsreduktioner

Naturvårdsverket anser att bolaget bör beskriva hur resultaten av de laboratorieförsök som redovisas i figurerna 3-5 (tingsrättens aktbilaga 45, bilaga D4) korrelerar till de förväntade utsläppsreduktioner som redovisas i rapporten (tabell 17-18). I rapporten (tabell 6) ansätts en dosering av fällningskemikalie (AVR) motsvarande 1200 mg/1 för alternativ V7 och 500 mg/1 för alternativ V8. Enligt laboratorieförsöken skulle man då kunna nå en P-reduktion på över 90 %.

REAL-processen

I bolagets yttrande och i rapporten (bilaga D4) nämns REAL-processen som en metod för att återvinna fällningskemikalier. Enligt rapporten är metoden inte prövad och utvecklingsarbete pågår. Bolaget anger att metoden testkörs vid ett bruk i Sverige (Iggesund). Bolaget drar slutsatsen att REAL-processen visserligen skulle kunna ge lägre kemikalieförbrukning men framhåller också nackdelar såsom kostnader och en svårare slamhantering. Bolaget gör gällande att om det blir fördelar med processen "är dessa fördelar trots allt så marginella i förhållande till de nackdelar och kostnader som en ny barkpanna för att hantera den uppkomna slammängden medför att det aldrig kan vara miljömässigt motiverat eller ekonomiskt rimligt".

Enligt Naturvårdsverket kommer förutsättningarna, för det fall REAL-processen kan tillämpas på Värö bruk, bli helt annorlunda än det alternativ som redovisats i rapporten (bilaga D4). Enligt vad Naturvårdsverket har erfårit från driften av pilotanläggningen i Iggesund, kommer mängden slam att kunna reduceras med cirka 75 % och förbrukningen av fällningskemikalie med cirka 85 %. Det resterande slammet, som utgör endast cirka 25 % av ursprungligt slam, kommer att ha en helt annan sammansättning än det kemslam som uppkommer i flotationsanläggningen. Merparten av metallinnehållet och svavlet kommer att återcirkuleras och därmed inte finnas i slammet. Därmed kommer också möjligheterna att omhänderta slammet att vara helt andra än vad som redovisats i bolagets rapport. Mot denna bakgrund bör förutsättningarna för att t.ex. förbränna slammet i sodapannan utredas vidare.

Naturvårdsverket har varit i kontakt med företaget som utvecklar REAL-processen och dess tillämpning vid Iggesunds Bruk. Pilotanläggningen är monterad direkt vid brukets anläggning för kemisk fällning och drivs med det slam som uppkommer vid flotationsanläggningen. Driften beskrivs som framgångsrik och företaget som utvecklar metoden har för avsikt att offerera en fullskaleanläggning till Iggesund till sommaren.

Naturvårdsverket kan konstatera att med en tillämpning av REAL-processen skulle förutsättningarna för kemisk fällning ur såväl teknisk, ekonomisk och miljömässig synpunkt kunna vara helt annorlunda än vad bolagets utredning visar. Vi delar därför inte bolagets slutsats att fördelarna med REAL-processen blir marginella eftersom detta inte går att fastslå i nuläget. T.ex. skulle REAL-processen kunna innebära att den största posten i bolagets kostnadsanalys, som utgörs av behovet av en ny barkpanna, faller bort.

Alldeles oavsett om åtgärden kemisk fällning ska tillämpas eller inte finns det anledning att avvakta fastställande av slutliga villkor för utsläpp till vatten. Detta eftersom tillståndsansökan avser en stor ombyggnation av bruket, med ett flertal nya installationer. Utökningen innebär en kraftig kapacitetsökning och en övergång från TCF-blekning till möjligheten att använda såväl TCF- som ECF-blekning. Det är också fråga om en dubblering av vattenreningsanläggningen och att t.ex. samtliga satsvisa kokare ersätts med en kontinuerlig kokare.

Naturvårdsverkets yrkande om prøvotid har således flera syften. Som angivits ovan är en utvärdering av REAL-processen av stor betydelse för att bedöma rimligheten enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken ifråga om krav på kemisk fällning. Bolaget bör ges möjligheten att bygga om, starta upp och trimma in de nya anläggningsdelarna så att det kan bedömas, utifrån verklig drift, vilka utsläppsnivåer som kan nås. Under prøvotiden kommer dessutom betydligt fler undersökningar i recipienten att genomföras inom ramen för den recipientkontroll som bedrivs. Dessa undersökningar kommer alltså att tillföras beslutsunderlaget. Sist men inte minst, kommer

EU-domstolen med största sannolikhet ha avgjort mål C-461/13 om förhandsavgörande vad gäller icke-försämringskravet.

Sammanfattningsvis är det Naturvårdsverkets slutsats att behovet av provotid enligt 22 kap. 27 § miljöbalken när det gäller utsläpp till vatten kvarstår. Detta för att vinna erfarenheter av verksamhetens inverkan och för att utreda förutsättningarna, behovet och konsekvenserna av ytterligare skyddsåtgärder och försiktighetsmått.

Energi

Bruket som helhet kommer att vara mycket energieffektivt. Att elda överskottsbark i barkpannan sommartid för att producera kondensel är dock ingen energieffektiv lösning. Detta förfarande bör användas så lite som möjligt. Som framgår av bolagets kompletteringsyttrande har man som målsättning att minimera barkeldningen sommartid och bolaget avser att undersöka möjligheterna till alternativa användningsområden. Vi föreslår att bolaget uttryckligen åläggs att utreda alternativa sätt att nyttiggöra barken. Utredningen bör även omfatta tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningar för att använda bark i mesaugnen. Provotiden angående produktionen av kondenselektricitet bör samordnas med provotiden för kväveoxidbegränsande åtgärder på barkpannan.

Villkor vid normal drift eller all drift

Bolaget har föreslagit villkor som endast omfattar "normal drift". Om mark- och miljödomstolen godtar en sådan villkorsreglering skulle förhållanden vid "onormal drift" vara oreglerade i tillståndet och det skulle saknas villkor för det totala utsläppet.

Bolagets föreslagna villkorskonstruktion härrör från industriutsläppsdirektivet (IED), där artikel 15.3 anger att gränsvärden ska fastställas som säkerställer att utsläppen under normala driftförhållanden inte är högre än de utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik. Artikeln har genomförts i svensk rätt genom 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen (2013:250, IUF).

Enligt artikel 14.1 f) ska medlemsstaterna emellertid även säkerställa att tillståndet omfattar åtgärder som rör andra förhållanden än normala driftförhållanden, t.ex. arbete med igångsättande och urdrifttagning, läckor, störningar i driften, tillfälliga avbrott och den slutliga nedläggningen av verksamheten.

Praxis enligt miljöbalken utgår från tillståndsvillkor som omfattar all drift. Det svenska genomförandet av IED utgår från tanken att denna praxis kommer att bestå, något som görs tydligt genom att någon bestämmelse motsvarande direktivets artikel 14. 1 f) inte har införts i miljöbalken eller IUF.

Det svenska systemet för prövning av miljöfarlig verksamhet har inte ändrats till följd av genomförandet av IED. Inte heller har hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken ändrats i och med IED:s genomförande. BAT-slutsatser enligt IUF gäller således parallellt med de krav som fastställts vid tillståndsprövningen. Det svenska genomförandet av IED förutsätter alltså att villkor föreskrivs som omfattar alla driftförhållanden.

För att kunna göra en fullständig och korrekt bedömning och prövning av bästa möjliga teknik enligt 2 kap. 3 och 7 §§, är det dessutom nödvändigt att det totala utsläppet under alla driftförhållanden beaktas och regleras. Någon ändring av praxis när det gäller villkorsskrivning i detta hänseende bör därför inte ske.

Om mark- och miljödomstolen skulle välja att besluta tillståndsvillkor som endast gäller under "normal drift" krävs i så fall att det samtidigt föreskrivs hur mycket "onormal drift" som kan tillåtas (t.ex. antal timmar per år) för att fånga upp hur stora utsläpp som kan godtas. Det är även nödvändigt att villkoret anger vad som utgör onormal drift (t.ex. vilken typ av driftstörningar eller driftförhållanden, vilka orsaker till onormal drift som godtas) samt vilka krav som ska gälla vid onormal drift (t.ex. hur stora utsläppen får vara under dessa förhållanden). Enligt Naturvårdsverkets uppfattning är detta sätt att reglera utsläpp inte enkelt att fastställa och mindre rättssäkert än villkor som omfattar all drift.

När det gäller bolagets resonemang om förbudet mot "self-incrimination" kan konstateras att miljörätten bygger på att verksamhetsutövares och andras uppgifter inhämtas och läggs till grund för olika beslut. Det är en grundläggande förutsättning för miljöarbetet. Utan möjligheten att kräva in uppgifter skulle tillsynsmyndigheters arbete i stor utsträckning förhindras. Vidare kan konstateras att lagstiftaren vid det svenska genomförandet av IED har bedömt att ingen ändring behöver göras i miljöbalkens sanktionsbestämmelser (prop. 2012/13:35, s. 54 ff).

Länsstyrelsen - kontrollprogram

Naturvårdsverket föreslår att mark- och miljödomstolen fastställer i domen att dioxinmätningar från anläggningen ska genomföras då anläggningen byggts om och tagits i drift. Mätningar bör göras så att det klargörs hur dioxinutsläppen eventuellt påverkas vid produktionsskiftet från TCF till ECF.

Havs- och vattenmyndigheten har bl.a. anfört följande.

Havs- och vattenmyndighetens yrkanden och grunder

Havs- och vattenmyndigheten yrkar att mark- och miljödomstolen skjuter upp frågan om slutliga villkor för utsläpp till vatten under en provotid och att domstolen beslutar om följande utredningar:

UV 1. Bolaget ska utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna samt de miljömässiga konsekvenserna av att installera kemisk fällning som ytterligare reningssteg för det biologiskt behandlade processavloppsvattnet. Bolaget ska närmare utreda möjligheterna att använda REAL-processen som en metod för att återvinna fällningskemikalier samt utreda vilka effekter denna process kan medföra för slam-mängd, slamkvalitet och val av metod för omhändertagande av slammet. Utgångspunkten för provotidsutredningen bör vara att nå ner till de utsläppsnivåer som gäller, för bolaget idag, per år - TOC 2 900 ton, P-Tot 19 ton och N-Tot 162 ton.

Utredningen och förslag till slutliga villkor ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast 3 år efter lagakraftvunnen dom.

Havs- och vattenmyndigheten yrkar att mark- och miljödomstolen beslutar om följande provisoriska villkor:

PV1.

<i>Parameter</i>	<i>Kvartalsmedelvärde</i>
TOC	6,2 kg/ton massa
SÄ GF/A	30 mg/liter
P-tot	0,03 kg/ton massa
N-tot	0,25 kg/ton massa
AOX	0,2 kg/ton ECF-massa
Klorat	0,3 kg/ton ECF-massa

Uttag av prov ska ske kontinuerligt och flödesproportionellt.

Prövotid innan slutliga villkor fastställs för utsläpp till vatten

Havs- och vattenmyndigheten anser inte att bolaget har visat att ökade utsläpp skulle sakna betydelse för vattenförekomstens status eller sakna betydelse när det gäller risken att försämra förhållandena i vattenförekomsten. Den ekologiska statusen är för tillfället klassificerad som måttlig och kravet är att god ekologisk status ska uppnås till år 2021. Det finns fakta som talar för att övergödningsproblemen minskat i Kattegatt och det är nu Sveriges skyldighet att se till att förhållandena i varje vattenförekomst förbättras ytterligare och att alla åtgärder vidtas som krävs för att förebygga en försämring av statusen. Detta krav ställs på alla EU:s medlemsstater i ramdirektivet för vatten (art 4, 1.a) dir 2000/60/EG). Södra Cell Värö utgör redan med dagens utsläpp en betydande punktkälla för utsläpp av organiska ämnen, kväve och fosfor. De slutliga villkor som kommer att fastställas för den ökade produktionen kommer att gälla för anläggningen lång tid framöver. Det är därför viktigt att utsläppen begränsas så mycket som möjligt, särskilt med hänsyn till att mååret 2021 närmar sig.

Bolaget har anfört att anläggningens utsläpp av kväve och fosfor är av begränsad omfattning i jämförelse med andra verksamheters bidrag och att bolagets ökade

utsläpp inte kommer att medföra någon mätbar försämring i recipienten. Den aktuella vattenförekomsten Norra mellersta Hallands kustvatten är en stor vattenförekomst och detta innebär att möjligheterna för att utsläpp från bolaget ska spädas ut/transporteras vidare är större än vad som gäller vid utsläpp till mindre vattenförekomster.

Vattenförekomsten uppnår dock inte god ekologisk status för tillfället och det vore därför inte rimligt att tillåta ökade utsläpp med motiveringen att föroreningar spädas ut snabbt. Just utspädningsargumentet har historiskt sett varit en bidragande faktor till att vi idag har stora problem med vattenkvaliteten i många vattenförekomster. Krav för att förbättra vattenförekomsternas status drabbar inte uteslutande Södra Cell Värö utan arbetet med att minska utsläppen från annan industri, jordbruk, enskilda avlopp m.m. pågår kontinuerligt. Södra Cell Värö är redan med dagens produktion den enskilt största punktkällan och det vore, enligt Havs- och vattenmyndighetens bedömning, orimligt att inte ställa höga reningskrav när en IED-anläggning ansöker om att bygga nytt och fördubbla sin produktion.

Naturvårdsverket yrkade i yttrande 2014-10-22 att bolaget under en provotid av ett år skulle utreda de tekniska och ekonomiska förutsättningarna samt de miljömässiga konsekvenserna av att det biologiskt behandlande processavloppsvattnet genomgår ytterligare rening genom kemisk fällning. Resultatet av utredningen skulle därefter ligga till grund för den rimlighetsavvägning som enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken ska göras vid fastställande av slutliga villkor.

Bolaget har den 30 januari 2015 (aktbilaga 45) inkommit med kompletteringar och bemötanden. Bland annat redovisades ÅF-rapport: "Utredning av kemfällning av avlopp och dess konsekvenser, 2014-12-15". Utredningens omfattning och målsättning var att utföra försök i labbskala med kemfällning av utvalda avloppsströmmar från Södra Cell Värö. Försöken utfördes på stickprover vid produktion av TCF blekt massa och avsåg att tekniskt och ekonomiskt utvärdera kemfällningsalternativets konsekvenser inklusive kvittblivning av kemslammet. Bolaget uppger att det skulle gå att nå Naturvårdsverkets målnivåer (3,3 kg TOC/ton massa, 0,1 kg N-tot/ton

massa samt 0,02 kg P-tot/ton massa) med avseende på TOC och fosfor men inte avseende kväve. Bolaget uppger även att det skulle krävas en ny barkpanna på 40 MW för att kunna klara av att bränna den uppkomna mängden slam. Den totala investeringskostnaden för kemfällning och slamförbränning beräknas till ca 900 MSEK. Bolaget drar slutsatsen att kemisk fällning inte är ett miljö- och energimässigt rimligt alternativ. Bolaget uppger att det inte finns förutsättningar och behov av att utreda detta alternativ under en provotid då de förutsebara nackdelarna är så stora. Det pilotförsök som pågår vid ett svenskt massa- och pappersbruk med att försöka återvinna fällningskemikalien med den s.k. REAL-processen ger enligt bolaget också ökade drifts- och kapitalkostnader samtidigt som den medför en svårare slamhantering. Bolaget anser att eventuella fördelar med att installera denna process blir så marginella i förhållande till de nackdelar och kostnader som en ny barkpanna medför, att det aldrig kan vara miljömässigt motiverat eller ekonomiskt rimligt.

Naturvårdsverket har i yttrande 2015-03-26 kommenterat bolagets utredning och slutsatser av denna. Enligt verket kommer förutsättningarna, för det fall REAL-processen kan tillämpas på Värö bruk, att bli helt annorlunda än vad som redovisats i ÅF:s rapport. Naturvårdsverket har varit i kontakt med företaget som utvecklar REAL-processen och dess tillämpning vid Iggesunds bruk. Driften beskrivs som framgångsrik och företaget har för avsikt att offerera en fullskaleanläggning till Iggesund till sommaren 2015. Om REAL-processen kan tillämpas vid Södra Cell Värö kommer förutsättningarna att bli helt annorlunda än vad som nu redovisats. Bland annat är det möjligt att mängden slam skulle kunna reduceras med 75 % och förbrukningen av fällningskemikalie med ca 85 %. Under sådana förhållanden kanske bolaget inte tvingas investera i en ny barkpanna, vilket skulle begränsa kostnaderna väsentligt.

Havs- och vattenmyndigheten anser, efter att ha tagit del av Naturvårdsverkets senaste yttrande, att det framkommit ny information om möjligheten att komplettera den biologiska reningen med kemisk fällning. Naturvårdsverkets uppgifter om det pågående projektet med den s.k. REAL-processen visar på resultat som skiljer sig

från den utredning bolaget har redovisat. Bolagets utredning har inte utförts under någon längre tid och inte i samband med att ny processteknik och reningsanläggning tagits i drift. Det framgår dessutom av ÅF:s rapport att försöken har utförts på stickprover av TCF blekt massa - inte på ECF blekt massa.

De slutliga villkor som beslutas ska avvägas enligt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken och i denna avvägning ska även beaktas att den ekologiska statusen i recipienten är måttlig och den måste nå god ekologisk status 2021. Den utredning som bolaget redovisat är inte tillräcklig för att man ska kunna göra en realistisk bedömning av vilka skyddsåtgärder som är rimliga att kräva ur ett nytta- och kostnadsperspektiv. Havs- och vattenmyndigheten anser att det, för att kunna fastställa slutliga villkor för utsläpp till vatten, krävs att bolaget under en provotid utvärderar REAL-processen och dess förutsättningar och effekter. Under provotiden har bolaget även möjlighet att trimma in och optimera den nya anläggningen och få erfarenhet av vilka utsläppsnivåer som kan nås. Utgångspunkten för provotidsutredningen bör vara att nå ner till de utsläppsnivåer som gäller för bolaget idag per år - TOC 2 900 ton, P-tot 19 ton och N-Tot 162 ton.

Havs- och vattenmyndigheten inser att en provotid på tre år kan komma att behövas. Detta beror på att det måste finnas en realistisk möjlighet för bolaget att ta anläggningen i drift, trimma in alla processer samt utreda utsläppsbegränsningar och skyddsåtgärder. Under provotiden kan provisoriska villkor enligt vad bolaget yrkat accepteras, dock att de ska gälla för all drift.

Det är enligt Havs-och vattenmyndigheten nödvändigt att under provotiden ge bolaget möjlighet att öka produktionen och få erfarenheter av drift och verkningar och det är anledningen till att myndigheten tillstyrker relativt generösa provisoriska utsläppsvillkor. Dessa gäller dock endast för en begränsad tid. Det övergripande syftet är att få ett underlag som kan ge slutliga villkor med strängare utsläppskrav.

Bolagets bemötande*Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 1*

Södra Cell AB motsätter sig Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 1.

Bolaget har inte föreslagit något motsvarande villkor för totalutsläpp. Bolaget har istället föreslagit månadsmedelvärden i förhållande till producerad mängd massa på samma sätt som föreskrivs i BAT-AEL i IED. Bolagets villkor gäller under normal drift av sodapannan på 0,04 kg S/ton massa (34 ton S per år) och för mesaugnen på 0,02 kg S/ton massa (17 ton S per år). Bolagets villkor är föreskrivet i enlighet med den standard som följer av IED och BREF-dokumentet, men i förhållande till BAT-AEL enligt BREF-dokumentet är Bolagets förslag en skärpning eftersom det avser månadsmedelvärden och inte årsmedelvärden (förutom haltvillkor för SO₂ för sodapannan som gäller på dygns- respektive årsmedelvärden).

Naturvårdsverkets förslag omfattar istället samtliga utsläpp, dvs. både de som sker såväl vid normal drift som vid icke-normal drift. Då merparten av gasformigt svavel kommer från facklan som oftast körs vid icke-normal drift, såsom vid låg last på sodapannan eller vid störningar på förbränningen blir Naturvårdsverkets förslag i stor utsträckning ett villkor som ska reglera utsläpp vid icke-normal drift (icke-förutsebar drift).

Bolaget har istället föreslagit ett villkor som föreskriver ett krav på tillgänglighet på minst 98 % under den tid sodapannans last inte begränsar förbränningen i sodapannan. Skälet till att Bolaget har valt att inte ange detta villkor som kg S/ton massa är att utsläppet helt enkelt inte kan mätas utan endast uppskattas.

Det kommer inte gå att kontrollera och verifiera att Naturvårdsverkets villkorsförslag uppfylls och det skulle reglera situationer som står utanför Bolagets kontroll.

Bolaget har också åtagit sig att installera en vitlutsskrubber som beräknas minska utsläppet från facklan med 50 % när de starka gaserna bränns i facklan.

Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 2

Bolaget anser att nivån 0,1 kg S/ton massa i villkorsförslaget är acceptabel. Bolaget har föreslagit ett månadsmedelvärde om 0,1 kg S/ton massa vid normal drift.

Naturvårdsverkets förslag till kontroll är orimlig. Det mätprogram för mätning av övriga källor som idag är utarbetat i samförstånd med tillsynsmyndigheten är funktionellt och bör även användas framöver. Av mättekniska skäl sker mätningar enligt befintligt kontrollprogram vid normal drift under sommarperioden. Mätningar genomförs inte under den kallare delen av året då det uttagna provet kondenserar, vilket medför att det analyserade värdet blir missvisande. Ett årsmedelvärde kan gesken av att mätningar även ska ske när det är stopp i fabriken, vilket är orimligt.

Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 3

Detta villkor och motsvarande villkor för mesaugnen är gamla luktvillkor från 1970-talet, när orsaken till den karakteristiska lukten från en sulfatfabrik fortfarande var okänd. Numera finns det kunskap om att lukten kommer från avluftningar från processutrustning. Detta har åtgärdats genom införandet av krav på omhändertagande av starka gaser och krav på omhändertagande av svaga gaser (vilket regleras genom de två föregående villkoren).

Ett utsläpp av svavelväte i nivån 10 mg/m^3 ntg kan endast ske vid extremt lågt luftöverskott i sodapannan. Svavelvätehalter i denna nivå medför ingen lukt från fabriken.

Tjockluten bränns i nedre delen av sodapannan vid underskott av förbränningsluft för att tjocklutens svavelinnehåll ska omvandlas till Na_2S och följa med smältan och bilda grönlut. Det svavel som avgår från bädden i gasform sker i form av svavelväte (H_2S). Högre upp i sodapannans förbränningsugn tillsätts mer luft och svavelvätet omvandlas till svaveldioxid. För att svavelväte ska emitteras från sodapannan, krävs mycket höga halter (långt över 1 000 ppm) av oförbränt i rökgaserna räknat som kolmonoxid (CO). Av bland annat energiskäl styrs sodapannan mot låga halter av kolmonoxid. Detta leder till att svavelväte mycket sällan förekommer i rökgaserna i mätbara halter.

Enligt det nya BREF-dokumentet finns det inget krav på att installera ett H₂S-instrument utan detta har ersatts av ett krav på ett TRS-instrument (total reducerat svavel). Bolaget kommer att installera en kontinuerlig mätare enligt BREF-dokumentet för summa totalt reducerade svavelföreningar (TRS), vilket då också inkluderar svavelväte.

Bolaget vidhåller det förslag till villkor som angavs i ansökan för svaveldioxid, TRS och gasformigt svavel från sodapannan i enlighet med nivåerna för intervallet om vad som utgör BAT-AEL enligt BREF-dokumentet.

Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 4

Även detta villkorsförslag är ett gammalt luktvillkor som enligt Bolagets mening har spelat ut sin roll. Den största källan för dåtidens utsläpp av svavelväte från mesaugnar kom från dåligt tvättad mesa. Med ny och bättre tvättutrustning, och med kunskapen om hur processtekniskt dåligt det är när driften av mesaugnen sker med dåligt tvättad mesa, har utsläppet av TRS från mesaugnen kunnat minimeras.

Bolaget föreslår även i denna del att kraven ska följa BREF-dokumentets rekommendationer; att mäta TRS stickprovvis eller kontinuerligt. Bolaget har för den nya mesaugnen installerat ett kontinuerligt TRS-instrument. Bolaget föreslår därför att TRS-halten ska följas som månadsmedelvärde istället för som BREF-dokumentets långtidsmedelvärde, eftersom det ställer krav på att uppmärksamma en avvikelse från normal drift tidigare.

Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 5

En utvärdering från slutet av 2014 då 100 % träpulver användes som bränsle i mesaugnen visar att NO_x-utsläppet ligger i paritet med den förväntade nivån 150 ppm eller 310 mg/m³ ntg. Vidare framgår att det inte verkar vara någon skillnad mellan träpulver och bekolja/olja. Detta motsvarar ett utsläpp på cirka 0,35 kg NO_x/ton massa vid normal drift, dvs. utsläppsnivån överskrider det av Naturvårdsverket föreslagna månadsmedelvärdet.

Bolaget vidhåller sitt förslag i ansökan med ett begränsningsvärde för normal drift på 0,4 kg NO_x/ton massa. Det saknas BAT-AEL-värden för en mesaugn som eldas med biobränslen, men det är som Bolaget föreslog i ansökan motiverat med villkor i denna del.

Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 6

Det högre värdet för BAT-AEL för befintliga elfilter vid en sodapanna är 40 mg/m³ ntg och för nya elfilter 25 mg/m³ ntg. Då anläggningen har två befintliga och ett nytt elfilter blir det sammanslagna värdet för BAT-AEL 35 mg/m³ ntg vid 6 % O₂ vid normal drift. Bolaget har föreslagit detta värde eftersom det råder en viss osäkerhet vilken prestanda som kan förväntas. Sannolikt kommer det utsläppta värdet ligga på hälften vid normal drift, men ett elfilter tappas viss effekt över tid. Då mätningarna baseras på stickprovsmätningar vid normal drift bör inte stofthalten anges som ett årsmedelvärde enligt Naturvårdsverkets förslag.

Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 7

Det som har anförts gällande stoft från sodapannan gäller även för mesaugnen.

Naturvårdsverkets villkorsförslag nr 8

Bolaget kommer att installera ett elfilter på barkpannan under år 2015. Elfiltret ska enligt leverantörens specifikation vara dimensionerat för stofthalter under 20 mg/Nm³ vid 6 % O₂ vid normal drift. Det motsvarar kravet för vad som gäller för sådana förbränningsanläggningar som omfattas av förordningen (2013:252) om stora förbränningsanläggningar. Det föreligger viss osäkerhet om anläggningen formellt omfattas av förordningskravet, men Bolaget kommer att uppfylla kravet. Om domstolen anser att det finns behov att reglera vad som ska gälla vid onormal drift finns det möjlighet att reglera detta i enlighet med motsvarande krav som gäller enligt förordningen om stora förbränningsanläggningar (jfr hur en avvikelse från begränsningsvärdena hanteras i förordningens 18-20 §§). Om domstolen väljer Naturvårdsverkets villkorsformulering måste villkoret sättas på en högre nivå än vad Bolaget har föreslagit.

Uppskjutna frågor och provisoriska föreskrifter

Bolaget har utformat anläggningen i syfte att minimera utsläppen av kväveoxider. Anläggningen har utformats så att bioslammet och starkgaserna förbränns i sodapannan i stället för att det sker i separata anläggningar - barkpanna och destruktionsugn. Båda dessa sistnämnda tekniker medför utsläpp av kväveoxider. Det finns samtidigt bättre förutsättningar att minska utsläppen av kväveoxider vid förbränning i sodapanna.

Sodapannan är den typ av förbränningsanläggning som har de bästa förutsättningarna för att minimera utsläppet av kväveoxider, eftersom förbränningsluften tillsätts i olika steg samtidigt som förbränningsrummet är väl dimensionerat i höjddled.

I projektet är det planerat att höja tjocklutens torrhalt till cirka 80 % för att förbättra energi-effektiviteten i fabriken. Detta bedöms, baserat på den branschkunskap som finns inom området, medföra att bildningen av kväveoxider kommer att öka något. Sodapannan är försedd med ett s.k. vertikalregister för tillsats av förbränningsluft, vilket ger möjligheter att trimma förbränningsförhållandena för att minimera bildningen av kväveoxider. Minimering av kväveoxider måste ske utan att sodapannan tappar sin effektivitet i att producera en kemikaliesmälta av hög kvalitet och samtidigt vara energieffektiv.

Bolaget delar Naturvårdsverkets uppfattning om en provotid för utsläpp av kväveoxider från sodapannan, då det föreligger en viss osäkerhet kring hur stort utsläppet blir efter ombyggnaden av sodapannan och när luttorrhalten har höjts till 80 % TS. Vidare åtar sig Bolaget att genomföra ytterligare försök med att dosera in gasformig ammoniak till förbränningsluften för att på detta sätt utreda om denna teknik kan användas för att minska utsläppet av kväveoxider. En förutsättning för försöket är att det inte framkommer några säkerhetsaspekter som innebär att försöken inte kan genomföras. För att försöken med ammoniakgaserna ska vara meningsfulla måste fabriken produktion vara stabil och på en hög nivå med en torrhalt på tjockluten på 80 % TS. Bolaget föreslår därför en provotid om tre år.

Naturvårdsverket anser att Bolaget ska utreda möjligheterna att begränsa utsläppen av kväveoxider från sodapannan genom att installera en SNCR (Selective non-catalytic reduction) med och utan katalysator. Bolaget har åtagit sig att genomföra försök med SNCR. Detta kommer att utredas senast under en provotid.

För att införa SNCR permanent måste det finnas ett behov av att förbränna bark för att begränsa ett barklager, vilket Bolaget helst vill undvika.

Under den övriga drifttiden, vid driftstörningar och vid start och stopp av fabriken, är det erfarenhetsmässigt inte lämpligt att använda SNCR beroende på de täta lastvariationerna på pannan som då sker. Tidigare försök har visat att dessa variationer ofta medförde höga utsläpp av ammoniak.

Bolaget godtar Naturvårdsverkets förslag vad gäller utsläpp till luft från sodapannan och barkpannan.

Utsläpp till vatten

Bolaget godtar att frågan skjuts upp under en provotid.

Energi

Naturvårdsverket har även föreslagit att Bolaget ska utreda möjligheterna att öka avsättningen av bark och möjligheterna att framställa och sälja pellets, så att barken inte behöver eldas under sommartid, samt förutsättningarna att använda bark som bränsle i mesaugnen. Det ligger i Bolagets ekonomiska mål att öka avsättningen av bark. Bolaget har tillstånd att framställa och sälja pellets, vilket utgör en självklar del av Bolagets ekonomiska verksamhet. Det finns inget som talar för att Bolaget skulle ha något intresse av att öka mängden bark som behöver förbrännas under sommarmånaderna, utan det måste betraktas som en kostsam nödgärd som måste tas till om lagret är osäljbart och blir så stort att det medför risker. Behov av utredningsvillkor saknas.

Generellt i fråga om villkorsskrivningen anför bolaget följande.

Domstolen bör i domen påpeka att de föreskrivna värdena föreskrivs som begränsningsvärden enligt 1 kap. 8 § industriutsläppsförordningen, samt att det åligger verksamhetsutövaren att omedelbart informera tillsynsmyndigheten och vidta åtgärder för att verksamheten återigen ska bedrivas så att begränsningsvärdena åter följs jämlikt 1 kap. 9 § industriutsläppsförordningen.

Domstolen bör i domen också erinra tillsynsmyndigheten om den skyldighet som denna har att kräva att verksamhetsutövaren vidtar alla lämpliga kompletterande åtgärder som den anser vara nödvändiga för att villkoren åter ska följas om begränsningsvärdena inte följs (artikel 8 i IED-direktivet). Vidare att verksamhetsutövare har en skyldighet att upphöra med driften av anläggningen om överträdelsen av tillståndsvillkoren innebär en omedelbar fara för människors hälsa eller hotar att medföra betydande skadeverkningar för miljön och fram till dess att villkoren åter följs (jämlikt artikel 8 i IED-direktivet). Domstolen bör överväga om ett sådant haverivillkor bör föreskrivas i domen. Med ett sådant villkor kan inte någon situation anses oreglerad på sätt som hävdats.

Bolaget vill även uppmärksamma domstolen på att utsläppsnivåerna i några villkorsförslag har skärpts i förhållande till tidigare villkorsförslag. Det är möjligt när villkoren formuleras så att de avser den normala driften. Villkoren kommer då att reglera den tekniska prestandan som bolaget är skyldigt att ha. Om domstolen väljer att låta villkoren omfatta samtliga driftfall måste utsläppsnivåerna i villkoren höjas eftersom de ska täcka de onormala driftförhållanden då utsläppen normalt sett blir högre. Det visar att utsläppsvillkoren i sådana fall kommer att vara mindre effektiva att styra mot en minimering av utsläppen och en sådan konstruktion betonar istället att sätta en gräns för det maximala utsläppet. Samtidigt kommer det aldrig att finnas några garantier för att villkoren kan innehållas om det inträffar ett onormalt driftförhållande. Om en sådan situation inträffar är det mer effektivt från miljöskyddssynpunkt att betona verksamhetsutövarens skyldighet att kontakta tillsynsmyndigheten och att vidta åtgärder som innebär att villkoret åter kan följas. Bolagets föreslagna villkorsutformning ger bättre förutsättningar för att nå minskade utsläpp och

stämmer också överens med IED-direktivets och industriutsläppsförordningens krav på hur begränsningsvärden ska utformas och fungera.

I ett par fall har alternativa villkor för samma parameter tagits bort, eftersom det i den slutliga versionen av BREF-dokumentet klargjordes att ett av alternativen kan väljas.

Bolaget har också lämnat förslag till konstruktion av villkoren som innebär att dessa blir gällande först när anläggningen och dess reningsutrustning är färdigställd.

Yrkesfiskarna har anfört synpunkter på att utsläppen till vatten inte får öka och bl.a. ifrågasatt bolagets redovisning av vilka vattenförekomster som är berörda, hur recipienten påverkas samt pekat på att utsläppet av miljögifter.

Efter vad som framkommit under huvudförhandlingen har Yrkesfiskarna godtagit att tillstånd medges till ansökt verksamhet under förutsättning att alla tekniskt möjliga åtgärder för att minska utsläppen till havet utreds och att påverkansrisker utreds i huvudsak i enlighet med vad som påpekats i det föregående under en provotid.

DOMSKÄL

Tillåtlighet – Tillstånd m.m.

Mark- och miljödomstolen har genom deldomen den 15 september 2014 tagit ställning till tillåtligheten av ansökt verksamhet och för denna behövliga åtgärder samt godkänt miljökonsekvensbeskrivningen. Att verksamheten har beslutats vara tillåtlig innebär att bolaget kommer att få tillstånd till den sökta verksamheten med den huvudsakliga processutformning och kapacitet som bolaget angivit. Domstolen kan emellertid i denna dom komma att begränsa verksamheten mer eller på annat sätt än enligt ansökan. Det kan således komma att ställas andra krav på processutformningen och användningen av produktionsutrustningen, samt fler och strängare villkor än bolaget föreslagit. Det förhållandet att miljökonsekvensbeskrivningen har godkänts innebär inte heller att det inte kan komma att krävas ytterligare utredningar i olika avseenden.

Det kan konstateras att inga myndigheter eller övriga som yttrat sig i målet motsatt sig den ansökta produktionsökningen under förutsättning att villkoren för verksamheten m.m. bestäms på visst sätt.

Även mark- och miljödomstolen anser att tillstånd kan lämnas i enlighet med bolagets yrkande.

Påverkan på Natura 2000 och artskydd

Mark- och miljödomstolen finner att bolaget har visat att ansökt verksamhet inte påverkar miljön i närliggande Natura 2000-områden på ett sådant sätt att tillståndsplikt enligt 7 kap. 28 § miljöbalken utlöses.

Verkställighetsförordnade

Mot bakgrund av den redovisade tidplanen för utbyggnadens genomförande och idrifttagande samt mot bakgrund av att tillåtlighetsfrågan är avgjord finner domstolen att bolagets yrkande om att få ta detta tillstånd i anspråk innan det fått laga kraft (verkställighetsförordnande) ska medges.

BAT-slutsatser och villkor

Sedan industriutsläppsförordningen (2013:250) (IUF) trädde ikraft ska tillståndsprövningen omfatta en bedömning av om verksamheten utformats och drivs i överensstämmelse med de BAT-slutsatser (med BAT-utsläppsgränsvärden, s.k. BAT-AEL) som anges i IUF för verksamheter som omfattas av slutsatser i 2 kap. IUF. De konkreta krav som följer av 2 kap. IUF finns i särskilda genomförandebeslut om fastställande av BAT-slutsatser för resp. verksamhetsslag. Enligt 1 kap. 13 § IUF ska villkor som meddelas för verksamheten anpassas till BAT-slutsatserna så att det säkerställs att dessa kommer att efterlevas. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att anläggningar och verksamheter utformas och bedrivs så att bästa tillgängliga teknik används samt att obalanserna i unionen i fråga om industriella verksamheters utsläppsnivåer begränsas. Ett uttryck för att verksamheten anpassats till krav som grundas på BAT är de BAT-AEL-värden som anges för varje verksamhetsslag

i IUF, och som gäller för utsläpp vid normal drift. Därutöver gäller också ett antal BAT-slutsatser vars syfte är att säkerställa att goda drifts- och skötselrutiner m.m. tillämpas.

Domstolen finner att bolaget har visat att det i sin verksamhet såsom den har beskrivits i ansökan och i övrigt i målet kommer att kunna uppfylla vad som anges i Kommissionens genomförandebeslut av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU.

Domstolen finner vidare att de villkor och föreskrifter som meddelas genom denna dom leder till att bolaget måste utforma och driva verksamheten så att nämnda BAT-slutsatser uppfylls. Vad som anges i IUF kommer således att gälla parallellt med de i denna dom meddelade villkoren och föreskrifterna. Därigenom och i brist på yrkande från bolaget saknas anledning för domstolen att uttala sig i frågan om alternativvärden som väckts av länsstyrelsen.

Genom de bestämmelser som följer av 1 och 2 kap. samt 22 kap. 25 § 6. miljöbalken åligger det domstolen att meddela de villkor som behövs för att minimera risk för olägenheter för människors hälsa och miljön. Bästa teknik-begreppet i 2 kap. 3 § ska utgå från vad anläggningen klarar eller kan förväntas klara med tillämpning av bästa möjliga teknik. Miljöbalkens teknikkrav får i vissa avseenden anses gå längre än kraven i IUF; inte minst i fråga om vad som ska gälla vid drift som inte är att anse som normal. Domstolen delar Naturvårdsverkets syn på onormala förhållanden och skyldigheten att villkorsvis reglera sådana.

För att säkerställa att bästa tekniska nivå bibehålls under alla driftförhållanden samt för att säkerställa att tid under vilken höga utsläpp förekommer till följd av onormala driftförhållanden begränsas så långt möjligt är det motiverat – och helt i linje med sedan länge utvecklad svensk praxis – att föreskriva villkor med begränsningsvärden som inbegriper alla driftförhållanden som kan förekomma vid anläggningen. De krav som ställs på verksamheten får dock inte vara så långtgående att det kan

anses orimligt att uppfylla dem (2 kap. 7 §). För att finna en rimlig nivå utgår domstolen från anläggningens utsläppsprestanda såsom den redovisas i ansökan och miljörapporter jämförda med BAT-AEL-intervallen samt med utsläppsvärden från andra anläggningar. De villkor som meddelas ska således gälla all drift, både normal och onormal. Detta gäller både för s.k. tekniska villkor och för villkor med begränsningsvärden.

Bolaget har redovisat underlag till och föreslagit villkor med begränsningsvärden som endast är avsedda att gälla under normal drift. Om begränsningsvärden ska gälla alla driftförhållanden måste de, enligt bolagets uppfattning, anpassas uppåt så att de kan inrymma också utsläpp under tider med onormala driftförhållanden. Domstolen noterar emellertid efter studier av de senaste årens miljörapporter att de begränsningsvärden bolaget har föreslagit för normal drift till stora delar motsvarar utsläppsnivåer som bolaget klarar under alla förutsägbara driftförhållanden; dvs. även under driftstörningar m.m. Möjligen med den reservationen att de då bör anges gälla som medelvärden bildade över längre tidsrymder än vad som anges för BAT-AEL.

Bolaget har påpekat att villkor som utformas i enlighet med hittillsvarande praxis, och således omfattar all drift, skulle strida mot artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheter och de grundläggande friheterna. Domstolen anser att den fråga bolaget väckt inte är relevant för utformningen av villkor i tillståndsbeslut och -domar enligt miljöbalken, utan möjligen kan aktualiseras i samband med utredning och lagföring av miljöbrott.

Prövningen och krav allmänt

Vid tillståndsprövning enligt miljöbalken tillämpas en rad bestämmelser som återfinns i balkens olika kapitel. Som ingångsvärden vid tillämpning av dessa bestämmelser gäller den precisering av miljöbalkens mål som framgår av 1 kap. 1 § andra stycket 1 – 5.

Till precisering och ledning för hur behovet av skydd och bevarande ska tillgodoses

har riksdagen genom beslut den 22 juni 2010 fastställt ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen samt 16 miljökvalitetsmål som anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till (Prop. 2009/10:155, rskr: 2009/10).

Miljökvalitetsmålen ska tjäna som vägledning i enskilda prövningar vid avgörandet av vilka miljöstörningar som bör föranleda hänsynstaganden i form av begränsningar, försiktighetsmått och skyddsåtgärder m.m. Avvägningar mellan behovet av skyddsåtgärder m.m. och hänsyn till vad som är tekniskt möjligt och rimligt att uppfylla samt vägningen mellan nyttan av skyddsåtgärderna och kostnaderna för dem ska i varje enskilt fall göras enligt hänsynsreglerna i balkens andra kapitel.

Den nu ansökta verksamheten riskerar att motverka förutsättningarna att nå följande miljökvalitetsmål:

- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- God bebyggd miljö

De delar av verksamheten, inklusive försiktighetsmått, som inte behandlas i dessa domskäl får betraktas som okontroversiella i målet, dvs. omfattas inte av skilda uppfattningar mellan dem som yttrat sig i målet och föranleder inte heller särskilda överväganden av mark- och miljödomstolen, t.ex. genom att motverka att nämnda miljömål uppnås.

Mot ovan givna bakgrund finner domstolen skäl att, för den avvägning som ska ske enligt 2 kap. 7 § miljöbalken, huvudsakligen särskilt uppmärksamma följande frågor.

- Utsläpp till luft (NO_x, SO₂ och luktande svavelföreningar)

- Utsläpp till vatten (närsalter, organiska ämnen, miljögifter) samt inverkan på vattenkvaliteten.
- Buller

Därutöver omfattar domskälen redogörelser över domstolens överväganden i fråga om hushållningsfrågor, förorenad mark och kontroll m.m.

Utsläpp till luft

Kväveoxider (NO_x)

Bolaget bedömer att utsläppen av kväveoxider från sodapannan, barkpannan och mesaugnen kommer att öka påtagligt genom produktionsökningen, bl.a. på grund av en ökad andel biobränsle i produktionen samt högre torrhalt på luten som förbränns i sodapannan. Så som bolaget medgivit bör därför förutsättningarna att minimera NO_x-utsläppen från sodapannan och barkpannan utredas ytterligare.

När det gäller NO_x-utsläppen från mesaugnen konstaterar domstolen att drifterfarenheterna från denna är begränsade. Ugnen togs i drift i juni 2014 och driften ska framgent anpassas till den ökade produktionen vid sodapannan. Mark- och miljödomstolen finner därför att det finns skäl att låta bolaget vinna ytterligare erfarenheter av mesaugnens drift i den nya produktionsmiljön innan slutliga villkor bestäms för mesaugnens NO_x-utsläpp.

Under provotiden ska utsläppen av kväveoxider omfattas av föreskrifter på nivåer som motsvarar dem som bolaget medgett. För mesaugnens utsläpp finner domstolen att den nivå som Naturvårdsverket föreslagit bäst motsvarar vad som är rimligt att klara. Föreskriftens utformning medger att störningar av olika slag, föranledda av ansökta förändringar i verksamheten m.m. kan inträffa utan att omedelbart leda till att överträdelsen lagförs.

Svavel (S och TRS)

Bolagets villkorsförslag avseende utsläpp av *gasformigt svavel* från *punktkällor* (sodapanna och mesaugn) täcker endast utsläpp under driftsförhållanden som eftersträvas i verksamheten. Som bolaget påpekat kan inte utsläppen från facklan inbe-

gripas i vad som regleras under normala, eller i vart fall eftersträvansvärda driftförhållanden. Inte heller bolagets förslag till tillgänglighetsvillkor för förbränning av starka gaser i sodapanna och mesaugn gör att regleringen täcker alla driftsförhållanden. Mark- och miljödomstolen anser att villkor ska utformas så att utsläpp under alla driftsförhållanden av luktande gaser från verksamheten regleras genom villkor med begränsningsvärden. Naturvårdsverkets villkorsförslag tillgodoser detta syfte. Därtill inbegriper villkoret båda aspekterna tillgänglighets- och förbränningsgrad. Den utsläppsnivå som blir följd av Naturvårdsverkets förslag till villkor är jämförbar med vad bolaget klarar idag och kan inte anses oskälig, inte minst i ljuset av att bolaget åtagit sig att installera en vitlutsskrubber före facklan.

Mark- och miljödomstolen finner att den nivå som Naturvårdsverket föreslagit för utsläpp av *gasformigt svavel från övriga källor* motsvarar den som bolaget föreslagit. Naturvårdsverkets förslag till utformning av villkoret omfattar emellertid alla driftsförhållanden och ska därför gälla, i enlighet med vad som tidigare anförts i fråga om villkorsutformning. Ett krav på fyra mätningar per år framstår inte som oskäligt för att kontrollera villkors efterlevnad av ett begränsningsvärde för kalenderår. Villkoret medger därtill att frekvensen kan minska ner till hälften om det kan visas att en tillförlitlig kontroll ändå kan utföras. Kontrollen av utsläppen kan också stärkas genom att andra aspekter av drifts- och skötselkaraktär följs upp och dokumenteras. Hur kontrollen ska ske får i detalj bestämmas inom ramen för kontrollprogrammet i enlighet med de principer som domstolen redogör för nedan.

I likhet med vad som anförts ovan om utsläpp av gasformigt svavel konstaterar domstolen att Naturvårdsverkets villkorsförslag gällande utsläpp av *totalmängd reducerat svavel (TRS) från sodapanna och mesaugn*, till skillnad från bolagets, omfattar samtliga driftsförhållanden i bruket. Vidare säkerställer verkets förslag till villkor att tiden under vilken luktolägenheter kan förekomma begränsas till en godtagbar nivå.

Verket har emellertid helt undantagit två av kalenderårets månader från villkoret. Eftersom villkoret syftar till att begränsa tidsrymd under vilken verksamheten kan

ge upphov till luktolägenheter i omgivningen anser domstolen att två av årets månader inte kan lämnas helt oreglerade. Villkoret bör därför kompletteras så att för resterande två månader bolaget vid överskridanden blir skyldigt att vidta åtgärder för att stoppa överskridandet och förhindra att det upprepas samt att informera tillsynsmyndigheten om det inträffade. Genom att bolaget har installerat kontinuerliga TRS-mätare i sodapanna och mesaugn torde inte heller kontrollen orsaka bolaget några avsevärda olägenheter.

Länsstyrelsen har påpekat att mätkraven som följer av förordning (2013:252) om stora förbränningsanläggningar träffar både bark- och sodapanna. Mark- och miljödomstolen som saknar anledning att ifrågasätta påpekandet finner att mätkrav som bör riktas mot verksamheten, i enlighet med vad som anförs om kontrollfrågor nedan, bör hanteras inom ramen för verksamhetens kontrollprogram.

Utsläpp till vatten

Parterna har enats om att frågan om vilka slutliga villkor som ska gälla för utsläpp till vatten ska skjutas upp under en provotid. Vad som är ett önskvärt och realistiskt mål för utsläppsreduktioner jämfört med nu beskrivna reningsåtgärder skiljer sig emellertid något åt mellan parterna i målet. Med anledning härav och inför avgörandet om provotidsföreskrift anför domstolen följande.

Som domstolen påpekade i deldomen från den 15 september 2014 kan utsläppen av närsalter, främst kväve, och organisk substans bidra på ett inte obetydligt sätt till övergödningsproblematiken i ytvattenförekomsten Norra och mellersta Hallands kustvatten. Vad som redovisats i målet därefter föranleder inte domstolen att ändra den bedömningen.

De ökade utsläppen som bolaget nu ansöker om riskerar således att försämra vattenförekomstens status eller i vart fall försvåra att miljökvalitetsnormen god ekologisk status uppnås till det beslutade målåret 2021. Trots vad bolaget redovisat i fråga om utspädningsförhållanden m.m. konstaterar domstolen att en ökad närsaltsbelastning i den omfattning det nu är fråga om riskerar att bidra till ytterligare försämrade syre-

förhållanden över ackumulationsbottnar i berört område. Enligt den beskrivning som ges av vattenförekomsten i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) framgår att det är bottenfaunasamhällets sammansättning som påvisar nämnda övergödningssproblem och som ger det utslag som föranleder nu gällande statusklassning; måttlig ekologisk status. Den osäkerhet som kan finnas i klassningen (i någon mån ofullständiga provtagningsserier) ska i enlighet med 2 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken föranleda en sträng bedömning så länge inte verksamhetsutövaren kan visa att utsläppen inte leder till försämring eller försvårar att miljökvalitetsnormen god ekologisk status nås till år 2021.

Bolaget har ifrågasatt Vattenmyndighetens tolkning av bottenfaunaresultaten och menar att miljökvalitetsnormen redan uppfylls. Bolaget grundar sin uppfattning på att bottenfaunaundersökningarna kan tolkas på olika sätt samt hänvisar till en utvärdering som gjorts inom ramen för den nationella miljöövervakningen (WATERS Report no. 2014:3).

I motsats till bolaget finner domstolen att nämnd rapport visar att bedömningen av bottenfaunastatus är relativt säker då statistisk analys görs av material från enskilda stationer. Därtill kan anföras att de olika kvalitetsfaktorerna ska ses som sinsemellan komplementära, där bottenfauna på djupare ackumulationsbotten ger indikation på bestående effekter av syrebrist. Detta till följd av övergödningseffekter, som inte nödvändigtvis är sammanhängande med för höga närsaltshalter i vattenområdet, utan mer som en indikation på för hög samlad tillförsel till aktuell vattenförekomst och aktuella bottnar. Domstolen ser igen anledning att ifrågasätta myndigheternas klassning av vattenförekomstens status och har således att pröva ansökt utsläpp i förhållande till regelverket om vattenförvaltning och miljökvalitetsnormer till följd av denna.

Efter det att deldomen den 15 september 2014 meddelades har EU-domstolen i mål C-461/13 tolkat vattendirektivets (2000/60/EG) artikel 4.1 a i-iii så att medlemsstaterna inte får lämna tillstånd till ett projekt som kan orsaka en försämring av en yt-

vattenförekomst status eller när projektet äventyrar uppnåendet av en god status hos en ytvattenförekomst vid den tidpunkt som anges i direktivet.

Domstolen drar mot denna bakgrund slutsatsen att ett ökat utsläpp i nivå med vad som skulle bli följden av bolagets villkorsförslag för utsläpp av näringsämnen och organisk substans riskerar att försämra vattenförekomstens status, eller i vart fall vara ägnat att försvåra att god ekologisk status kan nås till år 2021, på ett sätt som inte kan anses tillåtet enligt EU-domstolens ovan nämnda avgörande; särskilt mot bakgrund av att vattenmyndigheten inom ramen för åtgärdsprogram för vattenförekomsten pekat ut ett stort antal åtgärder på punkt- och ytkällor för att minska utsläpp av övergödande och syretärande ämnen.

Vattendirektivet har inte implementerats i svensk miljö rätt på ett sätt som inrymmer den tolkning av försämringsförbudet som EU-domstolen nu gett uttryck för. Vid införandet av regelverket för förvaltningen av kvalitén på vattenmiljön hänvisades istället till att de allmänna hänsynsreglerna, främst genom 2 kap. 3 § och 7 § 1 st. är tillräckliga för att tillgodose vattendirektivets krav. I det läge som nu uppstått finner domstolen att kraven på försiktighetsmått m.m. ska utgå från det utrymme som ges av skälighetsregeln i 2 kap. 7 §. Genom att föreskriva långtgående utsläppsreducerande krav finner domstolen att produktionsökningen kan ske utan att det behöver äventyra möjligheten att uppnå god status eller riskera att medföra en ej godtagbar miljö påverkan.

Mot denna bakgrund bör följande gälla i fråga om prøvotidsutredningarnas inriktning och innehåll.

Bolaget har ansökt om en mycket omfattande produktionsökning; en ökning som i sig kan jämföras med produktionen i en svensk genomsnittlig massafabrik. Domstolen finner att omfattningen av investeringen och dess förväntade avkastning är sådan att långtgående krav bör ställas på försiktighetsmått och åtgärder för att begränsa miljö påverkan samt att dessa kan provas relativt obundet av den reningsstrategi och grundläggande teknik som bolaget hittills tillämpas vid bruket.

Prövotidsutredningen bör därför omfatta komplettering av kemisk fällning med olika åtgärder (t.ex. återvinning) för att minimera förbrukning av och därmed kostnader för fällningskemikalier. Den i målet nämnda REAL-processen för återvinning av fällningskemikalier kan innebära att kostnaden för kemisk fällning hamnar inom vad som kan anses som skäligt, bl.a. eftersom åtgång och kostnad för kemikalier kan minskas samt att det slam som återstår blir mindre i mängd och blir lättare att torka och bortskaffa eller energiåtervinna.

Prövotidsutredningarna ska öppet överväga alla tillgängliga tekniker för att minska åtgången av fällningskemikalier, t.ex. superkritisk våtoxideration eller som på annat sätt kan förbättra de ekonomiska förutsättningarna för kemisk fällning av avloppsvattnet.

Vidare ska bolaget överväga också helt andra tekniker och strategier för avloppsrening som kan krävas för att nå de nivåer som anges i utredningsföreskriften. Tekniker som inte nödvändigtvis bygger på befintlig teknik för processavloppsrening. Som exempel kan nämnas att förutsättningarna för rening i långtidsluftad-aktivslam- (LAS-)anläggning inte närmare beskrivits; sannolikt bl.a. av den orsaken att en sådan ansetts ligga utanför de ramar som ges av 2 kap. 7§ miljöbalken. Utan att göra någon närmare bedömning av vad som är tekniskt möjligt i detta hänseende är det inte uteslutet att ansökt utökad produktion skäligen kan bära kostnaderna för en sådan reningsåtgärd.

Såsom påtalats av Yrkesfiskarna bör dessutom helt andra åtgärder som minskar när-saltsbelastningen kunna övervägas för att minska belastningen på recipienten, möjliggöra att miljö kvalitetsnormen för Norra och mellersta Hallands kustvatten uppnås och således minska behovet av kostsamma reningsåtgärder. Åtgärder som kan komma i fråga kan handla om utsläpps- eller belastningsbegränsningar på andra platser än i bruket, såsom mussel- eller sjöpungsodling, etablering av skyddszoner eller våtmarker i jordbruket m.m.

Nyttan av minskade utsläpp till havsrecipienten ska i värderingen inom ramen för 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken, baseras på effekter i form av minskade utsläpp av närsalter och syreförbrukande ämnen. Nyttan ska också värderas mot effekter för minskade utsläpp av andra miljöstörande ämnen såsom suspenderade ämnen, klorat, klororganiska ämnen samt extraktivämnena, hartser och andra ämnen som kan vara toxiska, bioackumulerbara och svårnedbrytbara och som förekommer i processavloppet.

För att ge ett bättre underlag till bedömningen av behovet av åtgärder ska bolaget utöver vad som nämns ovan utreda och förbättra underlaget för att beskriva miljöförhållanden i recipienten. Utredningen ska koncentreras till effekter som kan kopplas till de slag av föroreningar som kan förekomma i det renade processavloppsvattnet; t.ex. närsalter, syreförbrukande ämnen och andra miljöstörande ämnen (klorföreningar, extraktivämnena m.m.). Effekter ska beskrivas för de marina organismer, organismsamhällen och miljöer där resp. störning kan påvisas. Det innebär att ekologiska effekter av närsalts- och syreförhållanden ska beskrivas för ackumulationsbottnar där ansamling av syretärande ämnen kan befaras samt att miljögiftspåverkan ska utredas med parametrar och för organismer där sådan är möjlig och rimlig att påvisa. Utredningarna ska följa de principer som beskrivs i Naturvårdsverkets Allmänna råd 94:2 om Vattenrecipientkontroll vid skogsindustrier samt i övrigt kunna spegla de värderingar som görs inom ramen för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön.

Kostnader som ska ligga till grund för skälighetsbedömningen för de olika åtgärder som övervägts ska redovisas tydligt; inte minst i fråga om underlag till kostnadsräkningen med uppgifter på lämplig detaljnivå som teknisk livslängd, investeringskostnad, kalkylränta samt drifts- och underhållskostnader. Vid den ekonomiska värderingen av utredda skyddsåtgärder ska en kalkylränta om 3,5 % tillämpas.

De utredningar som ska göras avseende utsläpp till vatten ska genomföras och redovisas inom tre år för att därefter kunna ligga till grund för domstolens ställnings-

tagande i fråga om vilka miljöskyddsåtgärder som bolaget ska åläggas att utföra för att minimera utsläppen.

Länsstyrelsen har yrkat att TCF-blekning i huvudsak ska tillämpas mot bakgrund av risken för dioxinbildning m.m. Med anledning av vad bolaget redovisat vid huvudförhandlingen i fråga om utsläpp av dioxiner och dioxinliknande ämnen från svensk skogsindustri med olika blekningstekniker finner domstolen ingen anledning att nu reglera balansen mellan TCF- och ECF-blekt massa. Det kan emellertid, bl.a. mot bakgrund av blekningsmetodernas olika utlakningseffekter för närsalter och vad som i övrigt kommer fram av de utredningar bolaget ska göra, finnas anledning att överväga en reglering av fördelningen som ett resultat av det prøvotidsförfarande som bestäms genom denna dom.

Buller

Länsstyrelsen har påpekat att villkor för högsta tillåtna bullernivåer bör föreskrivas också för bostäder närmare än 600 meter från anläggningsområdet samt att buller från renblåsning av ångsystemet inte tycks ingå i vad som utretts inför miljökonsekvensbeskrivningen. Länsstyrelsen anser också att begränsningsvärden för ekvivalent bullernivå ska avse tidsrymder då verksamheter som ger upphov till de högsta bullernivåerna pågår, inte för hel natt, dag eller övrig tid. Länsstyrelsen har vidare anfört att ett villkor med riktvärdesliknande begränsningsvärde inte kan godtas.

Bolagets förslag till villkor, i huvudsak till skillnad mot det som gällde tidigare (dom 2003-07-10 i M 333-02), är utformat som ett riktvärdesvillkor, innebärande att ett överskridande av något av de begränsningsvärden som anges medför en skyldighet att vidta åtgärder så att värdena innehålls. Bolaget har anfört att om bullervillkor ska utformas så som länsstyrelsen anser fordrar det ytterligare utredningar och undersökningar om vilka bullernivåer som faktiskt kan nås när anläggningen är ombyggd och föreslagna bullerdämpningar utförts.

Av numera fastställd praxis framgår att villkor för buller inte kan utformas på ett sätt som liknar tidigare praxis med riktvärden. Mark- och miljödomstolen delar

länsstyrelsens uppfattning att bullervillkor ska utformas så att mätperioden för när ekvivalentvärden tas fram ska anpassas till de förhållanden i verksamheten som medför högst bullernivåer, med viss varaktighet. Hur ekvivalentvärden ska tas fram framgår av Naturvårdsverkets remissversion från 2005 av ”Metod för immissionsmätning av externt industribuller” eller de riktlinjer som kan komma i dess ställe samt i övrigt i enlighet med vad som anges i Naturvårdsverkets remissversion från 2009, ”Mål för begränsning av Externt Industribuller, Handbok till Naturvårdsverkets Allmänna Råd om externt industribuller”.

Det underlag som bolaget presenterat i målet medger inte att det fastställs ett slutligt bullervillkor som uppfyller dessa krav. Därtill saknas underlag för att ta ställning till vilken maximal ljudnivå (LA_{max}) som ska anges som begränsningsvärde för verksamheten. Mark- och miljödomstolen finner därför att frågan om vad som slutligt ska gälla för buller utomhus vid bostäder i verksamhetens omgivning ska skjutas upp under en provotid då bolaget klargör vilken bullernivå som kan nås genom ombyggnader och föreslagna åtgärder. Vidare ska bolaget genom att revidera utredningen om förutsättningarna att genom ytterligare bullerdämpande åtgärder nå nivå 40 dB(A) nattetid efter det att beskrivna ombyggnads- och bullerdämpande åtgärder genomförts. Förslag till villkor som uppfyller nämnda krav (begränsningsvärde och tid för bildande av ekvivalentvärden) ska lämnas för samtliga bostäder i brukets omgivning. Förslag till bullervillkor ska även avse all verksamhet vid bruket, inklusive järnvägstransporter till och från bruket ut till stambanan.

Avfall

Bortskaffande av sodapannans elfilteraska

Bolaget har beskrivit att rökgaserna från sodapannan passerar två parallella elfilter. Av bolagets miljörapport för verksamhetsåret 2014 framgår att det avskilda stoftet från elfiltren i huvudsak återförs till tjockluten. För att reglera kemikaliebalansen och minska risk för uppbyggnad av kalium och klorider i systemet finns också möjligheten att lösa upp stoftet med vatten och släppa det till avlopp. Utstötning av elfilterstoft görs dels vid kontinuerlig drift när kalium- eller kloridhalten blir för hög i

stoffet (gör stoftet klabbigt och sätter igen pannan), svavelhalten i kemikaliecykeln blir för hög, dels vid start och stopp på fabriken samt vid vattentvättning av pannan.

SCV har sedan 2005 installerat en asklakningsanläggning på sodapannan. Syftet med denna är att tvätta av de relativt lösliga kalium- och kloridjonerna från stoftpartiklarna med vatten. Därmed behöver inte bruket stöta ut stoft för att kontrollera klabbigheten på stoftet, och mängd stoft till avlopp reduceras drastiskt.

Förfarandet att lösa upp och släpa ut elfilterstoff utgör enligt domstolens mening ett bortskaffande av avfall på ett sätt som riskerar att medföra utsläpp av bl.a. tungmetaller, som kadmium som kan finnas i stoftet, till havsrecipienten. Förfarandet är knapphändigt beskrivet i ansökan och beskrivning av miljökonsekvenserna det kan medföra saknas.

Förfarandet att bortskaffa aska på nämnt sätt synes vara gängse i branschen. Bolaget har genom installation av lakningssystem begränsat utsläppen. Emellertid kvarstår en osäkerhet i fråga om hur stora utsläpp av oönskade ämnen till havsmiljön som förfarandet medför trots åtgärden. Frågan bör därför utredas under en prövotid i enlighet med vad som anges i domslutet.

Släckvatten

Länsstyrelsen har påpekat att möjligheterna att samla upp släckvatten i händelse av brand vid bruket är begränsade och att möjligheterna att tillgodose behovet bör utredas närmare. Bolaget har förklarat att möjligheterna att omhänderta släckvatten tillgodoses genom en pumpgrop på ca 30 m³, avledning och behandling i processavloppsreningen samt genom att den behandlade avloppsvattnet med släckvatten späds kraftigt vid utsläpp till havet. Därtill kommer planerad filtrering av huvudavloppet (inklusive ev. släckvatten) att medföra en bättre rening av vattnet. Bolaget redovisar att det vid en brand kan antas uppkomma ca 300 m³ släckvatten. Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens uppfattning att det bör vara möjligt att hålla kvar släckvatten från en rimlig släckinsats, för att kunna analysera och ta ställning till ev. behandling och utsläpp. Härav följer att bolaget bör åläggas att under en prö-

votid utreda förutsättningarna att anordna en från avloppsvattenreningen separerad uppsamlingsmöjlighet av släckvatten.

Deponi

De avfallsslag och -mängder som kommer att deponeras framgår av de uppgifter bolaget har gett in i målet och omfattas därför av det allmänna villkoret (slutligt villkor 1). Till det kommer att deponering endast förekommer av avfall som uppstår som en följd av den egna verksamheten. Mot bakgrund av bolagets redovisade ambitioner att nyttiggöra avfall genom energiåtervinning eller inom andra användningsområden finner domstolen att särskild reglering av deponerade mängder inte behövs utöver vad som följer av bolagets åtaganden och beskrivningar i målet.

För att säkerställa att avfall nyttiggörs på ett sätt som motsvarar god hushållning med naturresurser i enlighet med 2 kap. 5 § miljöbalken finner domstolen att ett villkor om plan för nyttiggörande av avfall ska meddelas på sätt som framgår av domslutet.

Energihushållning

Naturvårdsverket har föreslagit att bolaget under en prøvotid utreder förutsättningar till nya användningsområden för barkpellets. Verket anser inte att kondenseldproduktion är försvarbart i ett energihushållningsperspektiv.

Bolaget har genmält att det redan finns tillräckliga incitament för bolaget att minimera barkeldning för kondenseldproduktion och att en prøvotid inte är meningsfull.

Mark- och miljödomstolen delar bolagets uppfattning och bedömer att bolaget under beskrivna förutsättningar kommer att försöka nyttja överskottsbark på ett ändamålsenligt sätt. För att säkerställa att bolaget också på sikt nyttjar barkresursen på ett långsiktigt hållbart sätt samt också i övrigt hushållar med energi bör detta tillstånd förknippas med ett villkor som tydliggör bolagets skyldighet i detta avseende och som ger tillsynsmyndigheten insyn i och möjlighet att påverka vilka åtgärder som vidtas.

Förorenad mark

Bolaget har med ansökan gett in en statusrapport, i enlighet med 22 kap. 1 § 7. miljöbalken, och har åtagit sig att komplettera denna i enlighet med vad som framgår av villkor 26 i denna dom.

Behovet av tidig information och undersökningar som kan vara påkallade i samband med ombyggnader eller en eventuell nedläggning av hela eller delar verksamheten tillgodoses inte fullt ut av 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken. Det bör därför bestämmas ett villkor enligt vad som närmare framgår av domslutet.

Klimatanpassning

Yrkesfiskarna har påpekat att denna prövning bör utmynna i krav på åtgärder för att möta högre vattenstånd i Viskan och i havet för att på så vis minska risken för att föroreningar från bruket förs ut i havet. Mark- och miljödomstolen delar bolagets bedömning att riskerna för sådana händelser inom överskådlig framtid inte motiverar särskilda krav på klimatanpassning av anläggningar och verksamhet. Eventuella åtgärder som kan följa av de utredningar som bolaget ålagts att utföra bör naturligtvis anpassas till framtida vattennivåer m.m. till följd av väntade klimatförändringar.

Kontroll m.m.

Mark- och miljödomstolen har inte i detalj tagit ställning till den kontroll av verksamhet och utsläpp som kan komma att erfordras vid verksamheten. Villkor för kontroll, i enlighet med 22 kap. 25 § 3 p. miljöbalken, är frågor av sådan karaktär som tillsynsmyndigheten är bäst lämpad att besluta om. Tillsynsmyndigheten bör därför ges rätten att fastställa villkor om besiktning och kontroll, såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollens syfte ska vara att följa parametrar av betydelse för efterlevnaden av detta tillstånd samt att följa upp de effekter och konsekvenser av verksamheten som beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen. Som underlag härför bör bolaget åläggas att inge förslag till kontrollprogram. Förslaget ska omfatta både utsläpps- och recipientkontroll på sätt som kommenterats ovan.

Vad som i övrigt ska gälla framstår som okontroversiellt och framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 21 oktober 2015.

Gunnar Bergelin

Joel Morales

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Gunnar Bergelin, ordförande, och tekniska rådet Joel Morales samt de särskilda ledamöterna Lars Förlin och Lennart Källén.